

Thupatnak

Hi laibu ah hin na Kristian nun khantoh theinak tuk le na Khristian nun a kul mi tampi tel hi.

Theology leh Bible thu zirhnak lam ten thupia, a ngaihsut haw ngawl mi cu na Khristian nun thektiktu ah cang tuk hi.

Jesu Khrih cu a bulpi ah koih in Jesu Khrih amah rori in a phuansuahnak le a lam huainak hang in Paul hi co mi cu thuthangpha humhim tuk ti mi hi (Gal. 6:11). Paul hi humhim mi thuthangpha cu cung cuang hleice ama a na deh dan cu mangbangza hi in Jesu hi neh zo mi Kross na dehnak humah leh a thawhsalnak humah a bulpi cu thum hi. (2 Cor. 11:1-4)

Pathian phatnak bel na muh theihnak tuk bawm theitu na upnak cu a pha zawng ngeh in hung tuk ma hi. Pianthak tung phut a, a upnak uh cu naupang upnak bang hi a ma, mahmi upnak cun Jesu Khrih min in pa Pathian lakah ngetsak hi. Hawvang Thiangtho in a taknak ngam ah huai leh tuk hun cu ngak hi. (Jn. 16:13-16).

Nun in ciang zet a, a theih mi le a theihnak le huak a ngaihsutnak hempoh zirhnak danglam dan hempoh te hi mihing sung pen tul mi hi ma hi. Pathian hi thutiam cu a takin a cang suak theihnak tuk cu hawvang Thiangtho hi na dehnak bek hi. Pathian amah tuah kumkhua um in amah bel theihnak tuk dan cu amah aupuh hi a thupi ber hi. "Jesu in hitin ti hi, 'Pa hi hah mi na up uh hi Pathian na dek uh ci,'" (Jn. 6:29). Amah a upnak uh hangin Pathian hi thutak cu lei ci. (Rom. 3:23)

Laibu Sung Thu Pawl

Theihtiknak.....	ii
Lungdamnak thu.....	iii
Thupatnak.....	iv
<i>A Khanpi 1</i> Pathian Phatnak Bel Tawk Ngah Cim?.....	1
<i>A Khanpi 2</i> Tumtahmi Phawk Ngil.....	7
<i>A Khanpi 3</i> Zirnak Ah Umtute Pui.....	13
<i>A Khanpi 4</i> Hawvang a Dimsih Mang Tul thei Ngawl Nun.....	21
<i>A Khanpi 5</i> Sunglam Nunsia Tiktheitute Kham In Hi..	27
<i>A Khanpi 6</i> Haksatnak Lauhuai le Lungdamnak.....	32
<i>A Khanpi 7</i> Mitampi Siattiktu, Mitei Deih Ngawlmi Hihnakeih	43
<i>A Khanpi 8</i> Mitei Deih Ngawlmi Hi Hanga A Thuaktu Hi Thinlunglam Umdan.....	49
<i>A Khanpi 9</i> Th uthangpha Dang.....	62
<i>A Khanpi 10</i> Na Sual Hempoh cu Khrih Tuah Baptisma Ah Phum In Hi.....	68
<i>A Khanpi 11</i> Na Thubuai Hempoh cu Vawkkhawng In Hi!.....	75
<i>A Khanpi 12</i> Sankhat Nung Sankhat A Zei Haw Mi.....	80
<i>A Khanpi 13</i> Nuntuk Dan Pawl.....	85
<i>A Khanpi 14</i> Huaka Theinak Bek Hi Tawk Maw?.....	90
<i>A Khanpi 15</i> Pathian Hi Damtiknak.....	94
<i>A Khanpi 16</i> Nangmah le Nangmah Haksatnak Piapah Sin.....	98
<i>A Khanpi 17</i> Pathian Phatnak Bel Mutuk Ci.....	101

Theihtiknak

Mi cip bel Solomon cun Ngaihsutnak cip tuah ngal cu do tuk hi maten ngaihsutnak pha petu tamnak munah himnak um hi (Thuf. 24:6). Solomon cun ngal ling a um le leng mi Kristian thungaih sutnak pe theitu tampi tuanakh a um mi ai muh tei nunnak hi nop bel tik bel tuk hi tin um ing ti hi Kritian khawkhannak laibu pha zet ten nei ing ama a phatnak bel cu on kam dom no mang in cihnak tam zet man suah theihnak a hih hang hi.

Hi Kristian khawkhannak laibu tampi nei ing. A veng hawng awn diak in pha haw hi. A sapanak no cu a mu ngaihsutnak bekin a hawh pih mi hi. Mah mi hang a thil cang mi cu thu le la ah pom dan cu dik naven a taknak ngam ah hawhpih mi dom no hi. Nottingham hi lawhtinnak cu kohran ah cak zet le Pathian nadehnak ah kum ngeipi dek hi. Hi laibu a cak zetnak le a lawhtinnak bulpi cu Eric Maddison hi. Mahbek siar ngawl in Eric cun Bible hi Pathian thawk khum hi ti pom hi. Amah deih dan in thu te zirh ngawl in Bible hi a bulpi ah koihin zirh hi. Eric cu Pathian na dektu muan tak zet a hih bangin a nun le a thuzirh mi te cu Khrih Jesu ah bun hi. Colin Eric Maddison hi Pastor senior zet hi a ma kum 87 kim zo hi. Pastor a deh sung hempoh ah cihnak robawm cu mi tampi in a co haw theihnak tuk in daihsak zet in phuang hi. Pastor Eric cu kum 25 sung lai oh tei ca lungdamnak na hi.

Dr Les Norman and Mrs Pilar Norman
The World Christian Network
<http://www.worldchristians.org>

Lungdamnakthu

Hi laibu na siar ten a thu mi a da dang bang sih in peh dun khawng ti mi mu tuk ci. Aitahum titale ha siar ah suah mi magazine a hih hang hi. Mahten ngualcam tampi tei thapiaknak a um ma en laibu a cang thei tuk ma hi.

Hi laibu cangsuak tukin tha piatu tampi lak sung pen Mike Wells of Abiding Life Ministries, Denver Colorado: David Shearman of the Christian Centre, Nottingham le Colin Whittaker, Editor of Redeption Magazine pawl humah ka lungdam tatak hi. A thangphatnak haw te, a thapiaknak haw te le cip zet in a khawkhannak haw te hi ka thazang ngahnak bulpi hi.

Pathian hi piak mi itnak nei zet le thinsau zet a Pathian na a dektu ka ngualcam Mrs Christine Thompson humah ka lungdam zet ing. Secretary na thiam zeta dekin a bopnak hanga can no ah ka suah theihnak hi. Tu hi a veinihnak suah ung ama computer thiam zet a ngatsaktu Mike le Sharon Blackburn tei hum ah zong ka lungdam tatak hi.

Hi laibu ah pitungnak muih Pathian ca na na dehnakah laibu suah na nuam ta le, mah ten awn dang a let na nuam ta le hi thuneitu tei lakah hilh in hi. Pathian hi thutiam mi thu cu tui ngeng zet ah cang tuk hi ti hi. Mahten laibu zep bawm in bawm thei ci.

Pastor Eric C. Maddison

thutak in a dehsuah hang a cang suak mi hi.

Kumkhua Pathian hi phatnak ber teptu tukte cu a capa ca a mo hi tuk in a ngalling lelung tute haw hi (Rev. 21:2). Mahnaven tuah hin Pathian phatnak ber cu amah tuah pehunnak a neitu tei lakah hengin um hi. Hi laibu a thulu hi a dadang bang naven zal zet in peh unnak a neih bangin Jesu hi thungetnak bang a sia thei ngawl mi nun le thinlung munkhat a um theihnak tuk bawm sesem ta hen.

A masa berah Pathian capa Jesu Khrih in ei mu thuak tuk ai ah thuak hi tih na up rori kul hi. Mah ceng ten upnak tuah kalsuan a nung tuk. Hi ciang zet a, a theih uh mi in Bible hi cihnak, mahmi cihnak tuah felnak, thianlimnak, nun patnak ah a telmi thil dang tampi cu zalen zetin ngen thei hung hi. (I Cor. 1:30)

Tehkipnak ah soal ngaithiamnak hi laksawng hi ama hehpihnik hang a, a co uh mi hi. "Aitahum titale upnak hang a hehpihnik in nun pat mi hi uh ci. Mahmi cu nangmu lam pen suak mi hi ngawl in Pathian hi piak mi hi. Dehnak pen hi ma hi, mahtih hima en mi te uang zet kha haw tuk hi. Aitahum titale oh te cu amai kut suak, na pha dek tuk in Khrih Jesu ah siamthak mi hi hung hi. mah mi cu zui tukin ni dang laih toh in Pathian hi tumtah hi," (Eph. 2:8-10). Pathian hi danah na co ngah ma ta le a ngah ngawl tihnak hi. mahnaven theih le leng tuk mi ah upnak hang a angaidamnak a co uh ceng ten dehnak in zui tuk tih mi hi. Tehkipnak ah mi dang mawhnik na ngaidam kul hi. "Mahten mi tei hum a phatnak na bawl mi cu kua mai theih ngawl in hi hen: mahten a kuhno a mutu Pa Pathian in muicu pia tuk hi. Thu na nget ten mipha ngawl te bangin ngen pah sin: Aitahum titale amuh te mi bel mi tei muh tuk daih in sinakok le lampi el ah thungen nuam zet haw. Thungai hilh ing hi a ngah haw tuk hempoh ngah zo haw hi." (Matt. 6:4-5)

A liamzo mi ka nun lun thu hilh nuam ing. Upnak bek in vanngam hen theih hi, "Soal taksa cu wawk a hih theihnik tukin a mihing lun uh cu amah tuah khen in um hi ti thei in tu pepan soal cu nung tik toh pah sin," (Rom 6:6). "Kei cu Khrih tuah khen in um zo ing. Mahnaven nung

ing hi; kei hi ngawl in Khrih cu keimah ah nung saw hi. Tu a ka taksa cu keima ca a nun liam in a it zettu Khrih caah upnak in nung ing hi." (Gal. 2:20). Mahnaven nun lun ah hawvang thiangtho in Pathian hi lakah thi tuk in dan tatnak cu heng tik hi. Mahhang in mahmi thihnak ah cun na nun lun cu phum lelung hi.

Pathian thutiam cu na ngah theihnak tuk in na 'up' ceng ten na nunpih theihnak tuk in 'a thu na ngai kul hi. Pathian thu do in, mahma tale a hek bek zuiin na um ta le Pathian phatnak ber mu thei tuk ma ci.

Mahtale, Pathian phatnak ber tihmi cu ai hum? A capa Jesu Khrih le Pathian tuah itnak a pehunnak, i hempoh ah Pathian hi deih dan theithiama mangbangza can pha neih timi hi. Jesu in hitin ti hi, mi pakhat in keimah a it ngangai a hi tale ka thu zui tuk hi. Mahten pan amah cu it tuk hi, alakah hungtung a, a nel ah um tung hi (Jn. 14:23). Mithiam mi sang tei theih bat ngawl mi cu mi nauta le zirnak nei ngawl ten a co ngah haw le a muh haw hi, mangbangza thil sunglawi zet hi. Jesu in tin hilh bet hi, "Maw ka Pa, lei le van a lal mi cip le mi thiam tei lak ah hilh ngawl in mi nauta le zirnak nei ngawl tei lak ah hi thu na phuan hang ka lungdam ing. Mahmi cu na deih dan hi" (Mtt. 11:25-26)

Pa Pathian tuah a pawlkom uhnak ah hin thinlung cip zet neih kul ti mi zir kul hi. Jesu in Pai na a deh lan Joseph inn ah a um lai in na dehnak mun le thubuai tam zetnak munah thungainak nun zir hi. haksatnak tampi lakah Pa le ama lak lawh a um mi a sia thei ngawl mi lungdamnak le pawlkomnak zir hi. Jn. 5:30 sungah "Ka thu thuin imah bawl mang: ka theih bangin khen ing: Thu ka khen mi cu dik hi, Aitahum titale keima deih dan hi ngawl in Pai deih

dan a hih hang hi tin Jesu in ti hi.

Mahten John 8:28 lamah, "Jesu in a muh tei lak ahcun mihing capa cu khen tak uh ceng ten keimah cu amah na hi ti le ka thuai mah ka bawl ngawl te, Pai tik nak bek a thu ka hilh te man na hi ti thei tuk uh ci," tin hilh bet hi. Hi mi ah hin Jesu i ta bang nung a na dek hum ti mi a nun le ai muh vang ai ti bang nung tuk ti hi a thungetnak hi. Kross ah khen in tak a hihlan ah, "Aimuhte pumkhat hih theihnak tuk tin thungen hi (Jn. 17:21). Hi in pakhat tek nunnak ah Pathian tuah pumkhat hihnak, mahmi pen umtu dangte tuah lungrualnak dik cu ngah suak hi.

Mahmi thu zir tukin a bulpi ber cu i tukmah ten phawk ngil pah sin. Mahmi ah Bible thu tiam bangin ni siar nun le theihnak tel hi, i tahum ti ta le Jesu in hi tin ti hi: I hempoh ah pai lungdamnak bek ze in bawl ing (Jn. 8:29). A thungetnak hi piak in um tuk hi tivang thei hi (Jn. 11:4-42). Jesu mi a thupen na lam khial ah hawh tukin soal lawihtute neh zo bek hi ngawl in Bible siatsuah tumtu setan hi cahnak vang do theihnak huham nei hi.

Jesu in, "Pai na dehnak ah um lelung tung ti hi," (Lk. 2:49), mahten Jn. 19:30 ah "Ceng zo ing" ti hi. Amah cu Pa theihnak, pumkhat hihnak tuah nung hi. A son mi hempoh cu Pai phalnak le lamhuainak hi. A Pai thu le huham tel ngawl in imah bawl ma hi (John 5:30; 5:43; 10:32; 10:25).

A nun dan le a na dehnak mangbangza te mansak in pua leu mawinak le awkrawlnak a dim ecumenicalism tin sam mi in ngam a uk hi ai tak zah poi hum. Pum khat hihnak hi nunnak hi bulpi hi (John 17:20-23). Ai pawl ti um ma Pathian hi mi pawl pumkhat hihnak hi a sunglawi zet mi

thu hi ngai teh un, “Kei cu Khrih tuah khen cih in um ing; mahnaven, nung ing hi kei hi ngawl in Khrih cu ka sungah nung saw hi, tua ka nun cu keimah a ittu Pathian capa upnak in nung ing hi,” Gal. 2:20. Mahmi upnak cu Pathian tuah rualrem tik masa ama ni siar nunah Khrih hi nun patnak co thei tuk in thinlung kongka honsak hi. Umnak cun na nisiar nun cu Jesu hi nun patnak huham ah huai le leng hi (Rom 5:10). A min men Khristian te cu Khrih tel ngawl nun in nung haw hi.

Pathian in ka nun lun cu thi tuka a tih mi hi luan lei ta tin ti thei men ci mah naven Jesu Khrih in keimah tel ngawl in i mah bawl thei ma uh ci (John 15:5) tin a tih ten Jesu vangin mahmi Pathian hi dan hi siatbal ngawl in khim tik saw hi ti ciang zet in mu hung. Hawvang dana “cabit ngui ta tak” tih mi hi a hilh nuam mi cu kumkhua nunnak thu hi ngawl in kum khua ngah a ngah suah theih dan tuk thu hilh saw hi. Khrih hi deih mi ngah a ngah suak uh lan no ah tisa zuamnak bulpi cu a nun lun uh hi vawkin soal phuan kul hi. Mahten Khrih tuah in peh un thei le leng tuk hung hi.

Pathian hi thupiak mi dang te it in tihmi cu ai mu cahnak bek muang cun bawl in zui thei tuk ma hung. Mihing ih nak cun Pathian thupiak zui thei ma hi. Ama ngaihsutnak ah cun mawi le pha in mu thei men naa dehnak ah tumsuk tiktu hi. Mihing tei itnak hem poh hi thu buai le thu haksa a um ten baihno in sia peih hi.

Hi thutak pawl a theih uh ten a theih uh kul mi cu ai mu ngaihsutnak bek hi tawk cang kim ma hi tih mi hi. A hawvang uh ah hin thutak cang suak theihnak tuk haw vang thiang tho nget kul hi. Pathian thu in a hilh mi thute hi

A Khanpi (1)

Pathian Phatnak Bel Tawk Ngah Cim?

Hi laibu hi soal ngaidamsak zo mi Kristian hi naven van ngit um ngawl in Khristian nun a nung tukin zalennak ngah ma laih ing titu tei ca ngan mi hi. Mah mite cu a muh ah nun tihmi um hi tih a theih dun haw naven nun tam nei ing ti vang thei dun haw naven nun tam neitute hi tin tih theih ngawl mi haw hi. (John 10:10)

Nun tam muh tuk um ngawl mi te cu Pathian le mihing lakah a kuh no a soal a bawl le leng haw hang hi. Mahmi cu muh theih a Pathian dokalh tiktu sung lam soal bulpi hi. Thungai a son ten Pathian le in nel cu ei muh le ei muh a ih uh bang in it tuk timi Pathian hi dan zui ngawlnak hang a suak mi hi.

A ca can ten thubuai mi bel mah mi sanga a nasia saw de deuh vang tawk hung hi. Maih cahnak le cihnak mang in Khristian nun a nung tumtu le thazang nei ngawl te tha pia tuk umtu tei nunah liam ma thuak in dim haw hi.

Co tak mi cihnak hem poh humah Pathian hi phatnak ber a zeih uh ten haksatnak tawkin pan tuk hung hi. Mah ten haw vang lam a khan toh dan azirin mah mi hak satnak te vang cu a thuak dan thiam le pe pel tuk hung. Ei mucahnak bek muang in thilpha bawl tuk a tumnak uh in cimihnak tiang suak tik thei hi.

A ngal uh lak pen a cak ber mi le thubuai suak tiktu ber cu Rom 7 sung a Paul in a nun a thubuai a hilh bangin

a veng hawng uh in hi bok hung hi. Hi tin ti hi, "Aitahum titale ka bawl mi hi thei mang hi ka deihmi bawl mang ka huat mi saw bawl li nei ing," (Rom 7:15). Paul hi nun buainak hi lak tak ngawl mi sual a hihnak pen tul mi hi ma hi tih a theih uh kul hi. Mah mi thubuai cu ciang zet in Rom 5:1 ah mu hi umnak hanga pianthaknak thu vang thei hi. PATHIAN TUAH DAIHNAK ah a lung muang hi. Mahna ven Rom 7 sung ta a muh mi cu lei tisa nuna a nung mi bawmtu nei ngawl upnak hi. Haw vang thiang tho in nun dan tuk a hilh lan sung cu amahah DAIHNAK tih mi um ma hi.

Paul in sual neh dan thu hi ciang zetin mu hi. Jesu Khrih hi Kross huma a thuak mi thil mangbangza cu upnak in nei thei ing ti thei hi. Pathian in nun lunhem poh cu thi tik zo (Rom 6:6). Mah naven, Rom 7:15-24 ah cun khawngaih huai zet in sualnak tampi um laih ti lang hi. Aitahum titale a bawl nuam mi thil pha sang in a bawl nuam ngawl mi thil pha ngawl ngeh bawl hi. Mah hang umtu tei nunah hin nun lun in oh tei nunnak ah mun luah can um ti ciang hi.

"Tisa ah thil pha i mah um ma hi," (Rom 7:18) tih mi a zir suah lan sung cu Khristian nun ko na hi tih mi mu suak hi. Ciang zeta a theih mi cu a ma cahnak le cihnak te muang in thil pha bawlnak ah zuam se sema a um ten a nun lun cu cak dedeuh in mun luah kau se sem hi tih mi thei hi. Mah sang ngawla a nase saw mi cu nun lun cu thi zoa thihnak khan sung ah phum in um zo hi tih mi a nunpih uh ngawl ten sual cu lal tuk in a mah no in cak cawm hi tih mi Paul in thei hi.

Pathian phatnak ber a muh tuk uh ten a theih kul uh mi pakhat um hi. Mahmi cu nun lun in thil pha ngawl hem

poh bawl thei naven thil pha hi him bawl thei ma tih mi hi.

Ni sial nunnak ah hin nun luna siatnak le phatnak a bawl uh mite hem poah hi Pathian in thih kul a tih mi cu a pawm uh kul hi. Mah mi nun lun a sia le a pha panih cu Adam hi lak pen a co uh mi tisa deihnak (Pathian tel ngawla nunnak) munpi na hi, Ai muh te a bawltu Pathian cun amah tel ngawl in zalen zeta nung tuk in mihing te hi bawl ma hi.

A nun lun uh cu Kross ah Khrih tuah khen cih in um hi (Col. 3:5) ti a thei ciang uh ta le mah mi khau khih nak sung pen luat thei tuk hunga a nun ah hi Khrih hawvang thiang tho hi uknak nuaiah ap dun thei tuk hung. Mahtin "thihnak le sual dan" (Rom 8:2) pen luat thei tuk hung. Mah bek siar ngawl in dan in a bawl theih ngawl mi Jesu Khrih hi kim zeta a dehsak zo mi lamdang zet le a sunglawi zet mi nun cu mu tuk hung hi (Rom 8:3). Mahten hi tina ti thei tuk hung hi. "Mah hang in tu ahcun Khrih Jesua um mi ten tisa dana nung ngawl in haw vang huainak banga a nungtu tei cahah cun thiam ngawl co tiknak hi him um ma hi (Rom 8:1) tin.

Sual cu siatsuahtu cak zet le huham nei a hihhang in umtu tei nunnak ah sual loih le leng hi. Hi hi i tuk mah ten tawp tuk ma hi Mahnaven haw vang hi deih dan bangin a nung uh ta cun sual tih mi hi cahnak cu pai de deuh tuk hi (Rom 6:6).

Thianlimnak hi sual thei ngawl cu hi ma naven sual tuk ngawl in um thei hi. Thianlimnak cu nangmah le mi dang nunah Khrih a um theihnak tuk in huai tu hi. Nun lun pen nunpatnak nget theihnak le nun thak sung ah Khrih a um theihnak tuk in lam sialtu hi. Na cahnak le thiamnak pai tiktuk hi ngawl in a khim tiktuk hi. Paul hi nun theknak

phawhngilh mi le vawk mi bangin i ma siar ngawl in zam thong hung. Thiamconak, thianlimnak le tennak pawl hi pumkhat hih theihnak tuk a thapiatu tuino na hi. Tuipi thuanthum cu Khrih tuah pumkhat hihnak saw hi.

Paul in i tukmah ten Khrih cu sunlawinak tei ummnak tin ti awng ma hi Khrih tuah cangkim zet a pawlkom dunnak ah cihnak tuah ze in zirh saw hi. Mah tin a ngah helh zet uh mi cu a taka a co theihnak tuk in. Paul cun pumkhatnak ah hi naa hi lawhting in um hi tih hilh hi. "A cahnak cun ka sung ah nasa zet na dek hi," (Col. 1:27-29). Hi cahnak thu hi ciang zet in Gal. 2:20 ah um hi: "Kei cu Khrih tuah khen cih in um ing mahna ven nung ing kei hi ngawl in Khrih cu keimah ah nung saw hi. Mahten tu a ka tisa nun hi keimah ittu Pathian capa upnak in nung hi."

Paul cun a nun lunah thihnak dan tat mi cu pawm hi. Mah tin Pathian ca a dehnak ah Khrih hi nun thil tih theihnak cu a kim theihnak tuk in (Rom 6:6-13). Cawlhdamnak pen na dek hi (Heb. 4:10-11). Kristian na dehnak ah mai cahnak bek muang in a deh uh ten siatnak le tawpna bek tang hi. Mahmi cu a dik ngawl bek hi ngawl in thu lolak hi. Mahsang cun Khrih cu nangmah ah nungin nangmah tuah dek in pumkhat hihnak ngah suak theihnak tuka na deh mi Pathian sunlawinak cu pha saw a baih vang baih saw hi.

Nun i mah nge ngawla a mangtu cun pumkhat nun tih mi hi ai hum ti hei thei haw ma mah le mah sunlawih dun bek thei in zahcak huainak mun ah hawh haw hi. Mah hang in Pathian laka um mi pumkhatnak le theihthiamnak cu ze saw nung hi.

Pumkhatnak hi Hawvang Thiangtho hi baptisma piak mi hi ma hi. Aitahum titale mah mi cu tisa nuna nung

huak cihnak a theihnak bang hi ngawl in a muh uh mi le a tawh uh mi te nun rori in tep suak saw hi. Zirnak le thiamnak kha ma tihnak hi. "Pathian thei hi kumkhua nunnak hi," ti hi (Jn. 17:3). Pathian thu thei ti thong men hi ngawl in a mah Pathian rori ciang zet a thei tihnak hi. Pathian thu zirnak lamah Doctor buaih vang ngah thei men ci, mahnaven dawimangpai uknak nuaia na um laih hi cu poi zet hi. Biaknak lamah thiam le zuam zet mi hei hi thei men ci mah naven a thupi saw mi nun lam nasap hi poi zet hi.

Mahangin Jesu Khrih tuah peh dun dan tuk thuah a nuai lama ka ngan uh mi cu zo in hi. A pakhatnak ah Khrih tel ngawl in i mah bawl thei ma ci tih pom ina hitin thungen in, "Ni siar in nunnak thu na hilh mi cu pom tung hi mahten na itnak ka nunpih theihnak tuk in," (Jn. 15:9-16). Mahten thu lehnak na muh tuk mi cu (1) lungdamnak (2) cahnak huham hi tuk hi. (1) Lungdamnak a hihnak cu cabit ngui tei a kak na hih hanga a thianglim mi Pathian hi phatnak cu mi dang in tep haw ti mi sanga lungdamnak um ma hi. (2) Cahnak huham a hihnak cu mai deihnak hempoh zama Pathian itnak mi dang tei laka na hilh mi a co haw hanga lungdam le thinnopnak co tuk ci. Lei le van lak ah pha ber cu itnak hi. Itnak cun a cotu bek hi ngawl in a mangtu tei nunnak ah damnak heng tik hi. Buainak le thasiatnak lakah lungnopnak pia a thinlung lam liampu tei lakah damnak pia hi. Taksa in a van ngit a vawk ten zang soh bangin thinlung lam natnak vawksak hi.

Nungdawl ber ah Pathian itnak cu nunpih in a khang to uh ten haw vang thiango in, "Keimah ah um in ka thute nangmuh ah a um ta le na kut uh mi cu bawlsak hi tuk hi.

Himi ah hin pa cu sunloihin um hi ngah tampi na ngah uh ten ka nung zuitu hi tuk uh ci (Jn. 15:7-8), tin a hilh mi thei tuk uh si.

Jesu in a thutiam mi cu a theih hang in a sia thei ngawl ngam a hen uh ten a lungdam tuk hi. Amah tuah lungrual zet in itnak ah a mihing te a nun haw ten a mu deih dan bangin thungen haw ma Pathian deih dan in thungen haw tihmi Jesun thei hi. Mah hang Jesui thuneihnak nuaiah na nun ap in a nun pumpi thek tik thei tui lakah huai tuk hi. Hawvang Thiangtho cu muang in hi. Tisa dehnak hem poh vawk in Hawvang Thaigntho na dehnak cu cawl tik pah sin hi mah ten Jesu in na nunah thu nei thei tuk hi mah cu a pakhatnak hi.

Hi hi Pathian phatnak ber hi. mah naven thilpha bawlnak ah hin tisa mah ma ta le Khrih tel ngawl in zuamnak tuah anun uh can tampi hi. Khrih sunga na um bek ten thutak cu na sungah um tuk hi. "Zentel pawl nel ah hi thu sunglawi hi thei tik nuam hi. Mahmi cu nangmah ah a um mi Khrih hi sunlawinak tumtah hi" (Col. 1:27).

Mahten vakvaia na umnak mun pen thosal in mawhnak hempoh vawk in, "TU PE PAN mawhnak hi him um ma zo hi," (8:1) tin au thei tuk ci. Khrih sung um bek hi ngawl in tisa deihdan nuaiah nung ngawl toh in Hawvang Thiangtho deihdan banga nung tuk tihmi cu mu suak zo ing. Jesu Khrih ah Hawvang sunga nung tuk in a pha ber cu heng zo hi. Hi a nuai lam ah bung pawl in a sunglawi zet mi thusungah a pui theihnak tuk in bawm ta hen.

A Khanpi 2

Tumtah Mi Phawk Ngil

A cacan ten tulai san thak nun dan thek dun bek hingawl in zah cak huai zet in Pathian thu hi el dunnak ah buai zet in Paul hi zirh mithu tak cu tham tik leh cet hung hi. Mi tampi nun le Pathian na a dektu tei hunah vang a sap uh mi cu Khristian pakhat le pakhat pumkhat a hihnak a phawh ngilh uh hi poi zet hi. Jesu in pumkhat hihnak a hilh ten, "Kei le pa cu pumkhat ung hi," (Jn. 10:30). Hi nun in mai ca bek a nung tuk tumtah ma hi. Aitahum titale Jesu in hi tina ti hi, Jesu in hitin thu cu let hi, Mi pakhat in keimah a it ta tak a hih ta cun ka thu pawl hi zui tuk hi mahten pan a muh te cu it tuk ama a lakah hung tunga a nel ah um tung," (Jn. 14:23). A thungetnak nung dawl berah a thinsunga a camber mi cu mu thei hung hi, "A veng hawng hawa pumkhat a hih haw theihnak tuk pa, nang cu kia lakah um cia kei vang nangmah ah ka um bangin a muh te hi ei muh tuah pumkhat a hih haw theihnak tuk lei humah kei hi hah suk ci ti mi a theih hawnak tuk in," (Jn. 17:21). Pumkhat hihnak thu a son ten nung zuitei laka a cah ber mi cu Pa ka sunga a um bangin na sung uh ah kei um ing tih mi hi. Hi pumkhat hihnak hi phawh ngilh zo mi thu le phuan ngawl mi Pathian tumtah ti tuk tian in heng ta hi.

Pomdan hem poh lakah mahmi cu Paul in phuang in kilhim hi. Hi a thupi zet mi pumkhat hihnak hi

leh tik hi. Mahtin hun domno sung nun lun deih dan bang nung tuk in a zoltu buainak cu neima zo ci. (Rom 8:13; Col. 3:5; Eph. 4:17-32; Eph. 5:1-7)

Mahtale i tang pana ei tuk ten pan tuk? Mahhi, tu rori ah e le! Tu rori ah Hawvang Thaingtho lak ah na nun ap ina a man pumkhat nun ah huai tuk hi. A tawpnaka sunlawinak a hen ni tian nangmah cak tik tuk in ngen in.

Na khawngaihna in nangmah siatsuah pah suh hen. Na thanau zet canah vang setan hi zoltheih tukin um pah sin. Mahmi cu nangma cahnak hi ngawl in midang cahnak saw hi.

A nung mi Pathian thu (Bible) cu phuang lelung in a pan lelung in hi. Mahmi cu na nun pitung tik tuk hi (Heb. 11:3). Nunlun hi cahnak cu dom hehet in pai tuk hi. Mahten dom hehet in na nun cu Khrih in nunthak ah thek in amah bang thei tuk hi.

Na nunthak cunna innsang le na ngualcam te mangbang tik tuk hi. Nangmah le ngangmah cak zet le zang soh in thei tuk ci. Jesu ca na dehnak le na phuan suahnak lam hi ngawlin aman tumsak khawng tuk hi. Mahmi cu nangma laka Khrih na dehnak hi.

Na huat zet mi le soal na bawl cana nangmah a nuihsantute vang it thei tuk ci. Pumkhatnak tihmi cu nopnak lam hi ngawl in sapnak te bawmdun tihnak hi.

Hi thu hi thei lelung in mihing lun, nunlun tih mi cu Pathian tel ngawl mahma tale Pathian muang ngawl in mai cihnak le thiamnak manga nung tihnak hi. Mahmi bang nun cu Pathian umpihnak le cahnak huham lak sak mi Adam hi thasia zeta a um laih din mun bang hi. Soal tih mi hanga Pathian ngal le tisa mi a cang hung hi (Sem. 6:3). Pumkhat nun tih mi cu Hawvang Thiangtho a dim tihnak hi.

Hawvang Thiangtho cu nei sih in Korin kohhran bang hi thei men (I Kor. 3:1-4). Hawvang Thiangtho hi baptisma cun Pathian na dehnak ah huham pia a pumkhat nuna nung tuk le itdun tuk in nasapnak te pe bet hi (I Kor. 13).

Hi hi soal nei ngawl tihnak hi ma hi. Pumkhat nun hi soal thei ma hi tihnak hi ma soal tuk ngawla cahnak petu saw hi (Rom 6:12). Thianglim nun in na nun veng hawng Khrih in nei tuk in huai hi.

Hi mi in umtu tei nunnak hi cahnak ken sak hi ngawl in nun luna ken mi hempoh pen luat tik saw hi. Tu cun Khrih hi cahnak hem poh cu phuang in um zo hi.

Pumkhat nun tihmi cu sel mi thu zal zet le thuk zeta theihnak hi. Paul cu lam sialtu tin sam haw hi. Jesu Khrih hi kohhran thu hilh hi. Niam khiat nun a neitu umtu in Thukam Luna mi thianglim tei neihmi sang in hun can pha saw le huham tam nei saw haw hi. Mah mi cu nun luna ken mi pumsa luatnak hi ngawl in "Nun thak" (Rom 6:4) sunga a nun uh in Jesu Khrih a theih cang kim nun hi. Pathian na na dehnak ah thuak zawh ngawlin setan donak tawk thei men ci (2 Kor. 4:8-18). Kohhran tang thu ah Pathain hi miman tei nehnak cu, "Kei hi ngawl in ka sunga um Khrih saw hi," tih mi hi.

John Wesley in pumkhat nun cu mu ciang zet a, England ngam hawvang lam nung kik tei nun cu phorh suak tu Pathian mi man hi. A nun veng hawng in Khrih ama deih dana man theih tuk in ap hi. Mah tin Khrih kohhran cu khua tampiah din hi. John Wesley hi nau Charles Wesley hi la phuah mi ngai teh in!

Kei cu dangdum le lenga nung in
Tawp ni um ngawl thu ngai sungin

Thinlung deihnak in nung in
NANGMAH sanga neusaw cu pia pah sin
Cahnak thua kei sungah nang um in
Na hih dan le na neih mi hem poh tua hung in.

William Booth cun pumkhat nun a muh ciang zet hang in sual sik in mi tampi a huai theihnak tuk Khristian ngalkap bupi din hi. Mahtin ngalkap te cun sual ngal cu do in mai nor haw.

C. T. Studd cu pumkhatnak a theih ciang zet hangin minthannak le haunak te zam hi. A bawhlung suih thiamnak cu zam in mission lamzin sial hi. Kohhran tang thua hawvang lam pa tam tak cu Khrih nunzui in Khrih caah a nun ap haw hi.

Hudson Taylor cu China ngam ah mission din tuk in tumtahnak nei in dek hi. Mahna ven, ama cahnak bek muang in kum 18 sung na a deh ten pumkhat tih mi mu suak hi.

Pathian mi man a theih uh mi hi hen, theih ngawl mi hi hen a tam saw cu lei hum pum huapah nehnak co haw. Mah a nehnak nun hi thu cu bang ve le leng haw, "Kei hi ngawl in Khrih hi," tih mi le leng hi. I hem poh theih khawng le lang khawng ni a hen ten upatnak lukhu te cu a ke bulah vawk in um tuk hi tih mi cu mangbangza hi (Rev. 4:9-11).

Mah hang in taksa thuaknak le sapnak na tawh ten thinlung buai zet in um ci. Mah mi cu na tawh tuk him hi. Aitahum titale cahnak bulpi na muh laih ngawl hang hi. Paul cun, "Keimah cak tiktuk Khrih hi cahnak hang in i hem poh ti thei ing," ti hi (Phil. 4:13).

Pathian hi lampi ciang zeta a muh uh ten Kross hi cihnak mu bet hung hi. Pai cahnak bulpi ah a um uh ten ni siar nunnak ah thu panih in huai tuk hi. Mah mi thu panih

cu mun khat ah kop hi tuk a ma, I ta hum titale Pathian hi peh mi cu mihing in khen pah su hen ti hi.

A nun lun uh ah Pathian in thi tuk a tihmi mah ma ta le Pathian thu phuan a co ngawltute cu (Rom 6:6) a nasa zet mi haksatnak tawk bek hi ngawl in a nun uh ah a muicu te cu khawngaih huai zet in khamsak hi tuk hi.

Nun lun tih mi cu Adam lak pen a co uh mi ro nun, mizia hi. Mah mi ro cu a sia zawng ngaihsutnak, tumtahnak te pawl hi. Man rori hi mah mi cu a nun uh ah um hi. Bung khatnaka son zo bangin Rom 8:1-4 sung ta mawhnak pen luat tuk in Paul hi lungdamnak cu ngah helnak um ngawl mi son siat um ngawl misual nun hi ngawl in bawmtu nei ngawl umtu tei luatnak lungdamnak hi (Rom 7:15-25).

Khristian tampi hi khawngaih huai tang thu cu Hawvang ah piangin tisa deih dana nung tih mi hi. Watchmanne cun, "Tisa cu mai cabek ngai sung," tihnak hi. William Law cun mai ca bek nung tihmi cu nun luna sual ziaza kungpi le a kak hi ti hi.

Pathian in cengzo hi ti Pathian thu phuansuah na theih lan sung nun lun thu ah im amah tih theih mi nei ma ci. Man hi na nun lun cu Kross ah Khrihh in khen zo hi tih mi a masaber na theih mi cu Hawvang Thiangtho in khim tik hi. Kross thil tih theihnak cu Pathian hi cihnak in phuang le leng tuk hi. Nunlun hi cahnak le huham cu tham pe pel tuk hi.

Mahnaven a panihnak thu dik cu nabet kul hi. Khrih tua thi in nung thak ah nungin thosal kul hi. Hi thudik hi zo in na um in hi. Mahten ti he het no in na nunah thosal nun cu phuang in hi.

Veikhat nunlun in a siatua ten Khrih nun in cak

huai zet mi cu Pathian hi mihing tam saw cun mahmi buainak pen luatnak no sam haw hi. AITA HUM TITALE HI A HAKSA ZET MI NUN PEN PATHIAN HI LUATNAK LAMPI CU THEI HAW MA HI. Tisa hi deihnak bawl tuk ngawl tohin ei ti bang in Hawvang thiangtho hi deih dan in um tuk cim? (Kal. 5:16).

A sia khawng zo mi, a uih khawng zo mi le a cahnak a bo khawng zo mi tisa hi deih zawng zui tuk in nangmah a puitu Adam hi hihnak mizia, nun luncu thei zo ci, mahmi pen Pathian in nangmah puituk dan lampi pakhat bek nei hi, Mahmi cu THIHNAK SUNG AH NANGMAH PUI tuk hi. Hi hi Jesu Khrih khet a hih ten Pathian hi telh cih mi na hi. Thihnak sual sungpen phorhsuak bek hi ngawl in na nun lun sung pen vang a phorhsuak hi a masaber kalsuan nak hi. “Sual taksa cu siatsuah a hih theihnak tuk, ka mihing lun cu amah tuah khen cih in um hi tih mi thei in tupepan sual cu neldun tuk ngawl toh in a umuh kul hi.” (Rom 6:6)

A tuhi tisa deihnak sual cun thihnak le siatnak tih mi thu nih keng hi tih cu ciang zet in pom ci. Kross ah Jesu in na sualnak bek hi ngawl in (I Pet. 2:24) sual sah zeta a dimmi tisa pawl vang pua in vawksak khawng zo hi.

KHRIH CU NA CA IN THIHNAK THUAK HI ti a theih uh hi mangbangza zet hi (I Kor. 15:13). Mahnaven mahmi sang ngawla mangbangza saw mi cu Pathian hi thuphuansuah na laka a hen ten KHRIH AH NANG CU THI IN UM CI (Kol. 3:3) tih mi hi.

Sual taksa hi uknak thuah hin sual taksa cu a thihkul hi ti Pathian hi a tih mi cu um in hi. Aimu cahnak le zuamnak hi i mah phatnak um ma hi. Mahmi cu upnak pen hi ma hi tih cu pom in (Rom 6:6-11). Ni siar in mahmi zirhnak cu lenleng in hi. Na sunga um sual hi cahnak hem poh Kross thil tihtheihnak

A Khanpi 3

Zirnak Ah Umtute Pui

Tisa tihmi hi khen cihma ta le phia le leng tuk hi. ZIRNAK CAN DOM NO SUNG BEK BUAI HI NGAWL IN Hawvang lam danah kalsuan thei tuk ma ci. Mihing tampi cu Hawvang dana piang haw naven, Hawvang dana hawh thei haw ma hi. Korin kohhran te cu Hawvang lam dan sam hawma naven tisa zeta a nun haw tak cu Paul in liat hi (I Kor. 1:5-7). Tha zawnnak te, kohhran lengkeh tiknak te, Bawipa tak eih mannak thu ah a nun haw mawima hi. Hawvang dana a ngal ngeng bel vang na hi (Kal. 5:16-21).

Pathian sam mi Paul hei in Thukam zui tukin ama cahnak a muanten buainak nasa zet tawk hi (Rom 7). Can ngeipi thuak maw thuakma hum tih cu thei ma hung. Mahnaven a theih ciang dun leh ten Rom 8:14 sungta luatnak sunglawi sungah Rom 7 a haksatnak hempoh cu thuak zo ta hi.

Umtu tampi cu Rom 7 sungah hin tang le leng laih hung hi. A theihbat uh ngawlmi Pathian na dektu tampi te vang hi haksatnak sungah hin tang bok haw hi. Mahmi haksatnak cu can comno sung hi tuk ama umtute Pathian thua a khan toh uh lan sung no poh hi. Mahmi cu oh mihing tei nunlun le mihing lun phatngawlnak hem poh langtiknak can hi. Khrih telngawl in i hem poh a sia le a pha na bawl mi hempoh mahma tale Khrih Hawvang Thiangtho in na nun hi uk ngawl in um hi tih mi na

theih can um aung maw? Hawvang lam dana ngahpha le ngahmawi ngahsuak tuk in haksatnak na nei laih ta le THUTAK HMUSUAK MA LAIH CI tinak hi.

A cacan ten na bawl mi hempoh sungpen a pha ber mi cu, “Na tisa pena tul mi vang nahi leng thei hi,” (Kal. 5:16-21). Mahmi cu tisa daihnak kimtik bek hi ngwl in zolnak le auangdunnak te suak tik hi. Mahmi tisa hanga a bawlsuah uh mite cu ei te hum titale mite nautatnak, suahsualnak, bawl siatnak, thinlung nungkiknak, maica bek ngaihsutnak, sangbera um nuamnak hanga silnak, mi teihuma thilpha ngawl bawlnek, hangnak, le mi ten mui cu a don hawmi iksik zetnak tihte pawl hi.

Nunlun in mite zol in thubuaite suak tik hi, mite lengkek khawng tik hi, mi sonsia hi. Nunlun hi a danglam pakhat mizia cu ngang zet in mite soal puh hi, mahnaven, ama bawlmi sualnak hanga a thuk tuk mi ahcun zuancum zet hi. Mahbek siar ngawl in a thincom zet hi, niamkhiatnak hi him um ma, amah deihmi bek mu hi, mi dangtei kul le sapmi theihpih nuam a, mite tuahmawh tukin man in ngaling lelung hi, a mitmai sizet hi, mite i ma siar ma hi, a ca can ten amah le amah hehpihdun zet in nopnak bawl hi, mite sang aung ma, ngi lo zet in nung hi, mite nautat zetin zo hi, kuamah in keihi kham thei haw tuk ma tih mi thinlung tuah nung hi, muan tak ma hi, mi tei humah zahngaihnak nei ma, a sualnak te hilh hei ten mahngai tin niamkhiat hihim cuh nuam ma hi.

Mahte pawl cu Pathian thei ngawltute le tisa mi tei um dan ngeh hi. Mahti bang mihing te cun thubuai le haksatnak a neih haw ten Khrih mel bangtu a hih uhnak lang tik zo ngawl in a hum lama ka son zo mi thil pha ngawl ngeh lang tik haw hi. Mahmi thil phangawl te a bawl uh ten Pathian ca nun apnak te

ei muh le ei muh thil pha bawl tuknak te siatsuah khawng hi. Ni khat nung ni khat, kum khat nung kum khat mahtin na nung a hih ta le khawngaihnak pakhat nung pakhat taww pepel tuk ci.

Kohhran pena nungki in, kohhran tei na deh tuka a piak mi dek ngawl in “itnak, lungdamnak, remnak, thinsaunak, suptheihnak,” (Kal 5:22) ngah tuk in buai zet in na dek ta le mahmi buainak cun na nun cu ngal tam neihnak lam ah huai tuk ama na ap le nakin vansan ten it le hehpihtu panih khat bek nei tuk ci. Lungdamnak le la sa in Pathian hei thangphat thei tuk ma ci.

Watchman in hi tina ti Aung hi. A min beka Khristian hi a TISA nuna nung Khrih cu vaww in KIAH tihmi nung tik tihnak hi.

Mai huakcihnak, mai felnak, mah le mah thupi ber a ngaih dunnak, mai cabek ngaihsutnak, mai ca bek tumtahnak nei, mai deih dan le pawm dan bek pha, mah le mah khaisan nuamnak, mah le mah upat dun nuam nak hi te pawl hi on danga a son tuk uh ta le TISA MI mahma ta le UM NGAWL TU LEI HUM MIHING tihnak hi.

Hek khat umtu tampi cu khawngaihnak huai zet in mahmi dinmun ah cun na tang leng haw laih hi. Aita hum titale na nunah siangphahrang dek tuk in Khrih Jesu cu na upnuam ngawl le na thinlian hang hi. Israel pawl ten do zet in, phuciak zet haw, Pathian hi thu a tiap mi um insang nuam haw ma hi. A nun haw cu a thih haw tian mah tin vel li, vel li haw tuk hi (Heb. 3:7-19). Mi hempoh cu soal puh haw hi. Tuni ah setan soal puh haw a zing ten upa huaitute soal puh haw, a nu le a pa te soal puh haw a, mi hempoh soal puh haw. A thih haw tian kua mai lakah lungkim thei ngawl in luam sung ahcun vel li, vel li haw. Umtu tampi cu mahmi nun in kenciha tai suak thei haw ma hi. Khawngai

Ama nehnak cu na nun ah um lelung tuk hi (Isai 53:11) na damnak tukin hun can tam zet kul naven a vahnak, a den siat hawnak vual hang in dam zo ci (Isai 53:5), Gilead thing nai (Jer. 8:22) na noih ten a dam thei ngawl mi meima, a vahnak haw hang a dup le nai tul tih hi him um ma zo hi.

Na upnak cu mang rori in hi, na nunlun cu Kross humah khencih in um zo hi ti THEI in hi. Khrih hi thosal nun cu PAWM in na, a nung dawl berah cun Hawvang thiangotho in nahawnak le na umnak mun pen puituk ama setan na dehnak cu DO in hi.

Na nunlun cu thi tuk in Hawvang Thiangotho hi au aw le Khrih thosal nun hi na dehnak cu na sungah a umma ta le Pathian thu in ai tiam kaw tin Pathian hi thutiam cu um in na mahmi na upnak ahcun kho zet in dingin len in hi, mah ten Hawvang Thiangotho in lamhuai tuk hi. Sun huncan cu tawp tuka zan hun can heng tuk hi tih ciang zeta a theih uh bangin “Hawvang theihnak” in “mihing lama theihnak” hempo cu aiawh tuk hi ti thei hung. Kumkhua ca tuk na zuizo mi cu vawk tuk in, zam tuk in nangmah a sil tiktu launak le ngaihsutnak te hun pia pah sin.

Hi a lamdang zet mi le a deih awh zet mi in thuneihnak a len ten daihnak, sunglam cahnak le a heng tuk laih mi kumkhua nun ciang zeta muh theihnak ah cun na hawvang cu a lungdam tuk hi. Hi cawlhnak sungah lut tuk in cawl zet a na naa deh man laksawngpha ngah tuk ci. Mahnaven midang tei lakah nun tihmi cu pia suak tuk in na zir kul hi.

in a neh laih lan ngawl CAWLTHONG NGAWL IN Pathian thu zirin hi. Mahten hi na tisa cu neh baih deuh tuk hi (Kol. 3:5). Mahtin na cahnak le na zuamnak ah Khrih hi mawinang lang tik thei tuk ci (Rom 8:29). Baptisma co tu na hihnak le nun thaka nung tuk in thosal na hihnak cu KHO ZETIN KHANG SE SEM TUK HI (Rom 6:1-3).

Na pakhat nuna naa na deh miah thosal nun cu nisial in pom in hi (Rom 6:12-13). Mahtin a phangawl zawnga na dehnak le ngaihsutnak na tiam teh mi venghawng in Kross in siatsak khawng zo hi ti mu tuk ci. Mahbek ten na deh pha, thinlung pha, tiamtehnak pha i hem poh ah KHRIH HI NUN lang tuk hi. Himi hanga thil cangmi cu daihnak le huham tuah can hem poh nehnak tuaha nung tih mi hi. Hawvang lama nun cun soal bawl ngawl rori a nung thei tihnak hi ngawl in soal tuk ngawl in a huham in bawm thei hi.

Hi thu sunglawi zet na muhsuah ten a mawi zetmi le a deihawh zetmi lampi tam zetah Khrih hi nun cu dom hehet no in lang pepel tuk hi. Na tisa nun pena a tulmi duhhamnak khi nangmah hi ma ci. Nangmah na pakhat nun venghawng Khrih in a uk bek ten lamdang zet in nangmah ah thek duknak heng tuk hi. Mahten na innkua pih le na ngual cam na khuapih te cawm lamdang sa tuk hi.

Mahbang na neihmi upnak cu Pathian hi nun lamdang zet mi hi. Mark 11:20-35 sungah Jesu in ciangzeta thu a tiammi cu, “Upnak hang in mualpi thawn thei hi,” tih mi hi. Mahmi Pathian hi thutiam ah kho zetin umin na Pathian lak ah pakhat nung pakhat phuangin ngen in hi.

Nisiar in hi thu sunglawi zethi na neih lelung kul hi, Khrih hi nunnak in nangmah cu kil le leng tuk hi (Rom 5:10). Jesu in, “Ka taksa le ka thi na ei uh le na in uh rori kul hi,” ti hi

(Jn. 6:53). Can hempoh nangma nunnak ah hi nun hi um tik le leng na nuam ta le Khrih cu nunnak sang hi ti na theih le leng kul hi, Pi khatah ni khat bek hi ngawl in, NISIAR IN HI saw hi.

Lei hum mite ca ah cu silnak (I Kor. 2:1-8), Filawsawfa pawl caah a cang thei ngawl mi (Col. 2:8), Hawhsual tei pawl caah nautatnak (I Kor. 1:23). Mahnaven nun patnak a cotu tei ca ahcun Pathian thiltihtheihnak hi, (I Kor. 1:18). Pathian hi silnak ber hei cu mihing tei cihnak sang ber sang ngawl in cip saw hi (I Kor. 1:25).

Kross thuphuannak, Pathian hi cihnak cu telh in um hi. “Pathian hi cihnak thu saw phuang hung hi, cihnak cu sel in um hi, leihumpi a pian lana Pathian sunlawinak tuk in a tumtah sa mi cu, a sunglawi zetmi siangpharang cu khen in um tuk ma hi.” (I Kor. 2:7, 8)

Sual ngaidamnak na zeituk a hi ta le KROSS AH NA HAWH RORI kul hi (I John 1:9). Hi leihum hi nun nopnak le kena na umnak te vawk soha nehnak huham na kul ta le KROSS AH NA HAWH RORI kul hi (Kal. 6:14). Setan hi zuaknak te hem poh cawl tik thei tuk in amah do kik leh theihnak cahnak le thuneihnak na kul ta le ngalngam pen na au dan tuk cu “A KROSS HI NEHNAK” tih mi hi (Thup. 12:11). Mahti bang thotho in nunlun ngal lak pen himnak na muh ten Khrih mel lang tuk ama KROSS AH NA HAWH RORI kul hi (Rom 6:6). Kross ah hawh tih mi cu Kross hi cahnak le huham sungah eimuh te pui tuk ama Hawvang Thiangtho muanga nung tihnak hi.

Oh Khristian tei ngalthuam cu leihum lam thil hi ngawl in haksatnak mun khua kho zet siatbal theihnak Pathian hanga cahnak saw hi (2 Kor. 10:4). Setan, tisa le leihum” neh theihnak cahnak huham nei hung hi. Hawvang ngalnam (Efe 6:17) Pathian

thu cu mang in, mahten sual, nunlun le setan thuneihnak hempoh cun ngal tho thei haw ma hi. Khrih hi Kross hanga thil i hempoh pen patnak le him theihnak nei hi. A CIH NAK in Pathian cun FELNAK PIA a Jesu Khrih ah na sualnak hem poh ngaihdam hi, pom in um zo ci na um dan le na phet dan thianglim tuk in Khrih Jesu ah THIANGLIMNAK co zo ci, Mahten NUN PATNAK THU ah nang cu setan hi thuneihnak sung pen Jesu ah luatnak ngah zo ci (I Kor. 1:29-31).

KHRIH NUNA THIL TIHTHEIHNAC le A KROSS THILTIHTHEIHNAC tel ngawl in i tukmah ten nung in kalsuan pah sin. Setan cu na nun siatsuah tik tuk in can pe hi him pah sin. Mahnaven na theih tuk mi cu nehnak nun sunglawi zet tuah nung le leng in mai nor saw in hi.

Nangma ca a nun pia in a thuak bangin, hitina nangmah le nangmah thu dongdun in hi, midang ten keimah hi a nautat haw ten liampu ing maw? Pu e, mahnaven rul leh pah sin hi. Zolnak sungah setan in pui maw? Pui e, mahnaven, a tu cu setan hi zolnak neh theihnak huham nei zo ing. Ka thinsu in, lau in, can tawtawk laih ing maw? Mah e can tawtawk in lau zet ing, mahnaven mahmi cu hun domno sung tuk poh hi. Mahtin nangmah bawmtu tuk in amah na muannak cu phuang pepel ina ngei can um ngawl in mahmi na launak le na thin suknak hempoh cu dom hehet in pai pepel in tham leh haw tuk hi. A thinlung uh lam siatnak i mah nge ngawl thu ngaihsutnak huak le hi a taksa pumpi hi natnak hem poh cu dam khawng ni maw? Man lei ta e, muan ngawl tuk i mah um ma dam rori tuk hi (Rom 8:11).

Siatnak hempoh tei kencih na hihnak pen luat zo na hih bangin Khrih hi thil tih theihnak huham le nehnak nun in na nun a uk ten na pumpi kak hem pohah damnak cu luang haw tuk hi.

thuneihnak pawl ka ngal hi tin ngaisung ina kilkhawi in hi. Tuukhaltu hi aw sangin mi thattu hi aw cu ngai saw pah sin.

Setan in ngal a do ten i ti bang do hum ti ciang zeta na thei ngawl ta vang LUNGKIM PIH HI HIM PAH SIN. Jesu bang in do rori in hi (Lk. 4:8). Thukam el ngawl in Pathian thu ngalnam cu mang in hi (Efe. 6:17) Khrih hi nehnak ah tel in (Kol. 3:3), Khrih hi itnak sung pen imah in khen thei tukma hi tih thu in (Rom 8:35), ngal sungtu hi tihmi thei tik in hi (Jn. 3:8), Na ngal pai lakah hiti na hilh in hi, Pathian hi itnak cu PHATNAK NA BAWLNAK HANG IN HI KHA MA HI, nangmah a ittu a cangkim zet miitnak humah saw hi tih mi hilh in hi (Efe. 6:1). A heng tuk laihmi Pathian thukhennak le a nungdol ber siatnak heng tuk thu theitik in (Thup. 20:10).

Upnak hanga na phuansuah dunnak cu nging zet in au in hi, ka tuukhaltu hi aw bek ngai tung hi tin. Ngaldonak munah kei cu cawl ing ama Kalvari thil tihtheihnak hem poh tuah “amah cu do saw ing hi”, bawmtu tuk dang kul laih ing tin na thei dun ta le thungetnak tuah dinpih tuk in zawm in hi. Mahnaven hihi phawngil pah sin hi, ngal cu na do rori kul hi, midangten dosak khawng hen tihmi hihim ngaisung pah sin.

A pathumnak a nehnak tuk mun cu setan hi nadehnek hempoh cu cingcai zet in phuang lang zo hi. Natuu khaltu hi aw tham pepel tuk le pai tik dedeuh tuk in mah ten nangmah tuahmawh tum tuk hi (Jn. 10:3-4) setan hi langpang zeta awkrawlak le thupiakte do tuk in Jesu hi ngetnak aw cu mawi zet ama, a aw ah cun itnak dim hi. Mahnaven, a lauhuai zet mi cu JESUI AW NA PHAWH

A Khanpi 4

Hawvanga Dim Sih Mang Tul Thei Ngawl Nun

Hawvang dima a um uh vang tha nau le tuu in um theih leng hi, Aitahum titale mi dang tei lakah a zep uh ngawl hang hi. Hi hi i ta hum titale A HUAK UH KHAM TUK IN setan hi cahnak nuai ah tuu hung hi. Hawvang lam ngah tampi ngah suak thei ngawl in kham hi, “Mahhang ciang zet in thu ngai sung in hi.” (I Pet. 4:7)

A thu ngaisutnak uh huak hawh danah thil dang tampi in a uk li ta vang mah mi uktu bulpi pathum nehnak cu cip zet in a zo kuh uh ta le theihthiam tuk in cihnak pia tuk hi. Setan hi tumtah mi cu “a bopnak te i ma siar tuk ngawl in” (2 Kor. 2:11) a um uh tuk ngawlak in le thinlung dang pu tik tuk in le thinlung buai tik tuk in tih mi hi. Hi ngaldonak ah leihum ngalthuam, cihnak, cahnak pawl in a neh theih ngawl hangin setan hi ngaldothiannak hem poh siatsuah tuk in hawvang ngalthuam a silh uh kul hi (2 Kor. 10:4).

A pakhatnak ah nehnak bulpi cu a ngaihsutnak uh NISIA IN A THINLUNG UH KUA THEITU THIL HEMPOH kilkhawi kul hi. Nisiara thil a cangmite cu manlang zet in heng haw, a na deh uh mi le a inkua pih uh tei na dehnak vang tel hi. Hi laia thil lauhuai mi cu hi te hin A NGAIHSUTNAK UH UK KHA PANG KAWN tih mi hi. Jesu in hitin ti hi, “Leihum thil ngaihsut leita nak hangin

Pathian Phatnak Bel Mutuk Ci

Pathian thu khamsak hi, (Mk. 4:15) sungah. Mahhangin a ngah note cu kilkhawi un hi (Mat. 13:12). Setan cun a kul uh ber mi le a ih zet uh mi mangin Pathian thu a ngaihsut uh mi cu kham sak theihnak zeikuk hi. Aimu diknak le miluat a hih uhnak vang mang in midang te tuah itdun zeta a um uh te sia tik tuk in le ngal dun tukin thinuknak te bawl li tuk hi.

Amah cun innsang ah le na dehnak munah a thupi ngawl mi thukam eldunnak suaktik le leng tuk hi. Mai ngaihdan, deih dan tek pitung tuk in a zuamnak uh cun um mawhnak le dodunnak cu khawngaih huai zet in kohhran sungah vang na um hi.

Hi mi hi cihnak dik ngawl hi ama a ngah lang dan cu dan dokalh le bawl mi hempoh soal a hih theihnak tuk in hi (James 4:15-16). Mah mi pawl hempoh cu mai deihsut tel khawm tutuk Hawvang cihnak dokalhtu ngeh haw hi (James 4:17-18). HI thubuai hi i tangbawl tuk hung kaw?

Naa deh tukmi, na dehnak hempoh ah Pathian tuah dek sanga pha um ma hi. Mary bangin Jesu Khrih kebul ah khung in a thu ngaia a mitmai a zoh thiam uh kul hi (Lk. 10:42). Mahtin thubuai a tawh uh mi hempoh cu a huak uha ngaihsutnak te dom dedeuh tik tuk hi. Muantakngawl i mah um ngawl in a ma uppihnak in a hun can uh a man uh hangin a deihsut zet mi daihsut le muannak cu nei rori tuk hung. Mai lamah kal suan in a hawh lih uh laiin thu um dan a theih theih uhnak tuk in Hawvang Thiangtho in van mangin maw, ngaihsutnak cip nei tuk in hilh hi.

A cang thei ta le sun a hih lai in na a dehnak uh ah thupia tu tuk a zeikuk hi. Khuakhannak pha nei hi hun can le thazang cawl ngawl bang in a kul ngawl mi ah huncan

Hawvanga Dim Sih Mang Tul Thei Ngawl Nun

mang ma ung hi. A humlama thu te hi ama sabera huakcihnak petu hi ama, haksatnak tam zet tin buaizet tuk nave hung KHAM MIA HIIH UH NGAWL NAK TUK IN! Mahtin mahmi thu cu ciang zeta a theih uh ten Jesui nun cu tui bangin luang lut tuka, Aimu vanngit bek puazotu hi ngawlin mi dang tei van ngit vang dawn zotu hi tuk hung hi (Kal. 6:2).

A panihnaka uktu a do tuk uh mi cu buai dedeuh le soal dedeuh tukin a ngaihsutnak uh ah nasa zet in mun khuarin setan hi zolnak hi. Umtu tampi cu hi setan hi zolnak hi huncan tampiah aimu el nainoah um hi tih mi thei haw ma hi. Ngaihsutnak cip zet le nasazeta thungetnak tel ngawl in aimuh te lamhuaitu hi tin a zui thawthong uh ta le MIKHUAL PAI AW NGAI IN a lau huai zet mi taw kha thei hi. Hi pawl theihthiamnak a nei uh ma tale Tuukhaltu pha hi ngal lin piaknak (John 10:5) ngaingawl in kal suan tihnak hi. Mahtih a hih ta le a ngal uh te hi i tang theithiam tuk hung kaw?

Man hi a aw, a ngaldo dan a nungdol bera huham a nei zetmi a on kam cu a hawvanguh ah a leih ten amah cu theithiam thei hung hi. A ngalpa uh cun ai muhte beng tuk in bawl thiangngawl te bawl tik tuk in Bible rori mangin (Mtt. 4:6) a deihsut ah pui kawkawi tuk in zeikuk hi. Biak inn na hawh vang matlap um ma, Bible na siar le thu na ngen li ta vang awk rawlnak ngeh (Rev. 12:11) ti bang pawl in NANGMAH ZUAK TUK HI. Van ngit, a haksat zetmi, khunpih leng theih ngawl, uptakngawl thil pawl te tuah nangmah buai tik le leng tuk in NANGMAH CU THINSU ZET TIK le leng tuk hi.

Mikhual a hi mi setan hi zuaknak, nainoknak,

misual hihnak phorhlanga mualpho duntik tihte pawl dawm pepel tuk tihmi hi. Mi pakhat hi sualnak kohhran maiah phuang ti bang mi a cang thei ngawl a nungdol ber bek ten bawl tuk mi hi, A MASA BER A BAWL TUK MI HI MA HI (Matt. 18:15-17).

Sual sik, sual phuang le sual pena thutakah a kik leh uh nung ten vang vanngit domlaih cu tang laih hi. Mahmi cu SUAL SAHPI CANG THEI HI. Pathian capa Jesu Khrih thisen in dik ngawl zetmi a ngaihsutnak uh cu siksak thei ma hi (I John 1:9). Mahnaven Jesu hi nehnak ah naupnak na phuang ta le setan hi nadehnak hempoh cu mahmi na upnak in khamsak thei hi (Thup. 12:10-11). Mahhang in a cel ngawl mi le muanmawhnak kai tiktu ngaihsutnak a suak tiktu Hawvang sual pawl pai pial tukin a doneh theitu hawvang lam nunlian neitu le upnak lama muan tak tei lakah dong in.

Tu ah thungaihnak a na dehnak tin Hawvang Thiangtho in deih dan keng hi (nungzuitu 5:32), mahmi van ngit zet na neih mi pen luat tuk in kailawn dangpen kalsuan pepel kul hih laih ci.

PATHIAN THANGPHAT HI HUHAM NGENG BER HI! Mahmi a dokalhtu Hawvang sual te cu siatsuah khawng a, a el kim uh vang thianghlim khawng tik hi. Mahmi cun nunnak pha tik hi Sam 149, Pathian cu amah thangphattu a mihing tei aw cu theisak lelenga don tuk in a lungmui zet hi. (2 Kor. 20- 25)

BIAKNAK IN LAMDANG SA THIL BAWL HI. Pathian na thangphat ten nangma ca thilpha bawl ci. Biaknak tih mi hi Pathian in mihing thinlung sungah itnak tihmi koih tum hi. Mahnaven a theih kim uh ngawl mi pakhat cu a ma lakah sunlawinak a piak uh mi hi a piatu hi

NGILH BAIH LAI TA mi hi.

Nangmah buaitiktu au aw hempoh thamkhawng tiana na nehceng ten mipha a hi mi Tuukhaltu hi nun zirhnak cu pomthiam tuk in tum in hi. Hampa hing dildelnak munah pui tuk ama a lui tui in cawlhahdamnak pe tuk hi. Thimkhawzing lak le thinpih zetnak lakah a umpihnak hang in le a lamhuaihnak hangin na lungmuangtik tuk hi. Haksatnak cu lau tuk ma toh ci (Sam 23:1), hamhing (Sam 23:3), cahnak dim leh tik (cang 3) a kut hi huainak ah muan tak a hihnak (cang 3), a cangkim mi huakdamnak (cang 4) pawl te tuah nanun mang thei tuk ci.

Mahten Bible manga cek ngawl in le Bible dong ngawl in ama thu ngai tuk rori in huak sung uh ah a na dehnak te cu pawm in umtuk hung maw? Zui hi him pah sin hi! Tawh cu tawh honnak tuah a kaihdun bangin aimu el nai pawlkom dan tuah kaih in Bible zirnak a zui uh ta cun upnak, in tawh cu hong tuk ama a thu ngai tuk hung.

Mahnaven ngal lin kul micu tawh a hon uh ten haksa lei ta in hong tuk ma tih mi hi, I ta hum titale a lam huaihnak kongka cu Pathian in a hon ten a kawpza thikek kai aungma hi, a kua man siatsuah thei tuk ma hi. Hi thu hi Pa le capa Jesu Khrih ai ti bang in pawl komunnak nei hum tihmi lang tik hi. I tuk laih vanga cingcai in sunglam aw cu ngai hi. Hiti son hi "Pa in capa cu a ih hangin a bawl mi hempoh mu khawng hi, mahnaven lamdang a saknak tuk hi te sanga nadeh ngeng saw mu tuk lai hi." (Jn. 5:30)

Hawvang tuah ka nun bangin "Hawvang hi lamhuainak ah (Rom 8:14) a pitung uh pepel kul hi. Setan sal sung pen a luat mi hempoh in Jesu Khrih ca nung tuk in luatnak lungdamnak nei hi.

Mahnaven, na hawvang ah hahdamnak um ngawl le vanngit pua in na um ta le nasa zet in thungen inna na dinmun zo cel in hi. Upnak tuah na kal suah theihnak tuk hawvanga dim na unaupih tei lungkimnak le thungetnak cu ngen in hi mahten thudong in.

Maan zeta naa na deh hanga Pathian in i tuk mah ten mawh tituk ma hi (James 1:5). Jesu hi thutiam a zuitu hempoh cu i tuk mah ten thim sungah lut leh haw tuk ma toh hi. Nunnak khuavak sungah um haw tuk hi tih mi cu phawk ngil pah sin. Na thubuai sung ah Pathian in VAKNAK keng lelung tuk hi. Vaknak tihmi cun muannak bek hi ngawl in na hawvang cu cawisan lawh tik hi. Mah tin vaknak thu na ngai bangin cawisannak pen ngalpathnak langsuak tuk in mangbangza LUATNAK sungah lut tuk ci.

Mahhang in Hawvang tuah hawh in na, setan hi bawlsiatnak hempoh pen na ngaihsutnak cu luat tik ina Jesu hi kongka a kiu cu hong in hi. Mahtin amah tuah nadehnak ah lampi mawi le deihawh zetnak munah lungdamnak mu tuk ci.

Tuah Hawvang tuah dim tuk in na ngaihsutnak cu luat tik in, mahnaven hawhah khamtu cu um lelung hi ti thei in hawl vawk in hi.

A Khanpi 5

Sunglam Nun Sia Tik Theitu Te Kham In Hi

Hawvang tuah dima thinlung felfai nei sih in mahmi thu leng ah cun nangmah buaitik theitu um laih hi. Pathian in a mihing tei laka a bawl tikmi cu “daihnak le muannak lak ah na thazang uh caktik un” (Isai 30:15) ti hi, mahnaven ngalling ngawl in na kilkhawi dun ma ta le na ngaihsutnak cu, tuilun hanga lawng a tai kawu bangin ukdun thei tuk ma ci.

Setanin na thinlung nehndan tuka a do dan masaber cu ngaihsutnak tih mi hi! Hawvang Thiangtho nadehnak hun ngeipi sung buai tik tuk in vanngitnak, thubuai le mihingte mang tuk hi. Mahti bang thubuai a um ten na ngalling ma ta le ngeican um ngawl mahmi in neh tuk hi. Mahten thazawnnak, ngaihsutnak, taksa cauhnak, mahmi te nahumah heng haw tuk. Mahtale a kul miber cu ai hum? Na nundan tuk cu Hawvang Thiangtho hi lakah phorh khawng in na, ai mi berin hum a khuangaih tik (Efe 4:30) timi mu tuk ci. Mahten na buainak hempoh cu pai khawng haw tuka nun thak tuah nung leh thei tuk ci (Sam 139:23-24). Nuna ngaihsuthaknak heng ti lelung theitu sung pena pakhat cu dan pahbal mahmatale soal bawl tihmi hi. Mahmi soal cu hup tum hung a ma mi ten a theih haw ten ngaihsut hak mah tak in um ung hi, mahten cawl zet hung, mahnaven Jesu hi hilh mi phawkungil pahsin. Jesu hi nun dan tuka a hilh mi cu lengkek dunnak mahmatale mi maiah

A Khanpi 6

Haksatnak Lauhuai Le Lungdamnak

Haksatnakte nawk nge ngei tuk hung tihmi le thil lauhuai do ngengei tuk hung tihmi thuman zet hi, Mahnaven mahmi te naneh ten LAMDANG ZET MI LUNG DAMNAK nei tuk ci.

Hawvang tuah dim tihmi nun cu a khoh zet mi le a cak zet mi lengke ngenge pi bang hi. A pat tungphutnak ah cun hawhhak zet naven lengke cu hera cak pepela cak zet ta hi, mahtin a cak toh tak cu mihing thazang le situi te cu tampi man kul ma hi. Sonnuam mi cu lengke cu ama cahnak la, la in her tinak hi. Mahhang in a pat tung phut a haksatnak tihmi cu ngal ling in hi, mahten sikpiat tin tawp thawng pah sin, mahmi cu midang a kuamai ca hi ngawl in keimah pakhat ca hi ti phawkgil pah sin sil pah sin hi.

Hawvang Thiangtho tuah dim nun ah na khantoh sesem angin, na nunnak, na leihum nunnak ah, na nadehnak ah, na ummaihnak, na zi /pasal neihnak tei van ngit cu pai tuk hi. Aitahum titale Pathian tuah na rualremnak uh hang hi. Mahtin ngaihsut bat ngawl pi in Pathian ca nung hi tuk ci. Natum hi him mi hi ngawl in amah no mahma ta le boruak hi piak mi hang ah cang mi hi. Mahmi cu Bible hi "Cawlhdamnak" a tihmi cu hi, nuna vanngit hi "Vanngit pua le thinsupawl (Mtt. 11:28) sunga Jesu hi tihmi cawlhdamnak a tihmi cu hi.

Sunglam Nun Sia Tik Theitu Te Kham In Hi

lak kik leh tih mi hi (2 Kor. 3:17-18).

NAUPNAK NA PHUAN HANG IN MUALPITE THAWN HAW TUK HI "Pathian ah upnak nei un" ti hi (Mark 11:22). Pathian ah upnak nei timi cu UPNAK PHUANG SUAK tihnak hi. Jesu in Mark 11:22 sunga thil cangmi pathum ah a phuansuah uh mi cu nei tuk hung ti hi.

Na hawvang hi lakah "Na Pathian ah ngakhel in" (Sam 42) tin au in hi, mahten tho inna bawlsuak rori in hi. Na thungaihsutnak cu mangin na upnak ah le deihnak ah kalsuan in (Isai 30:15). Mahnaven setan hi donak a panihnak lampi cu ngalling in hi. Buainak cu sang zet hi! Mahmi a lauhuai zet mi buainak cu! Aitahum titale setan in lawting zeta na um cu a muh ten nangmaha a um mi ngalnak cu tok tuk ama. LUNGKIMNAK NA MUH TIAN ngal tuk in le puar tuk in a cihnak le a awklawlnak cu mang in nangmah bawlsia tuk hi.

Theihtiknuam mi le cin lelung tuk mi tampi uh hi, a tlangpi thu in upat tak hihnak, phatnak, (Titus 2:6-8) ai ah thupi nge ngawl sonnak, uang dunnak (Eph. 5:4) tihte pawl hi. Nuih suak thu son hi phazet hi, mahnaven upat dunnak pai khawng tik i. Cauhnak hi lauhuai zet mi hi ama thinlung hawhsual tiktu hi (Rom. 2:18).

Mahmi cu a ngang thei bera a rem leh vut uh ma ta le a lau huai zet mi bom cu tawk nge ngei tuk hung ti phawkgil pah sin hi. Umtu pakhat a lungdam ten Pathian ngamca nadehnak ah beih no in pui theih hi, mahma tale fulltime nadektu tuk in pui theih hi. Leihuma na a neihmi hem poh cu zam in leilam bawmtu a um ngawl ta vang upnak tuah in nung hi.

Umtu pakhat cu setan hi zolnak hangin ahuak le

angaihsutnak hempoh cu siatsuah in uma a nunah mai ca bek ngaihsutnak le duhhamnak bek thei hi.

Hi nungkek dinmun hi thei zo ci, mahhang in dapno in um in na thinlung cip le ngaihsutnak cip nei in na dek in hi. Na lungput dan ah le na hun can cu Pathian hi lak ah lungdamnak na neihmi cu siar in, mahmi cahnak tuah nungin a tawp tian pha zet in nung in hi. Hawvang tuah dim nun cu zir in a, Hawvang ngui pah sin, mah e, nungzuitu 2:12 sunga ta cu theithiam hunga thupit zet hi. Na zamzo mi na nun lun hem poh cu nung tik leh tuk in setan hi zolnak cu neh tuk zuam in hi. Na thinlung neh theihnak le nangmah le nangmah na kilhim dun theihnak mun ah um in hi.

Control-nak nuaia um huham cu huham dik hi ama a kho zet mi humhamvang na hi. Hawvang tuah dim tuk in le huak cip zeta nung in thianglim le thinlung pha nei tuk in mihing hi sapnak le dangdumnak ngam ko (John 7:38) ah Jesu hi son mi nunnak luitui tawka in mi hi.

Tuah mihing cahnak (cihnik, thiamnak tvk...) tel ngawl in Pathian cahnak bek muang in dek un hi. Hak emin dek na ve hung cawlhahdamnak mun hi (Heb. 4:9-10). Itnak tuah na dek in, thinsaunak tuah Pathian caah le Pathian hi mihing tei thuaknak cu kilhimin dek un hi. Pam kum cu phawk ngil khawng zo hung ama haksatnak mun ngamko zet cu thilpha tampi umnak mun ah cang hi (Isai 35) Pathian hi nun patnak ah kik leh hawa khawngaihnak le cauhnak ten tai san haw.

Pathian hi itnak in kenkhawm a, mahtin um ngawltu pawl in a naih haw ten ngei can um ngawl in Pathian phatnak ah lungdamnak mu haw. A ih zet hawmi nun lun cu lungdamhuai zet mi nunthak hang in bozo a mino deuh

ten upa saw deuhte cu upat in ngaihsak haw. Jesu hi um pihnak hangin a mi pawl ten luatnak a muh haw mi cu naupang tei lak cawm heng hi.

Khuasik hun bo in cuk hun cu luan zo hi. Leihum ah pak kung pen pak mawi zet pak hi, vano tei la sak hun heng a, Oh ngamah khuro ten a aw mawi zet tuah la sa li hi, thei kung te ngah li haw toh sabit in a ngui pen ngah don no no te ngah haw Jesu cu a mi tei lakah um hi. "Ka ih zetmi le ka ngaihzet mi, tho in na hung in hi," tin sam hi (Solomon hla 2:11-13).

I hempoh hi. Hawvang lam nun zir tuk in a khamtu lak pen a ngaihsutnak uh luat tuk in nungkek nun pen a nun uh kiltu tuk tak phu rori hi. Tuah ruahsan tuk a nei ngawl mi, mi dang tei dangdumnak cu diriam tik tuk in hawvang luitui cu na sungah luang thei hi (Jn. 7:38).

A nuai bungah nangmah siatsuah theitu haksatnak thil lauhuai le lungdamnak te pawl um tuk hi.

Kross hi thil tih theihnak cu muangin khim zetin len in hi. Nungzuitu Paul hi upnak phuansuah mi zo hih teh nung ngei, "Kei cu Khrih tuah khencih in um ing, mahnaven nung ing, kei hi ngawlin Khrih cu keimahah nung saw hi. Mahten tua ka tisa nun hi keimah ittu Pathian capa upnak in nung hi," (Kal. 2:20). Na nun lun bo khawng a nunthak suak tuk cu ngahhelh huai zet hi.

Khrih tuah thi zo ci tih mi a takin lang tik tuk ci (Rom 6:6). Na duhhamnak hempoh cu paikhawng tuk ama na nun thak cu langtuk hi (Kal. 2:20). Khrih ah na thihnak hangin dan hi a nget mi hempoh cu pai khawng bek hi ngawl in (Rom 7:4) Pathian thu ngai tuk ngawl in le mai deihnak le nopnak bek ngai sunga na um lih soal huham te cu dom pepel tuk hi (Rom 6:12-13). Mahtin nunlun hempoh cu vawk in um tuk a nunthak tihmi Khrih nun cu baihno in lang tuk hi (Eph. 4:20-24).

Nangma pumpak huma Khrih thuneihnak in na unaupih, na inkua, na ngualcam pawlten A KUA HI CIM TIH MI THEI HAW TUK HI.

Khrih hi sathau thihmi NAA DEKTU IN thuphuan suah le thawkkhum tih mi sam aung haw tuk ma hi.

INNTEK PA cu Khrih nun tuah dimin a um ten a pasal ca pumpia tuk le bawmtu pha hi tuk in a zuamzettu a nupi hi caah cun mangbangza lungdamnak hi.

INNTEK NU cu Khrih in cahnak a piak ten a mawinak le a phatnak cun mite hip tuka Jesu in kohran a itzet bangin a pasal in a nupi cu baihno in a thuk zetmi itnak tuah it thei tuk hi (Eph. 5:25).

NAUPANG E MINO PAWL cu Khrih in lam a huaih ten nu le pai thuneihnak cu kin ca in zuihaw hi, mah ten

NISIAR in upnak tuah Khrih ah na nun cu thum ina mahtin a sia va zet mi ngaihsutnak, a phangawl zet mi nadehnak, a phangawl zet mi thinlung cu neh in um tuk hi (Rom 6:1-10). Na nun dan tuk hempoh cu phuang in a, na taksa peng hempoh cu Jesu lak ah ap in, na nung peh pepel ta le Khrih in a cahnak huham pen a pha ber mi ngaihsutnak, nadehnak, thinlung pawl cu nangmah ah koih tuk hi (Rom 6:11-23). Mahnaven ngallin piaknak aw cu ngai rori in hi.

Thinlung lam danah thatho viang ngawl a na um can ah vang na nunah Khrih Jesu hi nun cu um vut thei men mah mi ah a lauhuai mi cu thatho vuta thin ngang zeta i mah nge ngawl dek lok tih mi hi. Hi lungdamnak thulam hei cu thilsual le lauhuai ah cang thei hi.

Na naupan laiha mitei nuihsuak bawlni na hihnak te, mi tei zohsuap mi na hihnak te hanga na thuak nak te le na khuangaihnak te hanga thanau in na um ta le a tawpnak ah sikpiatnak tih mi bek ngah tuk ci. Mahmi na haksatnak cun na hum ah thu nei in na khan toh pepel ten Jesu nun na nuna um zo cu cawkbuaie tuk ama na ngalling ma ta le na nun cu kiamsuk dedeuh tuk hi.

Hivanghi phawkgil pah sin, setan in na nunnak ah hi buainak cu koih tum lelung tuk hi tih mi. Tisa zeta a hawhtu cu tu baih no haw mah ten setan in man tak ngawlah mahma ta le mival ah, ningnatnak ah, sikpiatnak ah, sositnak hempoh thuak tu tuk in le upnak domde deuh tik tukin mahmi te cu bawl tuk hi.

A patnak ah thilhaksazet tapi um hi, mahnaven mah mite zo ngawl in Hawvag hi huainak ah LAUHUI ZET PAWL zo hih tuk hung. Lauhuai zet mi thil a hekkhat cu zo nung ngei.

Na nunah nunlun pen luatnak ah na khan toh pepel bangin na nun thak ah Khrih Jesui nun luatnak cu theihnak ah khangpepek hi. Mahhangin na ngallin kul hi. Aitahum titale bualkhapang mi sualnak in Hawvang lam nun cauhsak heng tik hi.

Cahnak thak na muh mi le na pitunnak cu NGALLING ZET in mang in hi. Mahten nunthup na neih hanga lungdampihtu tei humah le a thei laih ngawltu tei lakah ngaihsutnak cip zet nei in um in hi.

Midang tei humah miatnak bek ngaisunga amang tumtute cu upnak man suahsang ngawl nunluna thilsualte nung tiktuk men thong pawl haw hi.

Nunlun a nun sal tuk cu NGALLING ZET INNA LAUPAH SIN! Na upnak cu phuangsuak in na, na elnaia thu um dan hempoh cu zocel in hi. "Hi hi ka nun luna thute hi, a thawhsal tuk le a nun saltuk cu phal naisai mang, Jesui nunnak in a lawhsam mi ka nun ah mun luah zo hi tin na upnak cu phuangsuak in hi. Khrih tuahna thih hi na nunnak BULPI hi (Kol. 3:1-4), na upnak kiam tuk in a bawl theitu khawngaihnak, lawhsamnak te cu paipil pial tuk in vawk khawng in hi. Mahti na bawla na vawk khawng thei ma ta le thil danglam zet cang thei laih thaw tho hi.

Na kilhimnak a tum suk mahma ta le daithlang a um tuk ngawl in NGALLING IN HI. Aita hum titale na nunah luahnak tuk mun pakhat no bek a ngah theihnak tuk awklawl pa cu na el nai no ah vak lelung hi. Hawvang tuah a dim mi umtu cu i tukmah ten neh awngma hi; mahnaven huham hawvang sual ten buai tik thei haw hi. Mah mi hawvang sual pawl cu imah ngaisung ngawl in a um uh ta le siatnak heng tik tuk in phia peih tuk hi. "NA

THIN UH CU UUK UN NA SUAL BAWL PAH SU UN." Na thinuuknak uh cu ni tumpihpah sin SUAL SIK IN HI, mahten a ngang thei ber in Jesui kebulah UMNAK MUN ZEI LEH PEIH IN.

Nangma cahnak, thiamnak, cihnak,..... midang in Pathian thangphat ngawl in nangmah a thangphat on haw ta le NGALLING IN HI (Rom 6:13). Lungdamnak tuk umsun cu Kross nehnak bek ah um hi (I Kor. 2:2) na minthannak tuk um sun cu Pathian ah hi, nangmah ah hi ngawl in (I Kor. 1:31). Midang tei lak pen dik ngawl zet in mahma ta le cawimawi hih nuamnak ze hi NGALLING IN HI. Hawvang hi deihdan ah hawh in thuphuannak le thangphatnak tuaha dim hi lungdamhuai zet hi (Rom. 8:1-4). Tisa hi tumsuknak cu phuang in um tuk hi (Rom. 7:20-24). Aituk laih can ah mi bawmtuk in man lelung in hi, mahnaven na bop mi pa le Pathian hi pehunnak cu siatsuah pah sin.

Topa le a cahnak huham (Eph. 6:10) sunga na cah ngah laih cana hawvang lam ngal na do ten NGALLING IN HI. Pualam ngal thuam cu man tak haw ma ti na theih bang sunglam ngalthuam cu man tak le muan tak hi tih cu thei in hi. Setan le a nungzuite a neh theihnak umsun cu nang hi ngawl in na sunga a nungtu Khrih saw hi.

Na dinmun khaisangtu le minthannak a piatu na sunga um Khrih nun hi thuneihnak le cahnak cu zamthongmen tuk ngawl in NGALLING IN HI. Tuu cano Jesu Khrih in lungkim zeta a thuak bang in (Isai 53:7) nangvang thinsu ngawl le mualphonak um ngawl in thuak zo bok tuk ci. Tun lungdamnak thuhok khatte zo hih teh nung.

hi mahma ta le mahmi te cu khang thei ngawl in bawlsak tuk hi mahma ta le na upnak kho zet tuk in bawm tuk hi.

Hawh tihmi hi a kho zet mi hiama, tumtah mi bawl suak tiktuk le khualapi hawh theihnak hi. Khawvaknak sung ah kal khat nung kalkhat sang kho zet le a mawi tawk zet in nung in um le ci mawi hi.

Hi lanah cun Kristian a hihnak uh hi thawn theih ngawl mi le upnak lamah sangkho zet banglang hung. Hawvang lam nun i laipen pana i laipen tawp tih mi thangphatnak la ngantu hi la cu zo teh bok in Jesu tuah hawh kawm le leng hung tin ngaisung ing. Mahnaven a thek dun paih mi lampi pawl na nei ing. A cacan ten muangin a cacan ten ummawh in, a cacan ten lungdam in, a cacan ten thasia zet in. Mahnaven, aw nun pantu in daihnak pia hi. Ka theih aungngawl mi daihnak cu. Aitahum titale ka lampi vak sesem hi amah muang sesem tuk in ka zir ngah ceng ten.

Hawvang tuah hawh tihmi cu makhat noa phurnak le man tak ngawl toh mi khuathai bang a hi mi aimu cahnak muanga Jesu nung zui tumnak lam te tel sawnsiahma hi. Hawh tihmi cu ke panih lungrual zeta phia tihnak hi. Hawvanga hawh tihmi vang cu mahtih bang hi. Mahmi cun leihum lam thlemnak do tuk in cak zeta a ke hum uh ah a din theih tuk le upnak tihmi cu keng in NADEK tuk in ngen hi. Hi hi muannak le THUNGAINAK hi. Theihnak le bawlnak cu a kop dun hi, ngaihsutnak le HAWHNAK cu lungrual dun haw hi.

Hawh tul tuk in ai laipen thazang ngahtuk hung kaw? Thasuah ma ta le baihno in thek dun tihmi hi cang thei maw? Aimu cahnak maw? Hi naisaima! Jesu in keimah

control lih kul hawma hi (Eph. 6:1-3).

NADEKTU PAWL cu a sung haw ah Khrih a nun ten mi lol zet le a na neihmi cu thupi zet tikhaw, mahmi a na cu dek suak ngengei tuk in Pu (hotu) hi tik le nget lih kul tuk ma hi (Eph. 6:5-8).

HOTU (PU) cu Khrih hi lamhuainak sungah a um ten ngaihsak dunnak tamtik in mai miatnak tuk bek ngaihsutnak cu dom tik hi, mahmi cu elnai tei ca phatnak heng tik a pehzom dunnak khang sesem tik hi, mahten buainak dom tik hi.

KOHRAN MEMBER cu Khrih in a bulpi a phut ta le man tak zet hi ama Pathian hi mihing pawl tuamlawm tuk dan can remcang ze haw hi, mah tin kohhran tung ding tuk in lawhsam aung haw ma hi.

Khrih AMU LAKAH UM HI tihmi cu kham theih le el theih ma hi, mahten ngamngi nei ma hi. Nunlun hi nainawknak tam tak cu vawk in um zo hi, Jesu AMU LAKAH UM HI tih mi hi A MUHTE HANG IN mi dang ten thei pepel haw hi. Umtu in Pathian tuah pehdunnak tampi nei haw a, a sunlawinak phuang lang tukin ngalling cia le leng haw hi (Col. 1:28).

Mah rori hi mahmi te pawl a bulpi dinsuah theihnak tukin haksatnak tampi um hi, hrial tukmi thil lauhuai vang tampi um hi, MAHNA VEN LUNG DAMNAK CU A NA SIA ZET MI HI! Tun hawvang lam hawh dan zir leh hih nung ngei.

HAWH tihmi cafang ah phetnak, dehnak le tumtah nei... tel haw. Pathian thu pomdan le zirdan hempoh hi man ngengei tuk mi hi. Kal khat nung kalkhat Pathian thu pomdan cu hawhpih kul hi. Mahten ei tuk laih ah vang na

dinnak cu kho tuk ama tu thaw thong tuk ma ci.

“Hawvang nadehnak” tihmi thua hin ngaihdan le pomdan tam tak le sil cih awn tiana hawhpih tu vang um haw. Mahnaven mahmi thu ah Pathian in ciang zet in hilh hi (Gal. 5:16). Hawvang Thiangtho in na sung ah na a deh ten na ngaihsutnak thaw thong hi ngawl in a tak rori in dek suak tuk hi. Tuanvo nei ing ti thei in nung tuk ci a mahmi cu a takin dek suak thei tuk ci.

Umtu tampi cu saphu keh bangin kohhran tam tak ah lut in suak leh haw, mahtin a mu ca bek ngaisungin nung haw. A hun neih hempo haw cu man nei ngawl in a man haw hangin a na dehnak haw cu i mah muh tuk um ma hi, mahten midang te buah vang pehunnak taktak nei haw ma hi. A nadeh haw mi cu dan mang in a zoh haw ten saphu puak zeta a mut haw mi cu a huhi thep tik haw mah te cu nawngkaihuai zet haw ama a dang no ah um in thianglim zet heng um li haw. Thasiathuai zet mi pakhat cu saphu cu puak zeta mutmi bangin a muh le a muh cu ngalzet ngeha um haw hi.

Na “Theology” in “dehnak-logy” (do-logy) a suah ma tale mahmi cu “naupang-logy” fang hi laih hi. A hekkhat cu Pathian deih dan bawlnak ah a lem bek hi. A umzia cu Pathian ca nadehnak ah na dektu pha tihmi suahpih ma hi. Mah a hih ta le nangmah le nangmah thu dongdun teh hemmin, naupang hi ing maw tin dong dun teh hem min. Hawvang tuaha hawh tihmi cu zukham tei hawh dan banga hawh le leihum mihing tei ngaihsutnak le a phazawnga hawh tihbang thong men hi ma hi. Hawvang hi deihdan bang rori in man zetin le cel zetin dek tihnak hi. Mah tibang umtu cu mi ngalpa, Khrih nungzuitu, mai tisa deihnak a

el ngamtu, nisiar in Jesui thu zirhmi zuitu le nunpihtu tihnak hi (Matt. 16:24).

Hi hawhsual le Bible zirhnak dik a zui ngawltu cu pom tak ngawl, mahten hi hi ai lai pen hung hum? Mah ti bang mite cu a up mi na dong ta le nangmah pak thah in le khualapi mu ngaibang “Hawvang in puitung hi” tin UMZIA NEI NGAWL SANNAK PIA TUK HI.

Aimah ngaihsak ngawl Pathian thu buah ciang zeta zo ngawl in phurnak hanga kalsuan mi Kristian cu setan hi zolnak sungah lut zo tihnak hi. Mahmi te cu dinmun khoh ngawl mi le diknak buah lamhuaitu nei ngawl pawl haw hi. Mun cangcian ngawl pen a dang mun cangcian ngawlnak leng ah vak kaw kaw haw hi. Pathian cu theihthiam theihnak huak deih hi, thupha a ngaisung theitu canu capa deih huak nei ngengawl ngaihsutnak dom cu Pathian in kin ma hi.

Makhat a misil te bangin thu bawhcahnak bawl tihmi hi setan hi zol dan le a man lelung mi hi. Mahmi pawl cu ai hum titale mai na deh laih mi cawl mahma ta le zam, na dehpah ngualcam te buah tai, elnaia na deh pah hempo mi sual le phangawl ngeha mua mun dang ah thawn, kohhran (pawlpai) thek mahma ta le taisan.... tih bang pawl haw hi.

Mah ti bang thubawhcahnak tampi a bawl uh ten manang zeta a deh uh phaviang ma hi. A ca can ten mipi tei muh dan buah vang kaih dunma hi. Mah ti banga misil bang na a deh haw mite cu Hawvang Thiangtho hi lam huaihnak cu ngenin ap dun in zo celin kham tuk mi hi. Na tumtah mi le na khuakhannak tampi cu na caphatngawlnak le na hawvang lam ca cahngawlnak tuk bang lang ta le Kross thil tih theihnak ah ap dun ina Pathian in paitik tuk

itnak tih mi pen nauno cu piang tuk mi hi a ma itnak tuah a kho zeta nungmi innsang sungpena kilkhawi mi hi tuk tihmi hi. Iksiktu ngalpa setan hangin mai ca bek ngaihsutnak cu mihing tei thinsungah ngang zetin heng tika bawmtu neingawl le mi tei zoh suam mi pawl thula cu ngaihsak tuk ngawl in setan in na dek hi.

Naupang le mino pawl te cu itnak nuaiah khang ngawl, mahten ngaihsak a hih haw ngawl ten siatnak mahma tale suahsualnak cu a nun haw ah ngeng sesem ta hi. Amai lam haw a kalsuan dan tuk thuah lamhuaih dunnak dan pha, a mudin mun tawkah zalen tiknak, a muh le amuh rinsan dun tuk a zirhnak hi pawl hi naupang tei huma a bawl tuk uh mi hi ama a bawl uh ma ta le cu naupang te cu sualsungah um hawhen tihnak tuah bang ve hi. Naupang tei zaka noksahah thong uh ci tin a tih lelung uh ten a thinlung ah mahmi awnkam cu cam lenga nama sut mi bang na zet tik haw ti phawkungil pah sin. Nauno te hi nu le pai neih tuk tum ngawl pia neih mi le nun caknak tuk bek ngaisut laih a neihkha soal pang mite hi cu mi tei deih ngawl mi hihnak sung ah tel tam haw hi. Mahten nu le pa tei vawk mi nauno ah cang haw hi.

Mahti bang sualnak hi a bulpi ber cu nu le pa pawldunnak hang hi. Mahmicu lungphu ngang tika launak, thinsuknak te suak tik hi. Mahti bang hi kum ngeipi a kop dun zo mi nupa lakah vang heng thei hi. Nupa tih mi vanghi peh un nak, ngaihsak dunnak tibang thei zaran humah vang theih thiamsak dunnak mahma ta le lungkimpil dun ngawlnak a um ta le eldunnak, thukam cuh dunnak hengkaiha pakhat le pakhat liamma pu dun tika a lauhuai zetmi bomb kamnak munah cang thei hi (I Kor. 7:3-5). Nupa

tel ngawl in i mah bawl thei ma uh ci" tin a tih mi cu "I MAH BAWL THEI MA HUNG tihnak hi.

Amu cahnak domlaihno tuah Jesu a bang tumtu Khristian tam tak te hi soal haw hi. A nunnak luang suaknak lampi ai tin thei thei tuk ing kaw tih mi thuthup a theih hi pha saw hi. Mahtin nang cu "A TAK NGAM" ah nung tuk ci (Gal. 2:20).

Upnak PEN a pial tik theitu nangma bulpak cah ngawlnak hempoh cel zet a zo kik leh tihmi hi a sunglawi zet mi hi. Na elnaia um tei thasiat tiknak te, na naupan laiha na thuk mi masi hem poh hanga na cahngawlnak hempoh cu NANGMAH AH A UMMI KHRIH in a nung mi thazang cahnak tuah aiawh tuk hi (Rom 6; Kol. 1:27-29).

"Ka pangah hawh hi" tin la sa pah sin, A hekkhat ah cun maan naven mah mi in hawhsualtik thei hi. HI tina na sa ta le phasaw hi. "Khrih cu ka sung ah nung hi, KHRIH KA SUNGAH NUNG HI tih mi hi ai ti bang nunpatnak hum hi tin (2 Cor. 6:16) "Pathian in hi tin ti hi, a sung haw ah um tunga, a sung haw ah ceng tung hi mahten Pathian hi tunga ka mihing te hi haw tuk hi," tin ti hi.

Huatnak le khualsiatnak in thiltihtheihnak nei tuk ma toha itnakah nungtuk toh ci! Vanngit a pua tiktuk thu la pawl le ngaihsuthaknak hem poh in siatsuah thei tuk ma toh hi! Nangmah nainoktu le buaitiktuk hem poh ai ah Khrih in a sia thei ngawl mi lungmuannak le daihnak cangkim cu pia saw tuk hi. Mihing ten do haw tuk a setan vangin vanngit pua tik tuk in zeituk hi mahnaven mahmi te hempoh cu thuk zo khawng tuk ci.

Buainak a bawl lelungtu le thubuai bawl lelunga nangmah a siatsuahtu te phuba lak aiah nemnak langtik

thei saw tuk ci. Na el naia mihing ten zamsan in a tai san khawng haw ta vang a kho zetmi Khrih na upnak cu i mah hei in pai tik thei tuk ma hi. Hawvang muanga kalsuantu cu hawvang deih dan bang no in a tawk le mawi thei in kal suan hi. Nunnemnak ti siar ngawl cu i mah sap mi nei haw ma hi. Ngaisung ciamciam in thinsau a nung, a mawi le pha mi bawl, thianlimnak, midang ngaihsaknak, thuak theihnak te na nun pih thei ta le lal lukhu ngah tuk ci.

Imah nge ngawl thu thongmen le tumtah nei ngawl vak thong le manang zeta phurnak tih bang pawl cu a zo hei zo pah sin, mahsang ngawl ngalling zet in kalsuan in! Na umnak khua, ngam hempoh ah zin in, na hawhnak mun hempoh ah Hawvang Thiangtho cu sawm in na, mahma ta le thuthangpha phuang in hi. Pathian capa hi phuanlangnak mun hi in hi. Mahnaven hi thu hi phawk ngil pah sin, phuanlangnak mun na hi ta vang nang hi ngawl in AMAH KHRIH SAW HI tih mi hi (Kal. 2:20).

A Khanpi 7

Mi Tampi Siattiktu, Mitei Deih Ngawlmi Hihnak

Pawlkomdunnak (society) siatsuahtu huihsia cu kum zabi 20 a siatsuahtu tina sam mi DEIHNGAWL MI HIIHNAK hi. Mahmi siatsuahtu tam dedeuh bangin nunnak tampi sung hi. Inn le lo siatsuah hawa innsang vang leng kek khawng tik haw hi. Setan in nasia zeta a siatsuahnak hangin bulpak tek nunah thuk zetin zung nei hi.

DEIHNGAWL MI HIIHNAK tihmi cu itdunnak el mah ma ta le vawk tihnak hi. Pehdunnak tihmi thu ah khualsiat zet le ngaihsaknak um ngawl mi vang huap hi. Nautatak thuak in mi tei miatnak tuk man mi thawthong na hi nak mah ten a tawpah mantak ngawl le mi tei deihngawl mi hihnak thuak in na um ten mahmi te hempoh cun itnak te, ngaihsak dunnak te a um ngawl ten hawvang lam tumsuk dedeuh tuk in sunglam ningnatnak ci cing hi.

Deihngawl mi hihnak hi nu le pa, palik, Pathian hi thuneihnak tian cawm in dodal tuk in a sia va zet mi bulpi pan tiktu hi. Mahmi hanga a cang mi ningnatnak cu dan pahbalnak, mi nunnak la pawl tihngawlnak, siatsuahnak pawl pungtik hi.

Naupang ten itnak tep haw ma tih mi cu nu le pa nei dun ngawla a neihmi ca te a hih haw hang hi. Soncian theihngawl tian in nuipumsunga um nauno ten mitei deihngawlmi hihnak thuak haw hi. Pathian hi thusuah cu

Pathian Phatnak Bel Mutuk Ci

IT HI tihmi itnak ah lungdam tuk in tho in hi. Awnkama son ciang theih ngawl mi a hih ta vang theih theih ngawl hi ma hi, Aitahum titale Hawvang Thiangtho in cak tuk in bawm hi, theihnak ciangtiktu Khrih itnak thei in, Pathian hi famkimnak hempoh tuah na dim theihnak tuk in (Eph. 3:19) ama lamah a tang uh ta le bawl theih ngawl um ma hi. Pathian hi itnak cu a zal zet in mi hempoh tuam zo hi.

A saulam vang sau zet ama kumkhua pe kumkhua tian heng ban hi.

A thuklam vang thuk zet ama a niam bernak mun tian heng hi.

A sanglam vang sang leita tak cu Jesu tuah khung ten thei tuk in vanngam ah cawi to hi.

Pathian hi itnak ah na lungdam in hi, cing le leng in. MITEI DEIH NGAWL MI HIHNAK ngaisung sawn siah leh toh pah sin.

Mi Tampi Siattiktu, Mitei Deih Ngawlmi Hihnak

karlak ah mak dunnak hi a sang bermi vawk dunnak hi. A cacan ten ngaihsutnak tampi cu mahtibang thinnatik dunnak le liamma put tiknak te hi thilpha viangma ti thei leng cuna makdunnak le khekdunnak cu hrial in Pathian thutiam saw hi upat in zui kul tihmi cu ngaisung leh cet bok hung. Mahnaven nun pih rori tuk ah hin thil baih viang ma hi, Pathian hi lakah thilpha zui thei tuk in bopnak nget ngawl bak i ma bawl thei ma hung (2 Kor. 12:9) le Khrih thuneihnak nuai a apdunbak (Efe 5:22-23), mahtibang dinmun siava zet cu ngaisung teh in.

Pathian hi lungkimzeta a dinmi innsang ah cun it ngawl ce mi, kul ngawl ce mi, tumtah ngawl ca tibang umma hi. Aitahum titale leihum bukpi a um lana. Amah ah ten sa in um hung (Efe 1:4). Pathian hi cungnungnak le itnak tuah a kilkhawinak cun lungdamnak le thubuai vang suak tik hi. Mahtin “thil hempoh (a sia le a pha) hi ei mu phatnak tuka khen theih ngawl a kop haw hi. Jesui muimel kenga sersiam mi hi hung hi (Rom 8:28-31) tih theihnak tuk hi. Mahmi thu cu um tuk in lol zet le zuam zet a umhet kul ma hi. Aita hum titale a itnak sungah soisel um ngawlin pomsak hi zo hung hi (Eph. 1:6). A itnak cu kho zet hi, ngeng deuh le neu deuh tih um ma, mahten ai mu lama hauhsaknak le cangahnak humah vang hi ma hi.

Mi tei demnak um ngawl no in thianghlim zeta a ma lam ah kalsuan theihnak tuk in (Efe. 1:9) cahnak tampi pia hi. I ta hum titale Jesu Khrih thisen tuah leizomi a hih uh hang hi (Efe. 1:70) Pathian ca mi sunglawi a hih uh bek hi ngawl in ngaihdam mi hi hung a, sualnak hempoh cu zamin um zo hi, mahtin a hehpihnak tipi thuanthum sungah phum in um hi. I itnak sungpen I mah in khen thei tuk ma

hi (Rom 8:34-39). A cihnak le a kilkhawin角度 sungah lungmuang zet in cawl thei hunga setan hi tumtahnak hempoh cu neh in um zo hi, mahten thihnak tur vangin neh tuk ma toh hi.

Paul in “Hi thil pawl ah hin aison hih tuk hung kaw” Pathian aimu lamah a tang ta cun, a kon do thei tuk kaw? (Rom 8:31) tin ti hi. Pathian in letkhan zomi cu a kuaman hawlvawk thei tuk ma hi. Mangbangza a itnak cun tu le kumkhua a el nai uhah kimkawn tuka “A vangliatnak thangphatnak cu Pathan lak pen hi (Efe 1:6, 12, 14). Aimuh te a ih theihnak tuk zuam lih kulma zo, mahnaven Hawvanga nunnak cu kham theihngawl huham le a bo thei ngawl mi thazang bangin lamhuaitu le a puatu luitui bangin cang hi.

Kham theih ngawl mi Pathian itnak sunglawi le kumkhua nunnak cu mihing ngaihsutnak in a sunglawi zia sonciang thei ma hi.

Kumkhua itnak hi itnak hi

Itnak theih theihnak tuk hehpihnak tuah lamhuai hi

Humlam Hawvang thawkumnak tuah

A hilhmi cu a tak in cang nga ngai hi

AW! hi cangkim le pha daihnak

AW! Pathian thil hempoh ka lakah a piak cu

A bo thei ngawl mi a itnak

Ama ta hi ing hi kaima ta a hi zo ten

Vankhi mawi le de in

Lei vang hing dil del in

Zawng (a san, a hang tibang) tinkimah nung in

Khrih tel ngawl mit cun mu thei ma hi

Vano te vang cawlngawl in lungdamnak la sa haw

Pakno te mawi de deuh haw

Ama ta hi inga keima ta hi ti

Tua ka theih bang ka thei ceng ten cun

Sualnak sungah lut tuka a buaitiktu thil cu

Tua ka cawlnhak mun cu sia tik thei haw ma

Kumkhua a ban thacak cu zalh in

A itnak awmnem cu lukham in

Muanmawhnak, duhhamnak te cu cawllhtik hi zo haw.

Ama ta hi inga keima ta hi

Kumkhua in ama ta hi tung hi, a ma ca bek ah

A kon topa le keima lam tang tuk kaw?

Aw! lungdam huai sunglawi tuah

Khrih hi itnakthinlung dim tik hi

Lei le van paikhawng in a um haw ta vang

Ca upa hihnak cu thimsungah sia ta vang

Pathian in kiaha letkhan ten

Ama ta hi inga keima ta hi.

Calvarya kumkhua a ihnak in sualhanga hawl vawkmi a hih uhnak, siatnak tih te hi him um leh ma zo hi. Na thinnatnak le na thinsunga masi te cu ngeican um ngawl pai khawng tuk hi. Tihdam theih ngawl mai masia um ma hi. Tihdam theih ngawl thinlung pem um ma hi. Ai bangzaha a cak mi thawng inn kongka hei in thawngsung ah koih le leng thei tuk ma hi. Aibang zaha hawvang lam cangahnak mah ma ta le nun sapnak vang in kham thei tuk ma hi (Lk. 4:18-19).

Awnkam hi son theih ngawl, huakhi ngaihsut bat ngawl, leihum cihnak hempoh hei khaikhawm thei ngawl kumkhua na muh le tawh mi PATHIAN IN NANGMAH

mun innsang ah lungdam le lungmuang zeta a um haw bangin mi hempoh mah tibanga um tuk hi Pathian thiltum hi.

Pathian hi itnak cu a lem thawthawng hi ma hi, phun dadang vang umma hi (James 1:17). A itnak cu domdeuh le tam deuh cuang ti um ma hi, I tuk laih avang a pha ber mi amah le mah ap duna itnak famkim hi. Na huma Pathian hi itnak le a lungput cu thei ngah zo ci, mahtin nang cu a ma lakah mi sunglawi le mi phaber na hih hangin “Cat ngawl in a kilkhawi nak sungah nung ci” (Eph. 1:3-12) Pathian hi cohlan tak tuka a zuamnak uh te le thazang a suahnak uhte cu luan khawng zo hi. Tu cu nangmah le nangmah mu dun zo ci mi dang tei humah itnak lang tik tuk in nangmah le nangmah tik dun thei zo ci, mahten thutiam le cohlanak thuthup mu tuk in bawm thei zo ci.

Sunglam pena a phangawl zawnga ngaisung tiktun thinlung put le thil tampi ah nangmah controltu le sala a bawltu mahmi thinlung put cu Pathian in ai tisang nem tim. A sannak cu a capa hi thihnak le thawhsalnak ah hi.

Kross cu a sualnak uh hempoh thaivawknak mun bek hi ngawl in (I Kor. 15:3), a nun lun hempoh thahnak vang hi (Rom 6:1-4), phumnak mun vang hi. Khrih thihnak in ni danglaiha a sualnak uh hempoh te bokhawng tika a thihnak mun uh cu Khrih ah hi ama vakvaimi a hihnak uh te, a siatnak uh hempoh te cu bo khawng tik hi (Kal. 2:20; Col. 3:1-4).

Nisiar in aimu sungah thosal nun khanglian tukin na thinlunga ngaihnutnak hempoh cu baihno in theksak thei hi (Rom 12:1-2). I tahum titale thinnau zeta a um uhnak, i mah ngawla theihdunnak le mah le mah lungkim dun

A Khanpi 8

Mitei Deihnawlnmi Hihanga Athuaktu Hi Thinlung Lam Umdan

San khat nung sankhat hawh pepel dan ah tual thahnak zoldunnak pawl pung dedeuha munpi tam takah cun khawthim sungsang vahngam ngawlnak mun tampi hi. Mahmi thuah mi tei deih ngawl mi hihnak theihdunnak hangin mi thawng tampi cu mah le mahah thanau in zoniam dunin sunah hei suak ngam haw ma hi. Mahmi mah le mah a muh dan haw cun THIN NAUNAK, MAH LE MAH LUNGKIM DUN NGAWLNAK, LE MI CAN MANG HI tih mi thusuak tik hi.

Mahmi mi tei deih ngawl mi hihnak in mi a siatsuahnak cu pua leu lam zohnak ah neuno in langnaven sunglam nunah cun a dam thei tuk ngawl toh mi bang liamma le a nasia zet mi hi. Mahmi cu a muhte tuah umtu le thu ngaisung sau bek ten mu thei haw. Lauthawng zeta a um haw laihin nautatnak a um ten thubuai neuno vang cu ngeng pia cang hi. Aita hum titale thanausa a hih haw tak cu supdun theih ngawlnak, mitmai siatnak hi te pawl lang paih hi.

A pakhatnak ah naliamma cu THINNAUNAK hi. Hi thu hi mah le mah mi dang tuah tehkimdunak hanga dinmun niamno a kuaihduunnak tih mi hi. Mahmi cu midang te tuah um khawm ten sunglam nunah lau kuh tih mi hi.

Aitahum titale midang te tuah umten hi tak ma ing tin mah le mah rinsan dun ngawlnak hang hi. Mahmi dinmun cu thinsu mel mahma tale dinmun pai mahma ta le mitmai pen baih no in muh theih hi.

Mahmi dinmun cu nisiar in na nun ah aum pepel ten na cahnak tumsuk pepel hi. Khual phatnak mahma ta le mi dang sanga mi hempoh bawm theitu saw tihmi hi ai mu nunnak ah a lang lelung tuk mi thil a pha ber hi. Mahten a siaber mi cu mi sonsia lelung, mi lawm tih nei ngawl, mi tei sualnak bek mu lelung, thincin nei, mi tei kilkhawidunnak siatsuah tih bang pawl hi.

Mahti bang mipawl cu thinnau zetin a muh le a muh a zohdun haw ten thinnau pepela thiamcodunnak umma hi. Amah le mah bawlpha lehin le rinsan duntuk in, launak te pai khawng tuk in thazang piatu ngualcam nei haw ma hi.

Khrih umpihnak le Hawvang Thiangtho hi umpih lelungnak banga ngualcampha um ma hi. Amah cu a sung uhah nunnak piatu hi a nunnak dan angin nung hi, Amu (Khrih le Hawvang Thiangtho) pawlkawmnak ah hawh in a umpihnak theih cu cahnak le kilkhawinak nuaiah hawh tihnak hi.

Nang cu siangphahrang hi ca hi ci (I Jn. 3:1-2). Nangmah tuah a pehdun mi thil hempoh cu thil sunglawi ce le a phaber hi, mahhang in thutak cu zir inna, it zetin hi, mahten mahmi thutak sungah nung in hi, zalen in um tuk ci (Jn. 8:32). Na lu cu khaisangin na ke phau thah in rinsan dunin mi hempoh zo in. Piangthak zo ci, ngen lam hi ma, piak lam saw hi. Na elnaia mihing hempoh mui cu pia thei tuk in nasunga um Khrih in bawm tuk hi. Mahhang in

thanau in umpah sin, na nun hi thupi zet in mangin, siangphahrang capa angin mahmi na thanaunak te cu uk saw in hi (2 Kor. 6:1-10). Apa nihnak liamma cu LUNGKIM DUN NGAWLNAK hi. Lungkimdun ngawlnak tihmi cu na dek tuk bang en mai cahnak muang dun ngawl mahma ta le rinsan dun ngawl tihnak hi.

Mi hek cu nui pumsunga ken cihmi bang hi haw a, mi hek cu mihing a hih lana hi zo bang haw.

Mahsang hehpihhuaimi cu mi pakhat hi nun le a phetdan cu ama deih dana nung le phia hi ngawl in nu le pa hi deih dan le remtihnak bang nung, hawh, dektu pawl khi hi haw hi. A phetnak haw hempohah phunzai lelung haw ama a dehnak haw ah pitling zet le thinlung tak in dek haw ma. I hempoh ah muan tak haw ma hi mahma tale mi tawntai le i mah ngawlah cang haw. A ngualcam haw ten a um dan a muh le a theih haw tak cu nautat em hawa hehpihnak um ngawl in pua leu lam ngam ta nakah vang zohsuam zet haw.

Tuah upnak tihmi cun khapangkawn tih mi a vawk rori kul hi. Upnak cun hitina au hi, "Keimah a caktiktu Khrih hanga i hempoh bawl thei ing," (Fil. 4:13) tin ti hi. "Phetnak tel ngawl upnak cu thi hi (James 2:24). Na dektu in kalsuanin na, na dehnaka a kulmi cihnak le nehtheih dan tuka cahnak piatu tuk Khrih cu rinsan in hi. Nehma kawng ing tin thu ngaisung tiktu launak cu mun kian pah sin.

A pathumnak liamma cu IMAH NGAWLA THEIH DUNNAK hi. Son nuam mi cu i hempoh ah miten ai ti mu, ai ti bang thangphat, ai ti bang sonsia tin mah le mah lungkim dun ngawlnak hi. Naupang ten a mu bawlphatnak hang hi ngawlin ca hihnak hanga itnak thianglim umnak

heng tik thei tu, imah thu ngaisung nge ngawla phetsualnak cun khim zetin lenleng hi. Mahmi cu sibawiin natnak thei ciang nge ngawla mina a tuamlawm bang le nu in a pum sunga nau a tuahmawh khapang bang mahma ta le nurse in mina tuamlawm sual khapang tih bangte hi ima mah ngaisung nge ngawla phia tinak hi. Pathian in the phiatnak le dehnak theihsak hi (Mipum 15:25-32) mahhang in sual bet tukin na hun can pia tohpah sin. Mahsang cun na sualnak cu ngeng zet naven a ngaidam theitu Pathian itnak in nasia zet in a itnak lang tik saw hi.

Na cawlh hahdamnak buai tik tuk a tumtu setan cu do in hi. Nangmah a zuak litu cu vawk in (Rev. 12:10). Setan hi buaitiknak te tawp tik tukin le na hawh sualnak hanga na launak le ningnatnak pawl pai tik tukin thawm nei zeta na thungetnak le dik zeta lamhuai theitu hawvang lam a upnak pa te dong in hi. Hawvang tuah dim umtu na puisual kha pang hei tavang rep sal leh hi tuk hi. I tahum titale hawvang tuah dim a hih hangin Hawvang Thiangtho in cek paih tuk ama hawvang lam ngal na donak ah le na nun repsal theihnak ah van lam aiawhtu a hih hangin Hawvang Thiangtho in bawmtuk hi. A nungdawl berah thinnaunak, mah le mah lungkim dun ngawlnak, I mah ngawla theih dunnak le sualnak nungah thinlaunak um dun ngawlnak le launak suak tuk hi! Hi te pawl hi sonte cun baihno naven tawh ngai ten thil baih viang ma hi.

Thinsuknak in khua lapi tian huaisual hi. Mahmi cu na ngaihsutnak pen na vawkma ta le na bawl nuam mi a hi ma toh ta vang a ngangai ten na vawk thei ma ta le na thuak mi thinsuknak cun lamdik ngawl ah khua la zetah huai sual man tuk hi. Aibang can noah hum thubuai na phisin ceng

ngawlnak tih mi te hi amahah um leh hi him ma zo hi. Hi vanlam cihnak cu leilam cihnak tuah a ngaisung tu tei ca cun silnak hi. Mahnaven mahmi huham cu aimu sualnak sungpen le ai mu sung pen a pan zo tu um calam hi (I Kor. 1:17-25; 2:1-16).

Pathianin a nun siasuak uh cu remtuk tum ma hi, mah sang ngawl in a pumpicing uhin theksak khawng pilpial hi. A pianthak nung uh ten aimu sung a um Khrih cu a damnak tuk uh in a ngah helh uh mi um ca lam hi. Aimu sunga um Khrih cun a sunlawinak thu a tummi cu i tuk laihah vang dek suak hi (I Kor. 1:27-29). A tanglaih mi hemphoh cu aimu ca ah siangphahranga nung tuk hi (Rom 5:17), pumpi thak nei in (Rom 8:23) le dinmun thak ah nung in (Thup 21:1-7), nunpatnak cu aimu sungah khanglian in le mun luah lelung tikin lungdamnak cu cangkim tik un hi.

Nangmah le nangmah ah a pha ngawl zawng thinlung put in i ti bang in a kencih ta vang JESU CU VAWK SAK KHAWNG TU HI. Khrih tuah pumkhat hihnak ah cangkim zeta na nunpi tung theihnak tuk belh bawmtu tuk cu bawlsak hi zo ci (I Kor. 1:30). A THINNAUNAK UH TE, I MA NGAWL A THEIH DUNNAK TE, MAH LE MAH LUNGKIM DUN NGAWLNAK TE, vawksak khawng tuk in PATHIAN IN KHRIH PIA HI.

A dang lu na tiktu le hawvang lam vanngit puatu panih cu NAWNGKAI MI LE NGAIHSUTNAK SUAL pawl hi. A masa saw tu hi thinlunglam ngang zeta kiam tiktu hi ama sual bawl tuk in a bul pan tiktu hi. A nung dawl saw cu ngaihtusnak thaw thong laih a hih tak tawp theih mi le mahma ta le phawh ngilh theih mi hi.

Nawngkai zet mi sualnak cu misual pai nunah thuk

zet ah phum in um hi, Huaka lungdamnak le lungmuannak cu hawl vawk sak a ma damnak le aipuannak cu siatsuah sak hi. Thinlung lam danah hihen, taksa dan ah hihen soal man cu thihnak hi (Rom 6:23) tih mi cu aimu humah heng hi. Sia le pha theihnak nawngkai zet mi soal hi huham cu thi paih tuk in hun can nawttu hi. Ngaihsutnak soal cu cawlawng ma hi, khansangnak ah ding leng hi. Mahmi cu launak hawvang tul tiktu a lauhuai ber hi. Huak hi thinkhamnak le buainak cu ai ti bang zaha ngui theimi thil vangin that thei ma hi, Ai tibang zirnak dik vangin bawlsual hanga paw tihnak meipi cu mit tik zo ma hi.

Mahmi in a muh tik saw mi cu hell neuno hi saw hi (Mk. 9:44). Mahmi soal cu dam leh tuk banga setan hi tuamlawm hem lih cu siat camnak hi saw hi. Mahmi hanga thil heng cu hih buh theih ngawlnak mahma ta le sunah naa hei dek ngawla ngaisutnak vakvai tik li thong te hi. Mahmi soalnaknak nun dam tik thei tu sibawi um haw ma maw? Um e, mahnaven sibawi pakhat bek um hi.

Huak bolhlahwnak in thi tuk tian rori amah mi soal thua i ma mah bawl thei mi nei ma ci ti na theih lansung cu dam tik hi tuk ma ci (Rom 3:6-8).

A dang thua hawh hih en, na soal awngnak te hanga thukhennak tawk rori tuk ci mahmi cu thihnak hi (Rom 6:23). Mahmi ah na soalnak ca ah midangin piak sak zo hi tih mi mangbangza thuthang pha cu na up rori kul hi (Rom 3:23-26) mah hi. Soalnak hi him nei ngawl Pathian capa Jesu Khrih in na aiawh in sonsiat tuk um ngawl a nun thianglim cu ap hi (I Pet. 3:8). Thi tak na soalnak cu pua in na aiawhsak hi. Jerusalem khua el mual humah na soalnak cu thah in um zo hi (I Kor. 15:1-3). Mihing pakhat hi leiba caah veinih

piak cu a thianglim mi pa thiancaah cun thil cang thei mi hi ma hi. Na soalnak ca ah piak in um zo hi. Na soal hempoh cu ngaidam bek hi ngawl in phawh ngilh in um zo hi (Micah 7:19).

Hi mangbangza thutak ah na upnak kawih in na cin lelung bangin mahmi upnak cun nangmah ah nadehnak phunnih heng tik hi. Mahtin nangmah a lautik lelungtu ni dang laiha na soalnak hempoh cu do in kalsuan tuk tum ih hi. Tu cu soal cu na nungah zam in Khrih thosalnak nun hi huham cu a nasia zet mi lungdamnak tuah letkhan in, mah ten Pathian hi ca bang na nun theihnak tuk (I John 1:12). Khrih thihnak in a thianglim mi Pathian tuah rualremnak na ngah ta le a thianglimmi Pathian capa hi nunin ai bang zah tamsaw na nunah cahnak nun cun cangkim le i hempoh ah na nun thek sak khawng dedeuh tuk kaw (Rom 5:10)! Zui leh thei ngawl in soalnak sungah na cak kha le ta vang na ngal thak a hi mi soal thak cu nel dun tuk in hun can remcang pia hi him pah sin. Na soal cu phuang paih saw inna nangmah le nangma tungding dun sal in hawh suak thei tukin tho in hi (I John 1:9). mahtin a capa hi thisen sungah na sualsiknak le na upnak hangin Pathian cu a lungdam leh tuk ama na hum ah a lungmui tuk hi.

Tun NGAIHSUTNAK SUAL tinna sam mi a ngaihsutnak uh soal le thudik mu thiam theih ngawlnak thubuai cu tawk rori tuk hung. Na ngaihsutnak soal le na thinlung soal cu ngaidam theih ngawl mi soal hitin na ngaisuttak ai ti bang in ngaidamnak zein in na phuang li ta vang a zuaknak mahma ta le a son siatnak cu dap cuang tuk ma hi.

Mi hekkhat cu midang tei humah tuahmawhnak a

1:29). Mahmi cu Jesu hi na dehnak le ngaihsutnak hempoh hi bulpi thuthup hi. Jesu cun pan um pih hi tih mi thei hi. Kei cu Pa ah um ing a, Pa cu keimah ah um hi ti um ma cim? Nangmu laka thu ka hilh lihte hi keimah thu thua hilh hi mang ka sunga um Pa hi na dehnak saw hi (Jn. 14:10).

Amah tel ngawl in thuhaksa te imamah theih zawhnak nei ma hung (Jn. 15:5). I ta hum titale hi tisa hi cahnak ah thil pha pakhat mah um ma hi, lak tak ngawl a hih uhnak in Hawvang lama nun ah lungdam zeta nung tukin puisaw hi (Rom 8:1).

Khrih tuah nunnak ah pumkhat in a nun uh bang in Hawvang hi dan cu soal, thihnak le nunphung hi dan pen zalen tik hi. “Kei cu Khrih tuah khen cihin um zo ing. Mahnaven nunging kei hi ngawl in Khrih cu keimahah nung saw hi. Mahten tua ka tisa nun hi keimah ittuPathian capa upnak in nung hi,” (Cal. 2:20) tin Paulin a tih bangin a upnak phuansuahnak ah cat ngawlin le muangmawh ngawlin a hawh uh ta le a dehsuah uh mi ah a kut cak mu lelung tuk hung hi (Rom 6:13).

Thosal Pathian capa Jesu Khrih cu a sunglam uh nun mahma tale nuna liamma le natnak a nei uh mi hempoh cu Khrih hi damnak sungah damtik mi hi zo hung hi. Mahmi natnak hempoh cu phawhngilh in um zo hi. “Ngah hel tuk ima mah um ngawl mi dinmun nun patnak co tih mi cu mangbangza hi” (Rom 5:1).

Mahnaven, “ngahhelh tuk um ngawl mi dinmun ah ding tu mi thianghlim (umtu)” nun patnak co tihmi hi mangbangza saw hi (Rom 8:14). Hi thu hi nun zaran men hi ma hi nun tam nun saw hi (Jn. 10:10). Hi hi nehtu ti tih men tuk mi hi ma hi a sunglawi zet mi nehnak hi (Rom 8:37). Hi

ten na phisin theih ngawl mi tampi tang tuk laih hi mahmi hun can ah “Na lungkhamnak hempoh cu ama humah thum ina i ta hum titale amah cu nangmah ngaihsaktu hi.” (I Pet. 5:7)

Jesu in a tihmi cu kawlvva te khi tu niah nungin um haw ama zing te ca Pathian muang in um haw hi. Mah ti bang thaw tho in pak te vang in tuni ah lungdam zet in pak haw a tunia nisuak a muh uh le zing ca tian zawng lungdam tuk in zirh hi. A ngam le a felnak a ze masa uh ta le thil dang cu piak bet in um tuk hunghi tih mi thei in vano te le pak te zothtim tuk in thupiak hi hung hi (Lk. 12:22-30).

Muang ngawl tih mi hi thutak thuah fiang ngawl tihnak hi. Muang ngawlnak cun aiti phia ai tibang um tih mi thuah thinsuknak, launak le fiang ngawlnak lamah pui pepel tuk hi. Hi a fiangfel ngawl mi in thuak nak le muan taknak te pai tikin na cahnak te tham khawng tik tuk hi.

Tun setanin na huaksungah up ngam ngawlnak thun tuk in cip liklek le ngalling in um hi. Jesu in hi tin ti hi, “Thutak ittuk laihah vang zalen tik lelung hi,” tin (John 8:12). Pathian thu na theihnak le na dehnak cun muan ngam ngawlnak cu siatsuahtuk a, na sunga thim cu vak tik tuk hi, mah ten lungput pakhat bek nei tik tuk hi.

Launak tihmi hi can dalh tik bang hi ama mahmi cu ngaisutnak ah hihen, a ngangai ah vang hi hen mite siatsuahtu tuka ken mi ningnatnak ah cang thei hi (I John 4:18). Launak cu na deihmi cawl tik tiana bawl thei hi i mah bawl ngam tuk ngawl tian in na dimun sia tik thei hi. Pathian thu cu lawhsam awng ngawl a thutiam huma dingmi hi a ma muannak tuah na phuang a hi ta le nangmah ken tu siatsuah thei bek hi ngawl in na hawhnak lampi a khamtu

mual ngengpi cawmin thawn tik thei tuk ci (Mk. 11:23). Thubuai hempoh ca Pathian hi thutiam um hi. Amah cu a itnak cangkim theithiam tuk in bawm tuk hi, mahtin launak hawvang na neih mi vawk thei tuk ci (I John 4:18). Mahma ta le humhim dun tukin thutak sungah um tukin na upnak cu khang tik tuk hi (Sam 27:1). Na launak hempoh siatsuah tik tuka lampi phaber cu upnak phuangsuak tih mi hi. Na muk a launak hempoh cu Pathian thu in hawlvawk sak tuk ama muan taknak pia tuk hi.

Hi a humlama launak, muanmawhna, thinsuknak pawlin a zeel ta le Pathian thutuah kho zeta na din theihnak tuk le Pathian cu nangmah bawm tuk in na sam kul hi (Rom. 10:13). Aitahum titale mahti na bawl ngawl ten siatsuahtu setan hi hawvang cu ngeng sesem hi. Mahtin siatnak cu a pehpeh in zui dunin thinlung lam siatnak heng tika a cacan ten thinlung lam bek hi ngawlin kut rori a bawl suahnak tian heng tik hi. Sual cu soal hum ah bet pepel a hih ten siatnak nasia zet heng hi.

A nasia zetmi lauhuai zet thil pakhat cu midang tuah pehdun ngawl mah ma ta le khualsiat tihmi hi hi. Midang ca ngaihsutsak vingviang ngawl mahma tale laimma pu in launak tuah a um uh ta le a thinlung uh le a huak uh cu sia le buai pepel tukin a nun uh ah mahmi natsia cu lut thuk dedeuh tuk hi. Thinlung sung lama launak hi midang tei humah kai tik tuk mi hima hi ai mu sung lala pia hei phork suah kul hi. Mahmi nehtu cu thubuai lak pen Pathian hehpihna musuak, Pathian lampi ah hawh tihnak hi.

Mitei launak hawvang paitik tuk in Pathian in a hehpih bawpnaq tampi pia thei hi. Mahtin aimu nunnak bek humhim hi ngawlin tunung tena lungkim thei nagwlnak

um tukte cawm khamsak hi.

Pathian caah Jesu bangin lungmui zet in a thuak uh ta le Pathian lungdam hi, Aimu huma thil pha ngawl a bawltu tei hum ah vang itnak le thilpha bawl suak thei hung (I Pet. 3:8-14). Pathian in a capa Jesu Khrih hi nun cu a danga ca te (umtu) tei nunah a muh ten nasia zet in a lungdam hi (Heb. 2:10). Sual hi tuam mi a vawk ngam tutei nunah Jesu Khrih in a ma muimel lang tik bok tuk hi.

Humlama thu te pawl a doneh thei uh ma ta le thuak pepel tuk hunga damngawlnak, natnak tian hen thei hi. Thinlunglam dam ngawlnak in taksa cawm na tik thei hi. Mahhang in Pathian hi mi le ca tei lak ah mah ti bang cu um tuk mi hi ma hi, aitahum titale mah mi te hempoh a nehtu Pathian a neih uh hang hi.

Thutak ah hawh in damnak cangkim a neih theinak tuk uh nungzui John cun hi tin thungen hi: Ka it zetmi na nunnak muingil bangin, muingil a dam zeta na um tuk hi thil dang i bangsang in ka deih ber mi hi. I tahum titale thutak sungah na um bangin, mi dang ten na nuna um thutak cu a phuan haw ten ka lungdam mah tak ing (3 John 2-3). Nungzui Paul vangin hitin ti hi: Lungkim zet in Pathian thua um cu nasia zetmi miatnak hi (I Tim. 6:6).

Pathian in a pumpi ah veng hawng, hawvang, nunnak le taksa veng hawng cak zet le lungdam tuk deih hi. Aitahum titale amah ca a dehnak uhah haksatnak um ngawl tuk in. Cawl zeta dek hung a tih uh mi vang hi cawlhahdamnak le daihnak sung pen a deh uh mi hi (Heb. 4:9-11).

Pathian ca a dehnak uh cu Khrih umpihnaq pen luang suak mi hi, ai mu cahnak lam pen hi ngawl in (Ko..

tuk hi. Mahnaven mahti bang launak, thinsuknak, ningnatnak hempoh cu ni a suah ten pai khawng haw tuk poh hi.

Ai ti bang in Jesu in thinsu in um tuk ngawl in hilh hum ti ngai teh un, “Keimah hi lei humvak nak ing hi, keimah a zuitu cu thimsungah hawh tuk ma hi vaknak nun nei saw tuk hi ti hi (John 8:12). Ni dang laiha na sualnak hempoh cu a kuaman somsak haw ma hi, ngaihthiam le phawhngilhsak mi vang hi ma ci tin a kua man zol pah saw hen. Hi hi Pathian hi diknak cel tuk ngawl in le mal tik tuk in a zolnak hi, Aitahum titale “Mahmi cu (Jesu) vaknak dik hi, mi hempoh vaktiktu leihum ah hung hi” (John 1:9) ti hi.

Jesu hi thisen cu huham nei ngengawl le thiltheihtheihnak nei ngengawl mi hi tin setan hi zolnak cu i ma siar ngawl le ngaisung ngengawl in na um ta le cu Pathian sonsiatu hi ci tihnak hi. Setan cu zol thuhem poh tei pa a hih hang in zolnak hempoh ten a pa haw tuk in lungkim haw hi (Jn. 8:44).

Hi hi phawhngil pahsin! Cingcai zeta thungaihsutnak cu upnak nungah zui hitih mi hi. Mahti khangto tuk in mui cu piak mi hi. Launak le thuaknak hempoh aiah Pathian thu na letkhan ten thufel le upnak kho heng hi. mahmi thufel le upnak kho cu suangpi bang hiam tui lun le thuthawm sia te vangin doneh thei hawma hi.

Nungzui Paul cu a nunhlun hempoh nung leh khawng tik tuk bang a hi en zan hi bu thei ngawl le sun ah vang thasia zeta a um can tampi tuk hi. Kohhran tei humah siatnak nasia zet bawl ama Pathian min thangsiatik hi mahten mi tampi thawngin sungah hen hi ma maw?

hi nunnak taikaw kawi tih hi ma hi, mi pakhat Khrih Jesu pen nunnak sungah nung tihnak hi (Rom 5:17).

Mahmi nun cu nehtu um ngawl mi cak zet pa banga zalen zeta hawh mi tihnak hi. Mah mi cun aitin ka ngalpa hi hawlvawk thei tung khaw ti theihnak hi.

Ni mawi zet a suak bang in Pathian hi itnak vaknak cun dingfelnak nun a bawlsak hang in nautatnak, zawnsaknak te cu zanmang bang liam in phawhngilh mi hi zo haw hi. Mahmi vaknak sungah na hawh ta le thim cu na mai pen kik dedeuh tuk hi. Thihnak huham hi a lautiknak cun lau in khua lapiah taisan tuk hi. Hi hi Pathian in nathuaknak le na siatnak mun pen lampi dikah a pui lehnak hi. A ngaihsutnak uh sia zet mi a vawksaknak lampi pakhat tun zo hih tuk hung.

A Khanpi 9

Thuthangpha Dang

Thil ciang laih nagwl mahma ta le upmawhna thaw thonga tuah na a dek li tui nun cu setan hi a daih bang man mi le Pathian hi daihngawl zawng bawlnak suak tik hi. Tua a dinmun uh ciang zeta a theihnak tuk uh in a liam zo mi hun can te cuan li tuk in Bible in tik ma hi. Bible in thupi zeta a koih mi cu a liamzo mi thuah Pathian hi muh dan bang rori in mu ti hi ama mah mi cu ngaidamsak le phawhngilh sak tih mi hi.

Mihing lam a ngaihsut dan ah cak zet le nun dan mawi zet tuah nun theihnak lampi tam zet na thei ta vang a thupi bera na koih le leng tuk mi cu Pathian tel ngawl in le huak cihnak bek tuah in Pathian hi thu le lampi pawl aiawh thei ma, thek thei ma tihmi hi.

Pathian na a dektu ten mahmi cu a nun haw ah a zirsuak haw ma ta le sunglam nat damtiktu a bulpi le cihnak thuthup um calam Khrih cu mipi ten mu thei haw tuk ma hi (Col. 2), Pathian cu a itnak hehpihna le umpihna ah a cate pawl cu dam tik tuk ama a itnak hang in ngaihsutnak dik ngawl hempoh cu vawksak tuk hi.

Van lal khunna a khung tu hi laka nget le kun mi hempoh Bible zirnak lama a thiam le cip pawl ten tuat khawng thei haw ama a nget mi le kun mi hempoh cu a cangkim khawng ta le nang le kei hi thungetnak thaw thong

men ang cu Pathian in theihnak tuk ma hi. Pathian hi hehpihna cu a sual zawng in mangpah sin hi.

Tua na dinmuna thubuai hempoh tifel tuk in na pianthak lana na ngaihsut dan le muhdan bang nung le leng tukin Pathian in i tukmah ten tik awng tuk ma hi. Thukam thak in ni danglaiha na thuaknak, ningnatnak pawl te cing le leng tukin le na thuak nak te zia um deuh tukin a ma bopnak ngaihsutnak le umpihna ngakhel in amah zeik tuk in i tukmah ten hilh awng in zirh awng tuk ma hi. Mahmi te cu setan hi zolnak hi ngawl in thinlung lam danah a lahuai zet mi lungmittik theitu natsia bang hi.

Nungzui Paul vangin a nunhlun tifel tuk in thinlunglama damnak lampi thei bok ma hi. A theih mi um calam cu a nunhlun hempoh cu Khrih tuah phumcih hi zo hi (Rom 6:3-8). Pathian capa tuah pumkhat a hihnak haw hang in nun thak a nun gtuk in kai tho a hihnak thei in a nun venghawng in thek hi, a liamsa zomi nuna a hak ah hihen, a nopah hihen, imamah ngaisung leh ma hi (Rom 6:4-10). A capa thihnak hangin Pathian tuah rualremnak a co uh bek hi ngawl in Khrih nunnak in nun apatnak hang in ni siar in cahnak nei hung ama mahmi ah cun a lungdam le leng hi (Rom 5:10) Khrih hi umpihna cu mangbanga zet hi, Aitahum titale a liamsa zo mi hun le cana liamma le natnak hempoh cu damtik hi (2 Kor. 5:14-16).

Leihum a it lei tatu tei thuah hawh in tel pah sin (Sam 1:1). Pathian hi a phum zo mi vang phorh leh tuk tum pah sin. Khanphorh leh tih mi cu thila teina tuk hi mahmi cu dek bok tukin setan in nasia zet zuam hi ti thei in hi.

Setan in khua thim sungah pui tuk in a man awng mi hun le can in lim bang in zui le leng tuk in zuam le leng

A Khanpi 10

Na Sual Hempoh Cu Khrih Tuah Baptisma Ah Phum In Hi

Tun Pathian hi thau pawh mi thilti thei ber lak pen pakhat lamah her hih tuk hung. Mah tin na nun hlun pen pui suak tukin Hawvang Thiangtho hi lampi cu hong tuk ama setan thu neihnak pen pan tuk hi. Mahbek siar ngawl nun thaka nung tukin na nunhlun hempoh phum zo, thatsak zo ti uma a thungai tih mi hi.

Pathian in sualsik tuk in a samnak thu ngaihsak lan le Hawvang Thiangtho tuah hinthaknak maksak a theih haw lanah mi tampi in tuituah baptisma co thupi zia thei haw ma hi. Hi hi nun hlun sualpen nunpatnak mangbang upnak hi lampi hi.

Mi tampi cun Pathian thu hi tih mi umtu pawl cu "Baptisma ah Khrih tuah phum in um haw tuk hi" (Kol. 2:12) tih mi thei hawma hi. Hithutak phuan suahnak ah umtu pawl a nunhlun hawpen puitul in nun thak tuah zalen zeta nung tuk in dinsuah mi Pathian huham hi. Upnak cangkim tihmi cu nunhlun le thuaknak, thinnatnak hempoh cu Pathian hi thiltitheinak tuah a sunlawinak sungah pui tum hi tihmi upnak hi.

Thutak phuansuah ngawlnak in thutak theih thei ngawlnak hing hi. Mahmi cu umtu hi nunah cat ngawl in heng lelung hi. Hi siatsuahnak cu umtu pawl siatsuah dedeuh hi. Aitahum titale lei hum mi le Bible tel ngawl in thu ngaihsutnak cu niam le lawhsam dedeuh tukin a letkhan

(Nungzui 26:9-11). Khristian mi tam zet thihnak le haksatnak a piak bek hi ngawl in Stephen hi martar thihnak ah lungkim boktu hi (Nungzui 7:58). Mahtibang sonzawhngawl sualnak pawl dam tik tuk in damnak ze hi tihmi muma hung hi.

Paul hi Pathian thu a up dan cu upnak hanga hehpihnik in nunpannak ngah ing (Efe. 2:4-8) tin ti hi. A sualnak hempoh cu hahsak in um hi, dingfelnak cu a nun siasuak ah Pathian hi laksawng hi ti thei hi (Rom 3:21-26). A sual demnak aw cu ima siar ngawl in Pathian hi ngaihdamnak le itnak pen ima mah in khen thei tuk ma hi ti phuang saw hi (Rom 8:31-34). Nangvang mahti bang bok in nun hlun cu nungtik sal tuk in le zo kik leh tuk in le thianghlim sal leh tukin miten ngaihsutnak a pia haw ta le ima siar pah sin hi. Na thinlung le huak hi launak in hawvang lam thil khuh pahsaw hen, "Aitahum titale Hawvang rori in a hawvang uhah Pathian ca a hih uhnak theitik hi," (Rom 8:16). Nunhluna liamma le masi pawl a dam theinak tuk lampi um ca lam cu Pathian umpihnak sunglawi ber cu up le phuansuahnak hi.

Pathian cu rem lehtu hi ngawl in cinkennak na dek saw hi, "Mahhang in mi a kua in Khrih ah a um ten sersiam thak mi hi thilhlun cu bo khawng zo, ngaitehin thil hempoh hi a thak ah cang khawng zo hi" (2 Kor. 5:17).

Pathian in na hihnak a muh bangin mu dun bok in hi a thak tihmi cu NA SUNGLAM NUN HI. Khansung pen Jesu a thotiktu huham thotho in nangvang nung tik hi (Eph. 2:1). Aitin hawvang danah hawh tung ti na theih lan sung cu na pualeu nun tuah buai tuk laih ci. Hlawhsamnak hi a cacan ten Pathian in tu na buainak hi na nunhlun hang hi ma hi ti theihnak tuk in mang hi, mahnaven a tua na bawl

mi na hi leng hi (Rom 7:15-21). Cangkim zeta thil thak na bawl theih ngawl hangin a tawpna tian a bawl theitu Jesu Khrih nel ah a cahnak in pui kik leh hi (Rom 7:23-25). A sia khawng zomi na nunnak ah Khrih hi nunnak Hawvang dan ah mangbangza in mun luah tuk hi. Sual le thihnak dan pen Jesu in zalentik zo hi (Rom 8:1-4).

Ni dang laiha nop na tih ber mi tih ngawl cun na nunah buai in hnaihnik tik tuk ma hi. Veikhat ah na nun venghawng in Khrih tuah i ti bang rualremnak nei tuk tih cu thei in zir zo ci (Kal. 2:20) Mahhang in na nunhlun cu vawk in nunthak silh tuk cu haksa tuk ma hi (Eph. 4:20-32). Na hawvang ah hawvang Thiangtho hi amahkhannak hang in Pathian thu tuah na thinlung lam launak le thuaknak pawl cu khenkhuai in hi. Na thinlung laimu buaitik tuk in na lungphu ngang tik pah sin lau vang lau pah sin. Na hlawsam ta vang Pathian hi on kam cu um in hi, nang cu sersiam thak mi hi cia, lei hum in ngei can um ngawl ah Pathian hi muh bang in mu bok tuk hi.

Setan in a huak uh cu launak tuah dim tukin nasia zet in zol in soal sungah lut tik hi. Mahmi cu ZOLNAK THAW THONG HI. Nun hlun hanga thinsuknak cu umtu in nei ma zo hi. Aitahum titale thimnak lalngam pena a itzetmi a capa Jesu hi lalngam ah thawn in um hung hi (Cor. 1:13). Tun Khrih hi thinlung nei hung ti ngam hung hi aitahum titale "Ngaihsutnak hempoh le thil i hempoh le Pathian theihnak dokalha cawisang dun nak thil hempoh cu vawk in le ngaihsutnak hempoh cu Khrih hi thungaihnak ah pui in." (2 Cor. 10:5)

Nun hlun hempoh cu phum in um hi tih mi muangmawhnak cun nunthak a kalsuannak tuk siatsuah

hi. Mahten sualnak hempoh thianghlimtik tukin Khrih thisen in huham nei hi tih mi a upngawlnak cun a upnak uh siatsuah hi. Nunthak ah um zo hung tih upngawlnak cun Pathian hi sersiam thak thubuaitik hi.

Jesu Khrih hi thu phuansuah (Kal. 1:11-12) Pathian hi piak mi thuthangpha kilkhawi tukin Paul cun zuam li hi. Paul cu setan hi bet mi le a laksak mi cu do in kho zetin ding hi tih bek hi ngawlin mihing tei phuahcop mi mihing deih zawnga Pathian biaknak le danglam zeta Pathian biaknak vang nasia zet in do hi.

Pathian in thubuai hempoh cu tifelsak thei tuk in lampi pakhat bek um hi, mahmi cu a capa Jeu Khrih tuah pumkhat nun tihmi hi. Amah cu i hempoh huma lal a hih bangin mangbangza bek hi ngawlin amah a samtuh lakah cahnak mak tak pia hi (Col. 2:1-23). Pathian hi lakah a bulpi uh cu thawn awng tuk ma hung hi. Lei le van bawla a cawmtu pa in na a deh uh mi vang phano in kilkhawi sak hi (Col. 1:16-19). A capa ah Pathian hi piak mi nunpatnak pen i mamah in thawn tik thei tuk ma hi.

Pathian thu le a nunhlun uh damtiktu Pathian lampi cun Pathian hi phum zo mi phorh nuamnak le lim banga a zuitu cu siatsuah khawng in tha tho zet le a tak ngam ah nungtuk in deih hi. Na nunhlun thuah Pathian hi bawl bangin bawl bok in hi. Jesu hi piak mi thu thangpha pakhat bek um ama thuthangpha dang hi him um ma hi.

Pathian Phatnak Bel Mutuk Ci

phum khawng zo hi ti na upnak tuah ding in hi. Mahten setan cu AMAHSAW A THUAKNA TU HIHNAK THEITIK IN HI. A neihmi le huham te cu Golgotha Kross ah Jesu in siatbal khawng zo hi ti theitik hi.

Nehnak la cu nging zetin setan lakah au in hi. Pathian in a capa cu thihnak pen tho tik bek hi ngawlin kumkhua a muh tuk mi huham tuah Jesu cu van le lei lal khunnak ah khung in um hi. Mahtin setan le a nungzui ten a cahnak ngeng ber pepan neu ber tian ngal tho thei tuk ngawl in siatsuahsak khawng hi. Thuneihnak le “Lalnak cu Kross ah neh zo hi” (Kol. 2:15), “Amah umtu tei ca a huham sunglawi zet cu ai hum ti na theih theihnak tuk a cakmi a huham na deh dan bangin mahmi cu Khrih ah dek hi. Thihnak pen a thawh le huna le thuneihnak hempoh huham le cahnak le lalnak, hi leihum bekah hi ngawl in a heng tuk laih mi leihumah min hempoh pe min ngeng ber van hum a taklam ah a khuntik ten” (Efe. 1:19-21).

Na upnak mi ai hum ti Hawvang Thiangtho in a theihpih nung ten zirhdun tuk dan um laih ti phawngkil pah sin. Cingcai zeta a thuaknak uh le Pathian hi “thil thak” (Isai 43:19) ngahhelak neih kul hi.

Aita hawvang lam cahngawlnak tang laih mi ai ta na nunpatnak tuk ngen ma cim? Tho ina vak suak in hi. Izip ngalkap pawl Pathian in a venghawng haw thiltihtheihnak tuah tuipi sungah a phum bangin na bawl hempoh cu phorhsuak in Pathian phum khawng zo hi ti thei le leng in hi. Mahten hi tin la sa thei tuk ci, “Topa cu ka cahnak le ka la hi, nun pan tu hi: amah cu Pathian hi ama amah cu khaisang tung Topa cu ngaldotu hi Topa tih hi a min hi. Faraw hi ngalkap le a cihpuh te vang tuisung ah

Na Sual Hempoh Cu Khrih Tuah Baptisma Ah Phum In Hi

haw hang hi. Hi khawngaihna nung zui mi hang a hengmi cu a pua leu lam zawnga Pathian thu a muhna uh hi Pathian in a thu tuah thilmak bawl thei hi tihmi baihno in huak ngaihsutnak tuah sang peih haw. Mahtin zoldunnak in zuia Pathian in nunhlun cu phum zo naven a tam saw cu nung tik hung tih mi poi zet hi.

A cacana Thukam Thak thurin in Thukam Hluna lamhuaih dundan hrilhfiyah hi. Mahhangin Pathian hi mihing ten “tuipi thuanthum le meingo in Moses hi lakah baptisma co haw” (I Kor. 10:2) hi laiha thil cang mi zoh hih teh Izip sala a tannak haw pen Pathian in a pui tul ten mangbangza thil pawl lak hi “Laupah suun dapno in um un, aitaum titale tu nia na muh uh mi Izip mi pawl hi kumkhua in mu leh tukma toh uh ci. Topa in dosak khawng tuk hi. Noh cu dapin um thong un hi ti hi” Exo. 14:13-14 tin mipi pawl hilh tukin Moses cu thupiak in um hi.

Mahmi bek siar ngawl Pathian hi nadehna kho zeta len tuk in le dapnoa ngaknak in a upnak haw lang tik hi. A venghawnga puitul a hih laih lan ngawl thinkham haw ma hi.

Thukam Hluna huaih dundan cu mangbangza a hi ta le Thukam Thak ah aita cang thei bok tuk ma kaw tin ngaisung hung hi? Mahmi sanga ana sia saw mi cu Pathian hi lampi le Pathian hi cihnak cu leihum cihnak le theihnak tuah thek le leng hunga poi zet hi. “Leihuma danbulpi pawl pen Khrih tuah munkhat ah thi zo si uh ci ai ta kaw leihum Pathian thei ngawl mi bangin dan sung ah lut leh in (khal pah sin, tep pah sin, lenpah sin, mahmi hempoh cu manghaw naven paikhawng tuk hi) mihing hi huaidunnak le zirhdunnak zuiin um uh ci. Hi thil pawl cu maideih dana biaknak ah le lungnemnak taksa siatsuah dun nak ah cun cip zet bang lang hi. Mahnaven tisa

diriam tiknak ah cun i mah phatnak um ma hi (Kol. 2:20).

Israel pawl Pharaw lal launak pen luat a hih haw nak cu mangbangza a hi ta le Jesu Khrih lal ngam sungah puitum hi tih mi domno bek na mangbang cu ai ta kaw? A thuaknak haw le sal a hihnak cu zam in phawkingilin nehnak tuah Moses in a pui a hi ta le ai ta Pathian hi umpih mi umtu pawl cu thil tenau ah buai li hung kaw? Umtu hi huak hawh dan ahhin thilpha le bawmtu pha tampi um hi. Khawngaihhuai zet cu cawhpolh nun cun a mawi zet le sunglawi zet mi huaksungah thuk zet in bun ama launak huak sungah a muh uh mi le a tawh uh mi thilpha ngawl zet phum hi.

Pathian amah Pathian bekin hi thil pha le pha ngawl cu khen thei hi. Pharaw ngalkap bang hi. Puituk bek hi ngawl in siatsuah khawng hi "Izip mi pawl in tu ni hi mu haw tuk naven mu leh haw tuk ma hi," tin Moses hi laka a tih mi cu man tatak hi. Siatsuah khawng hi zo haw hi. Kum ngeipi pen Khristian siar zawh ngawl cu Tuno le Moses hi la sa thei tukin zalennak ngah haw hi. Tuipi sen ngal khata Israel pawl lungdamnak lasa le lama a um haw sanga pha saw in Thukam Thak umtu hempoh vangin a bawl bok tuk uh mi hi (Suah 13). "Vaknak sungah mi thiangpawl hi roconak coban bok tiktu, Pai lakah lungdamnak thu hilh ing. Amah cun thim thuneihnak pen pan zo ama a it zet mi a capa hi lalangam ah pui hi. Amah ah cu a thisen hanga soal ngaihdamnak le nunpatnak ngah hung (Ko. 1:12-14).

A liam sa mi kum zabi ah Pathian in profet Isaih mangin Israel mi pawl sal a tan haw nak Babilon sal pen pui tul tuk in thutiam hi. Pathian hi phatnak hin zui lelung hi tih mi theitik hi. Tuipi sen pen a puisuahnak cu thei leh tik hi. Mahnaven lamhuai dan tuk dan thak le a kul hempoh

cu bawlsak khawng hi. Kei cu Topa, na mi Thianglim, Israel bawltu na siangphahrang ing hi. Topa tuipi thuanthum huma lampi bawltu le a cak zet mi tui huma lampi bawltu, cipuh lengle cipuh, ngalkap le thiltih theihnak cipuh kengsuaktu in hi tin ti hi. A muh te cu hih bu khawng haw tuk ama tho leh haw tuk ma toh hi cimit khawng haw, meiling tuia mih mi bang haw hi. Nidanglaia thil te cing lelung pah suh un, ngaivang ngaisung le leng pah suh un. Ngai untun thil thak bawl tuka mahmi cu mu tuk uh ci. Mahmi cu thei tuk ma uh cim? Ngam koah lampi bawl tunga tuivang luang tik tung hi (Isai 43:15-19).

Thei cangcian toh cu a lun le a luan zo mi cu phawk ngil ina ngaisung leh toh pah sin. Mah mi cun lamhuai dun dan a thak ngen naven bawl sa khawng mi hi.

Na luatnak cu na mangsuak ma laih ta le tun bawl rori in hi. Pathian thu hi KUMKHUA THIL hi ti muang ina nangmah buaitik thei tu a lang hempoh cu ngaisung pah sin. Mahtin Hawvang Thianglim in na upnak cu theihpih tuk hi. Setan zolnak siatsuah tuk in Pathian thu mangin hi. Pathian in phum zo ing a tihmi nung leh le phawrh leh tuk in Bible kalh zawnga khuakhangtu na ngualcam, na ngalpa le setan hi khuakhangnak cu i ma siar pah sin.

Nangmah zol tuka setan khuakhannak te cu do in hi. Setan in Eve hi lakah "Pathian in ti maw?" (Sem. 3:1) thua a zolpatnak ah Pathian hi thusuak muangmawh tukin thungaihsutnak le awnkam cu na theih bek ten um hi him pah sin.

A zolnak cu zamin, nun luna kik leh tuk cu nuam pah sin na huak in nase zeta a thuak mi ningnatnak, mi siatsuahnak, mahma ta le thil hempoh hi Pathian in that in

Pathian Phatnak Bel Mutuk Ci

Naupang pen khangno dinmun ah khang pepel tuk hi. A khanglai le tangval laihah launak thuaknak le thinnatnak lamah pui pah sin zirnak dik tuah na huak cu khangto tik in. Thuhilh in le nadeh zuamnak tuah lawhting tuk in lol le zuamnak hilh kul hi. Mahbek ten nehnak co bek hingawl in nunnak ah dan dadang zirni nei haw tuk hi. Mahmi cu MAHNO KHANG TO theihnak hi.

Mahtin khanglai, tangval thiam in um haw. Aitahum titale elnai in thuson hi. A nun uhah neh zo zet hi, Pathian in mahmi nun thuah hawhdan tuk thu cihnak bu sungah tampi zirh hi. Ka lawhsapnak in Pathian hithu khennak ka hum ah hengtik bek hi ngawl in cawhpawlh nak cun ka damnak hempoh siatsuahsak hi. Mitei theih dom si a, mi neh zet theitu cu sunglam nun hi. Mahmi ah nehnak cu muicu tampi pua tuk hi. Mahnaven mui cu neuber hei MAI CAHNAK HANG hi ngawl in Pathian hi cahnak hang saw hi.

Khangto pepela a um uh hi aimu ca bek hi ngawlin mi dang tei humah itnak lang tik in nupi pasal vang neih theihnak tuk in hi. Mahten miten siatsuah nuamnak cu pai tuk hi. Mite na it tale mahmi itnak na langtik hang na hihnak pai tukma hi. NA MAN TAMNAK LE NA THUPINAK tam tik saw hi.

Mah le mah zoldunnak cun mah le mah siatsuahdunnak lampi ah huai hi. Mi pakhat in a zol dun ta le a sunlawinak pai tik hi. Mahten a cahnak niamtik hi. Thinlung lam danah launak suaktik hi. maica bek ngaihsutnak cun i tukmah ten pitung tik tuk ma hi. Mahmi cu mi pitung na hihnak tuk siatsuah sak khawng hi. Mai nuamnak sungah umtute cu a itnak pai tik hi. Thinlung

Na Sual Hempoh Cu Khrih Tuah Baptisma Ah Phum In Hi

phum khawng hi. Tuithuk pi in sin khawng hi suangbangin a nuai lam cawng ah um haw. Na kut tak lam cu maw Bawipa thiltitheihnak tuah dim in sunglawi hi. Na vanglennak cu nangmah dotu pawl vawk khawng hi: na thinuknak cun a muhte cu cangkung kang bang kang khawng haw hi.

Kum ngeipi ah Bangsingstok tangval pan nun patnak co hi. Nunpatnak a colan ah "Hells Angels" tihmi misual pawl umkhawmnak ah tel bok hi a veilam ban ah "Hells Angels" tih mi zuk suai hi, mahmi zuk cun apianthak nung ten buaitik zet hi. A sualsik in Baptisma la tukin a um ten Baptisma la in a van kot cu a suk li laihin a muh suah mi cu a bana zuk pai zo tih mi hi. Baptisma a colaih ah Pathian in phiatmalh sak hi.

Londona mi pakhat in kum ngeipi sung a muh ngawl toh mi a ngual cam tei nupa tuah um ten nuam naven mu thei ma hi, mahmi pa cu Pathian vang ngaihsak ma hi. Mahten dawithiam te bawm tik hi, mahmi dawithiam pa cu hawvang sual te cu sam in a luan sa mi kum le can bek sam thei hi, mahtin thasia zet in a ngualcam te tuah a um ten hawnak a nung dawl ber ah hawh hi. Mi pakhat in a ngual cam tei nupa cu theih laih ama tualsung nadektui lakah hah hi. Mahmi pa cun na dek tui lakah hawvang sam theitu a sap thuson hi. Mahten nadektu in thil panih bawl hi. A pakhatnak ah hawvang sam tih mi a lauhuai zia hilh hi. Mahten a ngual cam tei nupa a dam thuvang hilh hi. Dawithiam pan a ngualcam tei nupa hawvang a sap ni cu baptisma a co haw ni hi tih hilh hi. A langdan ah mahmi ni pepan khawsia pawl minsinnak pai in thei haw hi.

Tui tuah baptisma piaknak minsinnak cu umtu tampi in minsinnak dadang beisei haw, a thu ngaihsut haw cu

thasiat huai zet misual hi. Hawvang Thianglim hi nadehnak cak bernak mun cu bulpak a tisa deihnak le na deh cawlh tiknak mun ah hi. Hi hi zothim tukmi thilpha saw hi. Jesu in kebai pa a damtik ten mi zuaktu le mi umngawltu te awttuk a neih haw tuk ngawl in hitin hillh hi “Mahnaven mihing capa in soal ngaithaim theihnak nei hi” tina theihnak tuk in kezeng pai lakah tho ina na zaupah la in na inn ah pin in tin ti ing” (Mark 2:10-11).

Sual a ngaihdamnak in sualnak hempoh phawh ngilhsaknak lampi honsak hi, Baptisma cu na nunlun hempoh phum in um zo hi tih mi hi. Mahtin oh vang in a phawhngilh boknak tuk in.

Baptisma na co ma laih ta le khuanu pahsin co paih in hi. Mahnaven, ka nun lun phum in um zo tin Hawvang Thianglim bek phia tik pah sin. Na dehnak ah upnak kho zet le theihciangnak dik tuah thusang in baptisma la in hi.

Baptisma na co ceng ten cobet leh kul ma hi. Baptisma na co hang Pathian in na humah mui cu pia zo hei hi thei. Mahnaven Eve bangin setan zolnak hei hi thei, mah tin a hi ta le na co tuk mi vawksak zo hei hi thei hi.

Mahtibang buainak na nei ta le naup ngawl soal pen na soal sik in hi. Na pai tik mi na dinmun cu “a thihnak ah baptisma conakin phum in um zo ing: Pai sunlawinak in Khrih cu a thawh tik bang oh vang nunthak tuah nung tuk mi hi hung hi,” (Rom 6:4) na upnak kho tik in hi.

A khanpi 11 nakah Hawvang lamah i tin nung tung kaw tihna muh theihnak tuk in bawm tuk hi. Hauhnak ah tu vang hi thei men ci. A khanpi 11 ahcun na dinmun man le man tamzia thei tuk ci. Ai ta piang in Khrih in ai ti bang nungtik nuam hum ti mu tuk ci.

A Khanpi 11

Na Thubuai Hempoh Cu Vawk Khawng In Hi

A kua kaw thalang na zoh te theithiam zet bang nangmah zokik leh tu? Na hawhnak hempoh ah mikhual bang a zo le leng tu cu a kua kaw? Mah mipa cu thei ngai cim? Hi thu hi na phi theima tale um dun zet ina hihnak thubuai lamah pui hei hi thei, mahnaven na sung lam bawmtu phavang hi thei.

Na hihnak cu a tangpi thu in thil pathum kop hi. CAN LIAM SA hi na nehnak cu TU NA DINMUN ah lungkim in, mahnaven TUNUNG CA tumtah mi na neih kul hi. Mahmi thil pathum cun na man tam maw tam ngawl na ca thupi maw pi ma ti theitik tuk hi. Hi hi mi pitung pakhat bang nehnak lawhting hi. Thubuai na tawh mi na khen dan pen na hihnak langtik hi.

A tangpi thu in na khantohnak tukmun cu humhim dunnak pha zirhdunnak, itnak tuah nun zirhdunnak mun innsang na hi. Mah mi innah MAH LE MAH THU HILH DUN tih mi nundan sunglawi lak pen pakhat cu mai innsang leng ah thum dun hi.

Innsang tihmi cu naupang te nun dan dik tuah khang tonak mun bek hi ngawl in a zalennak haw mangsual tuk ngawl in kilkhawinak mun le zirhnak mun hi. Zirhnak tihmi cu MAHNO KHANGTO tuk in lamhuai dunnak dan pakhat hi.

A Khanpi 12

Sankhat Nung Sankhat A Zei Haw Mi

San khat nung san khat mihing pawl ten a thil bawlsual te mu tuk in ze i haw hi. Cawlngawl rori in ze i in dong li haw naven mu haw ma hi. Hi dotdunnak hi mang haw hi. Nunsan hi ai hum? Aita nui pumsung pen piang ing kaw? Ka hihnak diktak cu ai kaw? Ka sunlawinak i laiah kaw? Ka sapnak ber ai hum? Lungkimnak i laiah mu tung kaw? tin, hi thubuaite thei ciang tukin Pathian lamah a nun masa uh kul hi. Hitin dongin "Mihing hi ai kaw? Aita mihing bawl kaw? Ai ber hum mihing hawh sualtiktu?" tin. Adam cu leivut tuah a pha berin Pathian in bawl hi (Sem. 2:7). Vancungmi sang niam deuh in bawl hi, mami nung ten thihnak ah luhpih hi. Mahnaven ngamsa sangin sunglawi in bawl mi hi. Humham le Pathian hi muimel keng bek hi ngawl in thihnak tep ngawl in nung tuk hi (Heb. 2:5-8). Mangbangza bawl theihnak piak in um hi. mahmi taksa cun mihing pawl theih theih ngawl mithei tuk in zeitik hi (Sam 139:13-16).

Mahmi mangbangza taksa kak hempoh cu thil sunglawi saw ca bawl khawm mi hi. Aitahum titale mahmi pumpi sungah Pathian in a hai hawh thun in milem cu mihing ah cang hi (Gen. 2:7). Mahmi ahcun pumpak tek cahnak nei bek hi ngawl in sersiamtu it thei tukin le dek thei tukin cahnak um hi.

Na Thubuai Hempoh Cu Vawk Khawng In Hi

pha hi na dehnak ah a kul bel a hih bang in nunsung ah mi tei upatnak co theinak lampi umcalam hi. Na bawl sual cana mite na mawhsiat ta le nangmah le nangmah ngaithiam dunnak bek hen hi. Diknak cu nunah a thupi ber hi ama depdenak cu thinlung lam siatsuahtu hi.

Bible zirhdan ah cun nun veng hawng Pathian ah thumdunnak in haksatnak laksung pen lampi sialsak hi. A thukam pawl cu mual sangpi bang hi ama ai tang kai thei tung kaw ti baihno a tuat theih pawl ma naven a kaizo tu tei caah kumkhua nun sunglawi ngahnak mun hi.

Umngawltu cun ama hihnak tuah tel kul ma hi. Aitahum titale a luanzo mi, manlai hun le, a heng tuklaihmi can cu Pathian capa Jesu tuah pehdun haw hi. Khrih ah celzeta a theih dun uhnak cun leihum bukpi a um lana ni le ha te bikhiah zomi mangbangza theihnak ah pui hi (Efe. 1:3-6). Tua a nun uh hi Pathian hi remruat bek hi ngawl in a itnak nak tuah control nak sungah lut tuk mi hi hung (Rom 8:28-29). Hi thu hempoh humah tunung te a nundan tuk uh vang him zeta a um uh theihnak tuk in (Rom 8:36-39).

Pumpak nunah Pathian hi piak mi theihnak ah AMA MUIMEL KENG IN kilkhawi mi hihnak ah lungkim tuk. HI hi ngalnak le puarthaunak hi ngawl in aimu hihnak dik tak hawvang lam pitung nak saw hi. Jesu Khrih bangin hawhnak hempoh ah lol zeta phuang tuk mi hi hung hi.

Aitibang haksa thilin a tuam ta vang Pathian in zamaung ma hi tih mi zoh tuk Jakob nei hung. A min le a nun cu mi zoltu tihnak hi. Mahnaven hawvang lam mui cu a nunah thukpi in bulnei hi ti Pathian in thei hi Pathian in a dinmun cu khau khiah sa hi, mahhang Jakob in a ma cahnak

hempoh bo khawng tian thinsau in ngak hi. Oh tevang Jakob bang hung hi. Pathian ah nunhempoh phumin Pathian deihnak nuaiah um tuk mi hi hung hi. Mi tampi cu aimu cahnak tuah ima bawl thei ngawl a hih uh nak cel tuk in haksatnak lak ah koih can vang thuak hung hi (John 15:4-5).

Rom a khanpi 7 in nun thubuai sungah Pathian in aitin pui lut hum ti Thukam Thak sungah zothim tuk mi nungzui Paul mu hung hi. Thacang a um hung hi upnak tuah a nun uh lan cu mahma ta le tisa deih dana a nun uh sung cu mahhang haksatnak tawk tuk hung mah bek siarngawl ai mu hihnak dik tak dinmun ah heng zo tuk ma hung (Rom 8:1-4).

PATHIAN TUAH NGUAL REMNAK le misual pen luatnak cun tanglaiha a sualnak uh hempoh pen luattik hi, mahnaven AIMUH LEH AIMUH NGUALREMNAC neitik nunpatnak cu tisa sal tannak pen luat zo hung ti a theih ceng uh ten kim laih hi. Hi hi nun thekdan thuthup a theih uh lan ah cun thil cang thei mi hi ma hi (Gal. 2:20).

A sunlawi uh dan cu mah le mah eldun in aimi nehnak co ingkaw tihmi humah thum dun hi. A kua man mahmi muicu mi elawng haw ma. Aitahum titale mi hempoh in zirnak maw, hihnak maw maica midik hi tuk in zuam ten hung hi.

Mi hempoh in diknak neuno tuah nung tuk in zuam ten hung hi, mahnaven mahsanga thupi saw cu mah le mah zam le el duna mai Kross pua in Jesu nungzuitu cu mi vannei hi (Mtt. 16:24-25).

Tun thalang ah na mel zo leh in rinsan dunnak tuah hi tin ti thei tuk ci “kei cu misual hi ing ama tang laih tohin

Pathian hi ten mi hi ing hi! Kei cu Patian ca mantam zet mi hi ing. A capa hi patmi hi zo ing tin (Efe. 1:3-14). Setan hi thim lalngam pen luat zo ing ama Jesui lalngam ah lungmuan zet in cawl ing (Ko. 1:1-3) tin thei tuk ci.

Tu rori in nangmah le nangmah hilh dun in “ka sualnak mawhnak le sual hempoh cu vawk in nunthak in nung in (2 Kor. 3:18). Pathian in A MA MUI MEL BANG RORI in mu hi, a tun kim ma laih naven thinsau in ngak ing. Aitahum titale a nadeh cengma laih ti thei ing tin au in thalang ah zo dun in hi.

A khanpi 12 ah Pathian hi nunpatnak thuthup sungah pui tuk hi. Pathian in nungzui Paul lak ah a hilh lansung cu san khat nung san khat sel in um hi (Ko. 1:26). Tun thungai ngawl nak hang a dam hi pai tik mi sunlawinak muhnak Pathian lampi cu zir nung hi.

nun na ap bek ten na paih tik zo mi nun cu mu leh tuk ci nui pumsung pe na suahnak san thei in mu tuk ci.

Na sungah sunglawi tukin le Khrih na sungah a um theihnak tuk in le vak sesem theihnak tuk cu Pathian bek in bawl thei hi (Col. 1:28). Aita piang kam ing timu inleihum na damsung le sersiam na hihnak hum ah lungdam in na hihnak diktak na thei tale a sunglawi zet mi hi. Mahnaven kumkhua sunlawinak tuah tehkhin ten a neu no poh hi.

Umtu dom no cu nungzui Paul banga thuk tuk in sammi ah tel haw hi. mahmi haksatnak sung a hawh li laih in Paul in cel zet in hilh hi. "Aitahum titale tua haksatnak ka thuk uh te hi tunung ten sunlawinak ka co leh tuk ngaihsut ten sontak in thei mang," (Rom 8:18) ni le can com lei ta hang in hitin na a tihnak hi, "Mahhang in u le nau pawl Pathian hi hehpihnak hangin na takpum uh cu a nungmi le a thianglim mi Pathian hi co tak thawinak ah ap tukin ngen ing hi. Mahmi cu na bawl tuk uh mi hi him hi. Pathian deih zawng le thil pha cu co tak mi le a famkim mi cu aihum ti na theih theinak tuk in na thilung uh cuthek in danglam tik un hi (Rom 12:12).

Mahten Pathian in mihing neuno hi navecin sunlawinak co ban tuk hi. Hi leihum ah na um hangin mi tei thazang bek hi ngawl in nangmah vang in famkimnak mun cu thei ciang tuk ci. Hi hi thupi nge ngawl bang lang thei men mahnaven na paih tik zo mi mu leh sal tihnak hi. Hi mi hi sankhat nung san khat mihing tei zeih lih mi hi.

Hi thu mangbangza in nangmah a tuam lan ah Pathian in leihum a bawl lan pen Pathian hi kumkhua thu tum pawl ah (Efe. 1:3-6) na nunnak cu mang tuk in telh hi zo ci ti hilh tuk in leihum ah pui leh nuam ing.

Ngamsa sanga sang saw le sunglawi sawa a um theihnak tuk in Adam lakah Hawvang piak bet in um hi, mah mi hawvang cu Pathian pawlkonnak ah ai bangzah cak humtihmi le Pathian hi sersiam mi humah uk le theuneihtheihnak tel hi. Mahmi cu sersiamtu in hitina ti hi. Pathian in aimu muimel keng in mihing bawl nung hi. Mahten a muh cun Tuipi thuanthum humah hihen, ngan hempoh humah hihem, leihum hempoh ah hihen, bokvak le a leng thei hempoh humah hihen, thuneihnak nei hen ti hi" (Gen. 1:26).

Hihi mihing ten sunlawinak hi. Adam cu thungai ngawlnak hang in thihnak heng tuk hi ti. Pathian in ngallinnak pia naven, zolnak tawk hi. Sualnak hanga thihnak cu Adam hi hawvangah koih in um hi mah bek ten Pathian Adam sunga a koih mi a hihnak dinmun cu la paih hi. A nasia saw mi cu Pathian in Paradise pen hawlvawk hi "Mahten TOpa in, zo teh un mihing cu sia le pha thei in aimu bang hi zo hi kumkhua in nung kha pang kawm ti hi. Mahhang Pathianin Adam cu leilet tuk in Eden pen hawlvawk hi. Mahten Eden huan hanglam ah Cherub pawl ngalnam tuah nunnak thingkung hawhnak zin cu kiltik hi (Sem. 3:22-24).

Adam a tu lan ah a nun pum in Pathian hi umpihnak tuah thuam in um hi. Amah sersiamtu muimel a kennak cu ama zuamnak hi ma hi, mahnaven sersiam mi humah thuneihnak ngah hi. Mah nungten thutak cun nem hi. Mahtin Pathian huham le umpinak ai ah mahno bek um tihmi khuavengnak tawk hi.

Mah le mah rinsan dunnak bulpi a hi mi Pathian tuah pumkhat hihnak ai ah vawk co hi. Amahmi tisa mi hi

ta hi. Mah bek hi ngawl in soal tihmi thim thuneihnak cun a sungah thuk zetin zung nei ta hi. Mahmi cu soal thiltihtheihnak hi. Tu cu suahkeha Pathian thinuuktiktu in cang hi (Efe 3:1-3).

Cihah tu lu ber a hih bangin Adam cu leihumah soal tih mi keng hi. A ci hah mi hempoh cu vawkmi hi in camsiatmi hi haw hi. Pathian hi sunlawinak co ban haw ma hi. A cihah hempoh cu famkim ngawlnak lamah thasiat huai zet in tum suk pepel haw.

Sankhat nung san khat mihing tei a paih tik haw mi sunlawinak cu famkim ngawl tak in nei haw. Pathian hi mangbangza thil a theih thei haw nak tuk in Adam panihnak Jesu Khrih a hen lan sung cu thil cang thei hi ma hi. A tuksiatnak pen pan leh bek hi ngawl in Pathian hi Hawvang Thiangtho thiltihtheihnak cun Pathian tuah pawlkawm dun leh thei tik hi. Mahmi cumihing tei a paih tik sazo mi a tawh leh haw sunglawi zet mi hi.

John cun Jesui thuah hiti son hi: Thu cu tisa cang in aimu lakah um hi," (Mahten Pa hi capa hi sunlawinak cu muhung, hehpihnik le itnak tuah dim hi." (John 1:14)

Ni dang laih pepan Pathian capa Jesu Khrih a pian tian Adam hi a paih tik mi sunlawinak cu Jesu in phuang bek hi ngawlin co le saltik hi. Pathian hi umpihnik hangin ai ta mihing te piang in le lungdam tuk in amahah Pathian tumtah mi sunlawinak tuah a nun haw a dim theinak tuk Jesu in mu hi.

Mihing tei sualnak hang in cawhkuan pe tuk in Khrih Jesu in soal nei ngawl a nun cu ap hi (Mtt. 20:28). Thihnak tian a thuk kul hang in pan a huham tuah thotik leh tuk ti muang hi. A thosal ceng ten Pathian in Khrih Hawvang cu

mi tampi lakah hahtuk ti thei hi.

Jesui thungetnak cu na nunah ai zahtak heng zo kaw mahten hitin thungen laih hi. Hi tei ca bek hi ngawl in keimah a umtu tuk tei ca vang hi. A venghawng haw pumkhat a hih theihnak tukin Pa nang cu keimah ah um in kei vang nangmah ah ka um bangin amuh te vang pumkhat a hih haw theihnak tuk in; nangma hahsuk mi ka hihnak leihum miten a theih hawnak tuk in. Mahten sunlawinak na piak mi cu amuh pia ing koh cupumkhat a hih uh bang amuh te vang pumkhat a hih haw theihnak tuk Amuh ah um ing ama nang cu keimah ah um ci. Nangin kei hi hah cia it zet ci mahbang bok in amuh te vang it ci ti leihum miten a theih hawnak tuk in. Pa na piak mi cu ka umnak munah um bok tik nuam ing, mahtin na piak mi sunlawinak a muh hawtheihnak tuk in. Aitahum titale nang cu leihum umlanpi in keimah cu it zo ci (John 17:20-24).

Sunlawinak mu tuk ca bek Jesun thungen ma hi, mi tei tep le co bok tuk ca ngen hi. Mahhang in hi tin phuang in hi. Khrih sungah Pathian a um bang in na sungah Khrih um hi. Hawvang Thiangtho hi thiltihtheihnak cun Jesu Khrih tuah pumkhat hihnak ah famkimtik hi (Kol. 2:6-10. Taksa le Hawvang dam zeta nun tih mi hi um thei hi (I Thess. 5:23).

Na upnak na phuang tuk ta le mah le mah neh dun kul hi, nangmah it tu hi mizia na co zo tak cu na nun lun cu vawk in ama, umnak tuk mun tampi bawlsak in hi. Mahmi cun suhlawinak sang sesem ah pui tuk hi.

Pathian lak ah na nun pum na ap bangin a huham cun na nun dan tuk hilh tuk hi. Mahtin nang cu Khrih muimel keng in um tuk ci (Rom 8:28-29). A nungmi thawinak ah na

A tangpi thu in Khrh hi nun cu a sung uh ah um hi (Kal. 4:13). Hawvang lam naupang ahih uhnak cu tawp leh paih tuk hi. Mahtin khangto pepel in lamhuai dunnak le sapnak buan in kal suan pan hung. Mitampi in a tumtahnak hawsungah a hawh thei haw ngawl mun pen zing ni vak suak bangin vak tik hi. mahnaven mahmi nun cu nun pumluma a apdun tei nun ah bek heng hi.

Rom khua mi thianglim tei lakah nungzui Paul in hi tin ti hi. "Mahhang in u le nau pawl Pathian hehpihnak hangin na takpum uh cu a nungmi, a thiangmi co takmi thawinak ah ap un ti ngen ing hi. Mahmi cu na bawl tuk uh mi hihim hi. Hi leihum hi itpah su un. Pathian hi deih zawng thilpha, co takmi le famkim cu na theihciang theihnak tuk in na thinlung uh danglam tik un' (Rom. 12:1-2).

Khangto tih mi um zia cu na deh tuk ngeng le tam la tihnak hi. Khristian nun khantoh thei tuk in midang nun bawl pha tuk in el nai ah na deh kul hi.

Jesun hi tin ti hi, "Mi capa cu rianmi hi ngawl in riantu hi saw in mi tampi in patnak mu le nun pe tukin hung saw hi," (Mtt. 20:28). Mahten nungzui Paul vangin hi tin ti hi. "Amasaber a um cu na theih zo uh bangin ka ngannak hi. Tangval pawl misual pa na neh zo uh bangin hi ka ngannak hi. Cate pawl pa na theih zo uh bangin ka ngannak hi. Pa pawl a masaber um cu na theih zo uh bangin, Tangval pawl noh cu mi cakvak hi uh ci, nangmuh ah Pathian thu um hi. Mahten mi sualpa cu na neh zo uh bangin ka ngannak hi (1John 2:13-14).

Tun Khristian nun cu khangto em naven a tawpnaak heng malaih hung. Pualeu nun cu thi ama sung lam nun cu nikhat nung nikhat thak sesem hi (2 Kor. 4:16). Hi leitaksa

A Khanpi 13

Nun Tuk Dan Pawl

Jesun hi tin ti hi: Thungaiin, thungai in hilh ing mi hempoh hinsal a hi ma ta le Pathian lalngam mu haw tuk ma hi ti (John 3:3).

Pathian lalngam cu mipiangthak pawl bek ten thei haw hi. lalngam ah pui bek hi ngawl in tunung te aimu hihnak diktak ah pui leh tuk hi. Aitahum titale Hawvang le taksa pum laklawh ah khen khuai theihnak Hawvang Thiangtho in hilh hi. mahti bang cun bawl bok tuk hung hi.

Ca tei ca nu le pan tumtah mi cu mawi le pha zeta a nun khangto tuk tih mi hi. Nui pumsung a um lan haw in nu le pai ngaihnutnak hi zo hi. Ohte vang Pathian hi tumtah hanga um mi hi hung. "Amai ah soisel tuk um ngawl thianglimmi a hih theihnak tuk leipi sem lana amahah ten sa a hih uh bang in, ama deih dan in Jesu Khrih hanga ama lak rori ah ca hihnak nei in khaukhihsa zo hi." (Efe 1:4-5)

Nu le pai remruatnak hi ngawl in Pathian hi remruatnak hanga piangmi hi hung hi. A pianthak uh theihnak tuk, thihnak tep ngawl in hi leihum sual um tuk ngawl in Pathian in tumtah hi. Mahsanga a nasia saw mi cu kumkhua a rocotu tuk a hih uh hi sunlawinak cotu tuk ten elli laih tihmi hi hi. (Heb. 2:19)

A sia thei ngawl mi kumkhua nung Pahtian thu pen piangthak mi hihung. A thinsung uh ah, a hawvang uh ah

kumkhua cinung cu cin in um zo hi ti um in co hung (I Pet. 1:23).

Tulaih sibawi tei thiamnak tel ngawl in Saam laingantu cun hi tin ti hi: Aitahum titale nang cu ka kaileng ah thu neiin nui pumsungah koih ci. Thangphat le leng tung aitahum titale kei cu lamdang zeta sersiam mi hi ing hi, na thil bawlni hempoh hi mangbang zet ngeh haw hi. mahmi cu ka nunnak in ciangzet in thei hi. A kuhno in bawl ka hih laih in ka pumpi cu na lakpen laksak mi hi ma hi. Ka takpum cu famkim ngawl ta vang na mitin mu ci; sersiam lih laih mi ka takpum cu a um lan in na laibu sungah ngan in um zo hi (Saam 139:13-16).

Ni le can a kim ten nui pum sunga a tuamtu cu keh in hi leihum ah um pan hung, nui pum sung pen thih le nun thei ngawlin um in tulin leihum nun cu tep pan hung hi.

Jesu in ciang zeta a hilhmi cu veinih hinsal a hi uh matale Hawvang ngamah lut thei tuk ma hung tih mi hi. "Jesu in Thungaiin thungaiin in hilh ing, mi hempoh Hawvang tuah hinsal a himata cun Pathian lal ngam sungah lut thei tuk ma hi (John 3:5) ti hi.

Hawvang ngam cu phundang zet hi. A cah dan cu tep hung mahnaven uk thei ma hung. Mahnaven thil pakhat a ciangzet mi cu vanngam huham na dehdan le a ngah cu thinlung ah lut ti a theih uh ten Pathian thinlung in a hawvang ah mun luah hi.

A pian ni uh hi nun dang a tepuh ni hi. Hi a tisa uh cu Bible hilh dan hi ngawlmi huih dunnak nuai ah um leh ma zo hunga a masabel haw vang lam haihawh hawh in "Abba, ka Pa" tin au hung (Rom 8:15). Vanlam piangmi hi hung ti cu mangbangza hi (John 8:23).

Nu te cun launak, natnak lungdamnak te rawiin a phunphun natnak thuak in hing hi. Hekkhat cu baihno in hing naven hekkhat cu haksazet in hing hi. Mahtibang bokin Hawvang lam hin leh dan cu mi hek in Hawvang Thiangtho cu baihno in co haw ama mi hek ca cun kum ngeipi ngakin hak em in co haw.

Nauno cu a ngen theihnak tuk nui nawitui a innbang in oh te vang hawvang lam khantoh theihnak tuk Pathian thu ah nun kul hi. Nauno hingsem bangin nawitui duh un hi. Mahtin khangthei tuk uh ci " (I Peter 2:2). Hawvang lam naupang ahih uhnak hniksaknak hangin Pathian in a itnak anglum ah koih in kohhran cu cawm hi. Mahnaven tai zuamdunnak cu mai ah um hi. Mihing bopnak tel ngawlin upnak tuah kalsuan tuk a hih uh nak muang mawh ngawlin, cel zetin haksatnak a phunphun lakah tai zuam duntuk in mai no ah um hi.

Mahmi cengten hawvang lam taksa siamthaknak tuk an cangzetmi eih kul hung. Jesu Khrih hi Pathian le pa cu thangphat in um taken. Amah in thosal hangin ruahsannak nung nei tuk in hing leh zo, a sia theingawl mi ro, balngawl, bo theingawl, nangmu ca ka koih mi co tukin, hun nungdawlber te co tukin upnak hangin Pathian in kilkhawi mi hi uh ci. Himi hang lungdam un hi. Tu ahcun cancom no cu thlem in um nave uh cin na tha sia pah su hen. Na upnak uh cu meituah san haw naven a sia mi suisang a a sunglawi saw cu Jesu amuh uh ten thangphatnak le upatnak, sunlawinak co tak a muh a hih theihnak tuk, Amah cu mu awng ma uh ci. Mahnaven it uh ci mahten um in lungdamnak tuah dim uh si, na upnak uh hangin nunpatnak co uh ci (2 Pet. 1:3-9).

muicu co tak hi tin" (Thup. 5:12).

Khristian nun tihmi cu a thi zo mi a hawvang sungah nungtik tu Khrih Hawvang conak pen pan hi ti mi phawk ngil pah sin (Efe. 3:1). Mahten Khristian nun cu huham maksak suak tiktu upnak dik le kilkhawinak ah um ngeingei kul hi ti mi hi.

Biaknak dang pawl tei Pathian a zeidan haw bang hi ngawl in Khristian cun Pathian pehzomnak nei hung. Aman mihing te zeibek hi ngawlin capa hi nun cu pia hi (John 3:36).

Khrih tuah pumkhat a hihnak hawpen kaang kha haw kon tih a lau hangin nungzui Paul in ngallinnak pia hi. Kross nunpatnak thuthangpha pen a kaang haw ngawlnak tuk vang ngallinnak pia hi. Upnak tuah Jesuh cu a colan haw bang mahmi upnak tuah Khrih cu pehzom in cohlang tuk in forh hi (Kol. 2:6, Gal. 3:3). Pawlkomnak, thungetnak le thurin zirhnak te cing lelung in le sang le serhah vang sunzawmtuk in forh hi (Nungzui 2:42).

Hawvang cahnak le damnak tukin nisiar an ei sangin thupi saw ama nun cu colan kul hi (John 6:48). Jesun amahtel ngawl imah bawl thei ngawl ti a hilh tavang ai mu cahnak mangin a um lelung uh ta le misil tihnak hi (John 15:4-5).

Serh le sang ei lanah mai nun tek cektuk a tihmi aitahum titale mah le mah haksatnak pia dun pang thei, mahten Pathian hi vahnak tawk thei (I Kor. 11:23-35).

Khrih thihnak cun Setan huham pen puisuak hi Pathian tuah rualrem zo hung ti um in nasal nasik tale a hawvang uh nungtik tuk Pathian Hawvang colannak pen hin salnak co hung. Misual caa hi ma zo hung (Eph. 2:11). Itnak caa hi zo hung (I John 4:7). Hawvang lam mithi hi ngawl tohin Pathian in itnak le nunnak tuah nung saw hung.

hi a nung dawl bel te cun thi tuk hi. Mahnaven hih bu hih tihnak hi (I Kor. 15:20-22). A sia theimi mihing hempoh cu nundan a bang ve ngawl bang thihdan vang bang ve ma hi. Khanmual cu sunlawinak ngamsung lut tik tu cang hi (Phil.2:21-23). Ngeingawl no sung khendun bangin kapli na ve hung ngaihsutnak nei ngawlte bang hi ma hung (I Thess. 4:13). Mihing siarzawh ngawl Jesu in amah tuah um tukin a pui ten oh vang tel bok tuk hung, beiseinak sang saw cu cing lelung in (I Thess. 4:13-19). Ai mu ca innkhan remin a hawh bangin siatheingawl nin theingawl le botheingawl, ro sunglawi inn sangah lungdam tukin pui leh tuk tih cianghi. Vanngam cu Pathian hi huham tuah a kilkhawi mi tei ca hi (I Pet. 1:5-6). Khansungah a um uh ten hihen, meingo hum a um uhten hihen thil pakhat a ciangzet mi cu Jesu bangin thi bok tuk ma hung tih mi hi.

Nupa tihmi kul ma zo hi aitahum titale Jesun hitin ti hi. "Aitahum titale thosalnak ahcun huaidun um ma canvang pia haw tuk ma mahten Pathian hi vancungmi bangtuk hi (Mtt. 22:30). Nauhing vonna tibang thasia tibang um leh tuk ma toh hi. Kah le hacang rialnak vang bo zo. Jesun thil hempoh a thektik ten thihnak in cahnak nei leh tuk ma toh hi (Thup. 21:45). Hi thil in ciangzeta a hilh mi cu pianthaknak in tawp ni nei ma tih mi hi. Nikhat khat ah leithak le vanthak ah lut tuk laih hung (Thup. 21:1-7). Hi pawl hi kumkhua nun thupawl hi.

Mahhangin Jesu in a hun leh lantian Bawipa zanriah ei kul thucah hi. Mahti a bawl uh tale a upnak uh le Kross le thosal nun cu cing lelung bek hi ngawlin thil panih theisuak tik hi. Mahmicu a Hawvang in ai mu hawvang cawm tih mi le a hun leh tian itnak tuah nungtuk tih mi hi.

A Khanpi 14

Huaka Theihnak Bek Hi Tawk Ma Hi

Umtu tapi cun zalen siha mun thupizeta mangthiamngawl tapi hung hi. Hihi khawngawih huai zet hi. Mahnaven mahmi cu pawlkom dunnak nun thup sunglawi hi. Muantakzet in amah phawk lelung tukin Topa hi cabuai kilkhawmnak ah Jesui samnak cu ngai haw. Lungdamzet in Bible hi hilh bangin sualnak hanga Jesui thihnak Kross min cu phuangbok haw. Beisei zetin a hunleh ni tuk cu ngak lel haw, a lal ngamah Bawipa takeih a ei ni haw tuk cu (Mtt. 26:28). MAHNAVEN KHAWNGAIH HUAIZET IN hiten huaka theihnak men hi ma ti phawk ngil haw. Hitin a hilh nuam mi cu pumkhat hihnak le tisa lam tel ngawl pawlkomnak saw hi.

Upnak dik cun sialsiahnak lim a thil mu ciang hi. Upnak cun Pathian capa cungcuang hleicenak ngah tukin hawh kul hi. Upnak in sang le wine cu "A itnak cu sialsiahnak hi ka taksa ah la in co ka hih bangin Pathian nunnak cu ka hawvang ah co in um hen' tin Pathian bia thah in ei hen in hen hi.

Sang cu a lai pe khen a Jesu a cin lelelengnak uh ah Pathian thungainak lamah nasa dedeuh in pui hen" oh ten maihup ngawl a thalang a zo tu te uh bang Topa sunlawinak ah mah mi muimel thek in um hung. Topai hawvang tuah thekmi bangin" (2 Kor. 3:18). Mahmi niten

Huaka Theihnak Bek Hi Tawk Ma Hi

launak hempoh paikhawng tuk hi.

Mahbang itnak cu mawizet hi. Mahnaven huaktheihnak bek na hi. Mahmi nun cu comno sung bek hi. A hleice in hihnak bang ve ngawl le deihdan dadang, Pathian ngaihsak ngawl pawl te tuah nung ten tuk cun ngeituk ma hi, tawp peih tuk. Tunung te sunlawi leh tuk mi cuah ta le pitungngawl nun suak tik hi. Mahtin elnai haksatnak cun dinmun niam ah dok suk hi.

Tuuno bang thingam in pawpi bang cip in Topa cu thinlung tak a bia uh vang haksatnak a tawh uh ten amah zo in kalsuan tuk cu hakti in tu le paih hung.

Jesui nunnemnak le cahnak cu mu in a nunpih uh laih ah vang kei maan ing, amah saw maan ma tin iksik dunnak nuntuah dim lelem leh hung. Moses in "vancung mi in" (Saam. 78:25) in a mi Israel pawl cu cawm hi ti a mu tale kumkhua nunnak an ngai tuah cawm tih mi cu lamdangzet mi hi. An ngai Jesu Khrih nunnak a ei ngah tu cu sankhat nung sankhat nung haw tuk hi. Khrih mihing ahihnak cungcuang hleicenak ah le lamhuainak, Hawvang Thiangtho hi pawlkomnak hempoh ah amah cu a lungdam hi. Nundan bang ve ngawl bang thihdan vang amah hang in bangve ma hi. Mahten ni khakhat ah cun lungdamzet in hitin lasa haw tuk hi. "Nangcu labu le latu tuk le sil khet mi hawngtu tukin taak ci. Aitahum titale thah in um ci ama na thisen in hnamtin, mitin le miphun lak pen Pathian lakah hen zo ci. Mahten Pathian ca ah siangpahrang le puithiam ah bawl zo ci mah tin leihum uk tuk hung tin" (Thup. 5:9-10).

Aw ngingzet in, "Thahmi tuuno cu huham le hauhnak le cihnak le cahnak le upatnak le sunlawinak le

cihnak lai sungah um hi. Pathian na belta le hnangamnak le daihnak pia tuk hi . Jesuh amah rori vangin thinsuknak thu ah ngallinnak pia hi (Lk. 2:22-24). Kawlva te le lili pakmawi te cawm in lungdamzet in um haw hi. Oh te vang zir thei hung hi.

RUAHSANNAK ah hlawknak tampi um hi. Ruahsannak cun kumkhua ca na deh tikbek hi ngawl in damnak cavang dek tik hi. Ruahsannak cun Pathian cu zingte ni vakmawi zet suak tuk in le tunung te taksa, Hawvang nunnak hi kul mi te cahnak famkim tiktu bang lang hi (Fil. 4:19). Ruahsannak cu lian em in zing ten ni a suak tuk mi hi nidang sang mawi saw tuk ti ngakheltik hi. Ruahsannak cu thil i hempoh uknak nuai ah koih hi titheihnak ah lungdam in cawl hi (Rom 15:4, 5:13).

Itnak hi a thupibel mi hi. A ca canten Pathian hi thukam a phawhngilh leh cetuh hi poizet hi (John 15:12). Jeesh Khrih bek itngawl in (John 14:21) ah na unau te ittuk thu cemcih hi. Mahmi cun damnak pia hi. Mihuatnak, thinuknak, siavanak. Mahmi te cun na taksa ah siatnak ngengpi hen hi.

Na unau na ngaithiam theihngawl ten natnak na thuak cimah ten mangbang pah sin (Mtt. 18:32-35, Mtt. 18:21-31) ah Pathian mi hih hi damnak phabel ahih thu Hawvang Thiangtho in hilh tuk hi.

Na hawvang a aipuang ma tale na unau hum ah bawl sual mi na neih hangin, na unau cu Pathian hi taksa khen hi ti phawhngilh pah sin. Na unau na tuahmawh ta le nang mah le nangmah tuahmawh dun ci (I Kor. 11:27-34). Khrih na itnak a langnak mun cu na muk le la na sakah kha ma hi. A mihing tei ca ai tin vanngit pua in ai tin itnak nei hum tih

Mahnaven nun hluna sual te siatsuah tukin Khrih Hawvang a sungah a um bangin pianthak bek ten thubuai um pan bok hi (Kal. 5:17). Mah le mah a el dun lelung thei uh tale huham le deihnak vang catngawl nei hung. Mahle mah el dun nun a nei uh matale Pathian thukhennak tawk tuk hung (Rom. 6:6). Mahtin sunglam nun buainak cun beidongnak, natnak le thihnak tiang heng tik hi.

Itnak sungah nungtimi cu mah le mah el duna midang tei canung tihnak hi (John. 17:11). Itnak tuah a nun uh ten lungdamnak daihnak, aipuannak, damnak, ngahtampi nun te hingsuak hi. Duhhamnak cu mai ca bek ngai sungbek hingawlin sual hi a ma lauhuai zet hi. Korin kohhran ten duhhamnak tuah serh le sang aman hawhang Paul in ngallinnak pia hi. Jesu Khrih thisen cu midang ca phal haw naven serh le sang cu midang piak phal haw ma (I Kor. 11:21-22). A nun haw ah itnak um ma hi. Umtu cu Khrih hi taksa khen hi hung ti thei haw ma. Serh le sang thu ah Khrih thidan pahbal hung ti hei thei haw ma. Mahbang misual cu vancung mi te cawm lamdang sa haw. Mahsanga a lauhuai saw mi cu Pathian thinuuknak a hen tik haw mi hi.

“La un na ei un hi, hi nangmu ca ka khuai mi ka taksa hi (I Kor. 11:24) tin Jesui a tih mi phawk ngil pahu un, mahten a thisen thukham mi cu cing lelung un hi (II Kor. 11:23).

Ngei tuk ma toh hi a upnak uh cu mu tuk toh hung. A hihnak cekci bang mu tuk hung. Mahmi ni a hen tian Khrih amah tuah pumkhat a hihuhnak cu lenlung un. Mahmi niten vanvang thekin um tuk hi. Halelujah mahhen o, hung peih in Topa Jesu.

A khanpi 15

Pathian Hi Damtiknak

Semtirnak pen Thuphuan tian Pathian thu in mihing le ngamhuai bawibel cu phorhsuak hi. Pathian dodal tu tei' nun a zui uh tale siatralnak hengtuk thuvang Pathian in hilham sa hi. A can canah tisa nun a nun uh hang haksatnak tampi tawk hung. Mawh neingawl mi tampi in mitei tuahmawhna tawk in a poi zet mi hi. Pathian thu in a thiangtho ngawlmi thu ah ngallinnak tampi a piak bangin, thuakpihna tawh mite bawp tuk dan cihnak tampi vang hilh hi (II Tim. 3:16). Mahmi cu natlana si ei ham tihnak hi.

Sizunga mina te khi a tam saw (60%) cu thinlung lam vanngit nei hang hi. Thinuknak, launak, ngalnawmnak, le a suabelmi thiangtho ngawl nun te hanghi baihno in a natnak haw. Mahnaven mitampi cu soal a bawlhaw hanga thuak vang tampi haw hi.

A cacan ten sibawi ten natnak a zeihaw ten muhaw ma hi. Mahten sibawi cun mi natei um dan thuak dante dongin tuam lawm haw.

A cancan ten nathik cu natkham tu taksa hekkhat sungah lut haw. Mahti a luh theih vang cu thuaknak hang hi.

Pathian in taksa damnak hi thupi zetin koih hi (Suah. 15:26). Aimuh a dam tiktu Pathian thu i ma a sialuh ma tale cihnak laibu sunga a hilh hi lawhsam tuk hunga catngawl thuak tuk hung "Ka capa ka thuhilh mi cu cing in ngai in

hi. Mahmi cun suahsan pahso hen thinsung ah khum in i tahum titale mahmi cu amutui ca nunnak hi, a taksa haw ca damnak hi (Cihnak 4:20-22).

Amah cun na kam cu thilpha tuah dim tikhi mahten navanglaih can cu mupi bang thadim tik hi (Sam 103:5). A pumpi dawnzet tikin nunvang sau tik thei hi (Sem. 25:1-4). Thinlung nopnak le tumtahkimnak pen mah mi cu bawl hi. Innsang ngaihsakzet in le thazang thak tuah Pathian hi mihing te itin zalen in a um uh ta le vanglaih thubuait te cu pai cawm haw tuk hi. Mupi cu a multe thakleh tik in cahnak thak a pia sal ta le a mi teihum ah mah ti bang bawl thei hi.

Na ngaihsutnak dik ngawlpen Pathian in thiangtik thei in ngaithiaim thei hi. Hithiang theihnak tuk mundang ah na ze i ta tawk tuk ma ci (Mk. 2:7-12, I John 1-9). Thinnopnak damnak cathupibel hi ama Pathian bek in pia thei hi (Rom 5:1). Tisa le soal nun cu siatsuah theitu lampi pakhat bek um hi. Mahmi cu Pathian thu hi. Leihum mi tei ngaisutnak a hawh cu misil hi (Sam. 1:1) Mahmi leihum mi te hi a tumtah uh siatsuah tu cu:

Thinnopnak cun phatnemnak tampi pia bekhi ngawlin damnak pia hi (I Tim. 6:6). Topa ah lungdam le leng hi. Thilhak zet hi naven damnak sii phabel hi (Fil. 4:4). Mihempoh tuah a remno a um hi hak em naven hihbuh nop tik hi (2 Tim. 2:22).

Pathian rem tihdan hi neu bang sihin huham nei hi. Ngui theithilsang cak saw cu upnak, ruahsannak le itnak hi (I Kor. 13:13).

Upnak cu launak, thinsuknak pawl nehtu um calam hi. Pathian thu ah cun launak neh theihnak tuah dimin a thutiam tuah nung tik hi. Thubuait tamsaw cu saam le

Zanlai ah mahma tale sunlaih tak ah mah mibang thu cu heng hi (Sam 91:1-13). Mahten Pathian in mifel te haksatnak piatu cu hitin ngallinnak pia hi. “Mi na tuahmawh ten keimah tuah mawh ci” tin nungzui 9;15, Isai. 41:11-14, Sam. 109:29). Israel te ngamko ah a zin haw laih in Pathian meingo le meipi tuah lam huai hi (Suah. 14:19). A ningkial dangdumnak pen pan zo hi ti lak lelung hi (Isai. 49:10).

A umpihnak nuai ah ima mah in siatsuah thei ma hi. Man hi leihum bukpi cahnak vangin siatsuah thei ma hi. Ni le aksi vangin tuahmawh thei ma hi (Sam. 121:5-6). Mahhang lautuk imah um ma hi.

Manhi Thangkam tu cu a mah oktuk hi (Sam. 141:8-10). Mawhnei ngawl thangkam tu cu Pathian in muama luatnak tuk zeisak lelung hi. Pathian cu diknak bawltu hi .A thu khennak cu dikzet hawti a famkimnak cu ngankhum ahih bang phuang pepel tuk (Sam. 94:21-23). Pathian hi ngalpawl cu mangbang in um haw tuk buainak tuah dim haw tuk. Lengkek khawng haw tuk tu in bahhaw tuk (Sam. 35:1-9). Mawhnei ngawldo tuk in ngal a thotu cu hehpih huai haw hi (Isai. 49:24-26). Pathian hi kilkhawinak kulhpi siatsuah tumtu cu lawhsam ngengei haw tuk hi (Sam. 91:2).

Bible ah cu a mi pawl cu mitmu bangin kilkhawi hi tin (Zech. 2:8). Na thinsupah sin lungnopzet in um in. Nangmah anau tattu tei ca itnak cu langtik saw in hi. Thang a kam haw mi cu na ca hi ma hi. Na ela pawpi au aw le meipi le misual pawl au thawm cu lau pah sin mahmi te hangin hihbu thei ngawlin um pah sin. Nangmah cu nangmah bek in siatsuah thei ci.

mi sawhah hi. Ngai dam thei ngawlmi na nei tale midang lakhawh pah sin zual dedeuh tuk ci.

Na nun cu hakzet in khangin Pathian le midang le thil i hempoh na mawhthluk le leng ta le na taksa cu tumsuk dedeuh tuk ci. Mahmi cun haksatnak hengtik dedeuh tuk hi (Cih. 17:22). Mithmai pan zetin um in na nui thei lelung tuk in zirin midang tuah lep dun un hi. Mahmi cun damnak, si pha pia tuk hi. Nuihsuak thuvang son un damnak hi (Efe. 5:4).

Tun Paul cu vanngam ah Jesu tuah khung hawnaven a ke cu lei ah khimzet in ding hi (Efe. 2:6). Timathy cu a vonna damnak tuk Paul in sabit tui dom le leuh in in hi” tin ti hi. (I Tim. 5:2-3). Thil tawkfang no cun nun siatsuah ngawlin upnak khang tik hi. Hi thuah theihkul mi cu sabit tuipha le phangawl lam hi ngawl in Timote hi thuak mi natnak saw hi. A na lelung tale a nadeh cawlh kul tukama a dam leh tale a naa dek leh thei tuk hi.

Pathian in ka thunget sangma tin na ngaih sutcan ah amah cu direct in dong lawlaw in hi. An a eih uh mi hi sia thei tuk ngawl in chemical telh haw hi. Mahmi chemical cun damnak siatsuah thei hi. Sualthimi hi i lai banglai pen suak thei hi ama ngallingzet in hi (Mk. 16:18). Pathian lakah bopnak na ngen ta le natsia pen khamsak tuk hi. A luanleita naa dek, ei luan leita, hihbu kham ngawltih pawlte hi natnak tul tik tu hi.

Pathian in na dinmun le na damnak ah lungdam tuk deih hi. Thilmak le damnak pia thei a ma Bible ah natnak suak tiktu pawl aitag pial thei tuk hung kaw tih hilh hi. Na nun venghawng in Pathian it in a mi te a haksathaw ten ngaihsak in. Nangmah itin ngaihsak hi ti na theihnak ah cawl in hi (I Pet. 5:7). Zingten ni vakpha suak tuk ti muang in hi. Mahmi cu Pathian hi tihdamnak mu tuk in Pathian hi lam pi hi.

A Khanpi 16

Nangmah Le Nangmah Haksatnak Pia Pah Sin

Tuahmawh dun tuk ngawlin pi 75 laihsang thangbawl pahsin tihnak maw? Muhma hi mah theihmi hi ma hi. Haman cun Pathian mi hing Mordecai thahnak tuk thangbawl na ven mahmi ahcun a mah ok hi. Ama thihnak tuk khuakhang hi. Aitahum titale Pathian in mahmi te cu do in a mu bawl mi lala ah ok tik hi (Esther 3:7).

Thukamlun pepan a thak bonak tian ah Pathian hi thutiam mi cu “Nangmah a do tutei man hempo thil te cu siatsuah in um tuk hi. Thukhennak mun a on li tu leihempoh cu thiamngawl co tik tuk hi. Hihi Pathian naa dektu tei ro hi. A dingfelnak cu ka ta hi. Topan ti hi (Isai . 54:17) ah Pathian naa dektu le Pathian thu ah manzeta a umtu, member a tuahmawhtu cu Pathian in hi tin ngallinnak pia hi. “A hum hawiah thil soal bawl phal ma hi, man hi a muh te hang siangphahrang cawm liat hi. Hriak ka pawh mi cu zen hei zen pah su un, ka profet te vang zenpahsuh un tin (Sam. 105:14-15).

Itukmahten mi tei siatnak tuk bawl pah sin. Itahum titale i ti bang nasei tavang in Pathian in phorhkhawng tuk hi. Midang caaknak tuk khuk thukpi na lai ta le nangmah caaktuk ci (Rom. 28:10). Mahnaven thin lung thiang no tuah mi tei hum ah phatnak na bawl ta le nangmah tuahmawhtu le a bawlsiatu cu siatcam in um haw tuk hi. Mahhang

Nangmah Le Nangmah Haksatnak Pia Pah Sin

Pathian in mifel a bawlsia tu tei humah ai ti lehlul humti zo hih tuk hung.

Denial bang lauhuai zetmi thangah na awk en dapno in cawl thei ni cim. Amah mi a koibopnak tel ngawlin pawpi buk sungah dapno in zankhua cawl thei hi. Aimi lukham nemtim a khap mah ti lo li hihbu thei cu. Man hi Pathian in pawpi kha nguh hei kham tik thei men. Mahnaven Denial hi aanuuk bel cu Pathian naa dek hi.

Na hihbuh lai ah na huaksungah imamah in buai tik pah suhen (Sam. 91:11). Jonwesly cun launak hangin i tuk mah ten hibu thei ngawl in um awng mang ti hi. Thinsuknak hangin na thin buai pah su hen. “Aitahum titale nangmah kilkhawi tu tuk. Pathian in a vancung mi koihsak hi” (Sam. 91:11). Pathian cu hibu awng ma hi. Na kinten sam in na bompaih tuk hi (Sam. 121:3-4).

Israel pawl pharaw hi ngalkap tei phaon de diak a lungkham zeta a um haw bang nangvang mah ti bang can nei bok tuk cimah ten na thinsu pah sin. Pathian in tuipi cu a lai pen khen thei hi ti phawk ngil pahsin (Suah. 14:21-22). Nangmah a zonsak tu tei humah itnak lang tik in. Aitahum titale na hawhnak hempo ah Pathian vanghawh nuam hi. Tuivang khen tik ngawlin a kelno in luang leng tik tuk hi (Suah. 14:27). Nangmah a lau tik tu hempo cu Setan in khawng tuk ma hi. A cacanten Pathian vanghi thei hi. Setan vang cu Pathian hi phalnak tel ngawlin na humah imah heng tik tuk ma hi (Job. 2:1-10).

Thilpha hi hen thilsia hihen ihempo hi. Pathian muimel naken theihnak tukin Pathian tumtah mi hi (Rom. 8:28-29). Mahhang in nathu buaicun zirkul mi zirin dinmun pha na neih theihnak tuk (Job 42:12-17).

A Khanpi 17

Pathian Phatnak Bel Mutuk Ci

Pathian phatnak bel mu tukin thinlung pha nei in ngaihsutnak phangawl te vawkin Hawvang Thiangtho thu na ngai tale Pathian phatnak bel mu tuk ci. Hi thuhi zolthu hi ngawlin Bible hi tihmi rori hi.

Pathian hi lungput cu a capa Jesuh Khrih ah na ro na co lehtheihnak tuk tih mi hi. Hawvang Thianglim cu vanah nangmaca a ai aw h tu hi. Na ro umnak mun ah pui tuk hi. Aitahum titale nangcu Pathian ca ci. Na rothil cu Khrih ah tacik khen in um zo hi. Setan in nainawk thei ma zo hi.

Thurin ah nalungkim tawk pah sin. Thurin cu Pathian thu na theihnak tuk Hawvang Thianglim in man mi a pakhatnak hi. Na nunnak ah colan tak Pathian phatnak le deihnak cangkim cu thei tuk in vanlam nun in tiam hi.

Leilam thil in vanngit pia tuk naven khozet in ding in hi. Na taksa cu a nungmi thawin ah ap in na nun dan pawl na rem tale Pathian phatnak bel mu tuk ci. Mahten mihing na hihnak pen Pathian in sunlawinac co tuk hi. Mahmi cu THUPHA hi. Khrih ah nungcang mawi na nun hangin midang ten hlawknak tampi ngah haw hi. Mahmi cu COTAK MI hi. A nungdawl bel ah na nunnak ah na deihmi kim tuk hi. Mahmi cu ACANGKIM MI hi (Rom. 12:12).

Pathian Phatnak Bel Mutuk Ci

Pathian hi itnak tel ngawl, capa hi nadehnak telngawl, Hawvang Thianglim hi an dehnak tel ngawlin Pathian phatnak mu awng tuk ma ci. Mahnaven Pathian bawpnak tuah cun baihno in mu tuk ci. Pathian hi mangbangza ahehpinak cu na nun ah hengin mi vakvai na hihnak cu a itnak sungah pai tik hi. A siathei ngawlmi Pathian itnak penpiang na hih tak famkim in um tuk ci. Thil i hempoh mangin Pathian in a capa muimel kengin sersiam hi (Rom. 8:29).

Pathian in na thinlung sunga au aw cu theihsak zo hi. Amah na zeilih vang mu hi. Tun lei le van cu A PHATNAK BEL sung ah pui tuk in thu pe ta hen.